

Χ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ

ATLAS  
NEWS CO.  
NEW YORK







ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΖΩΡΗΘΕΥΤΙΚΑ  
ΤΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΕΚΕΛΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ

ΕΓΩ ΕΙΜΙ ΤΟ ΑΚΑΙ ΤΟ Ω ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ, ΛΕΓΕΙ ΚΥΡΙΟΣ, Ο ΩΝ ΚΑΙ Ο ΩΝ ΚΑΙ Ο ΗΝ ΚΑΙ Ο ΕΡΧΟΜΕΝΟΣ, Ο ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ. (ΑΠΟΚ. Α. 8.)



ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ  
28 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΜΕΓΑΡΩΝ ΑΡΣΑΚΕΙΩΝ  
ΑΘΗΝΑΙ

Το παρόν βιβλίο εκδόθηκε με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.



1932 ΔΗΜ

Χ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Δημοδιδασκάλου - Εισηγητοῦ

ἐν τῷ Πρωτότυπῳ τοῦ Μαρασλείου Διδασκαλείου

# ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤ' ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

ΠΕΜΠΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ  
ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ



ΕΚΔΟΤΗΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ

52 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

1932

Κάθε γνήσιο αντίτυπο έχει την υπογραφή του κ. Χ. Δημητράκοπούλου  
και τη σφραγίδα του εκδότη.



---

ΤΥΠΟΙΣ : ΑΘΑΝ. Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ  
ΟΔΟΣ ΛΕΚΑ — (ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ)

---



## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δὲ θὰ ἦταν καθόλου ἀρκετὸ νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀπόφοιτος τοῦ Λαϊκοῦ Σχολείου τὰ σχετικὰ μὲ τὴν Πίστη του—ποὺ πηγάζουν ὅλα σχεδὸν ἀπ' τὸ Ἱερὸ Εὐαγγέλιο—ν' ἀκούῃ ταχτικὰ στὴν Ἐκκλησία τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Θρησκείας του καὶ νὰ μὴν τὸ ἐννοῇ.

Γιὰ νὰ βγοῦμε ἀπ' τὴν δυσκολία αὐτή· γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ εἰποῦμε θετικά, πὼς ὁ ἀπόφοιτος τοῦ Λαϊκοῦ Σχολείου ὀλοκλήρωσε τὶς στοιχειώδεις θρησκευτικὰς γνώσεις του, δίνουμε στὰ χέρια τῶν παιδιῶν **διαλεχτὲς** περικοπὲς ἀπ' τὸ Εὐαγγέλιο· περικοπὲς διαλεγμένες μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ καταταγμένες σὲ συνέχεια, μὲ κάθε ἐπιμέλεια καὶ τάξη· τοῦ δίνουμε τὶς ἴδιες τὶς πηγὰς τῆς θρησκείας του.

Στὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ βαθειὰ ἀνάλυση τοῦ Εὐαγγελίου. Μόνο ἀνάγνωση θὰ γίνῃ καὶ ἐρμηνεία στὰ δυσκολώτερα σημεῖα. Ἡ βαθύτερη ἐπεξεργασία θὰ γίνῃ ἀπ' τὸ μαθητὴ μὲ τὴ βοήθεια τῶν γνώσεων, ποὺ ἔχει ἀπ' ὅλη τὴ σειρά τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, ποὺ ἀκολούθησε. Ἡ εἰσήγησις καὶ ἡ συνεργασία καὶ ἡ καθοδήγησις τοῦ δασκάλου θὰ φέρῃ τὴν ὠφέλεια, ποὺ πρέπει.

Στὸ βιβλίον αὐτὸ καταγράφηκαν σύμφωνα καὶ μὲ τὸ ἐπίσημον ἀναλυτικὸ πρόγραμμα, περικοπὲς ἀπ' τὰ τέσσερα Εὐαγγέλια γιὰ τὶς δύο τάξεις Ε' καὶ ΣΤ'.

Γιὰ τὴν Ε' τάξιν περικοπὲς ἑσχετικὰς μὲ τὸ **Βίον**, τὰ **Θαύματα** καὶ τὰ **Πάθη** τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ γὰρ τὴν ΣΤ'. τάξιν περικοπὲς σχετικὰς μετὰ *διδασκαλικὰς συνομιλίαις τοῦ Κυρίου*, περικοπὲς σχετικὰς μετὰ *τις παραβολὰς τοῦ Κυρίου* καὶ ἡ θαυμασία *ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλία Του*.

Ἔτσι τὸ βιβλίον αὐτὸ διαιρέθηκε σὲ δύο μέρη μετὰ τρία κεφάλαια τὸ καθένα.

Ἡ ὕλη τῆς Ε'. εἶναι γενικὰ γνωστὴ τόσο στοὺς μαθητὰς τῆς Ε'. ὅσο καὶ στοὺς μαθητὰς τῆς ΣΤ'. Εἶναι καταταγμένη, σὲ φυσικὴ καὶ χρονικὴ ἀλληλουχία, ἀνάλογα καὶ παράλληλα μετὰ τὴν διάταξιν, ποὺ ἔχει ἡ ὕλη στὴν *Καينὴ Διαθήκην*.

Ἰδίως τὸ μέρος τὸ σχετικὸ μετὰ τὰ *Πάθη* τοῦ Κυρίου εἶναι χωρισμένο στὰ γεγονότα *κάθε ἡμέρας*, ἔτσι, ποὺ νὰ μπορῆ καθένας νὰ κρατᾷ καὶ νὰ παρακολουθῆ τὴ συνέχεια καὶ τὴ χρονικὴ ἀλληλουχία στὰ γεγονότα τῆς *Μεγάλης Ἑβδομάδος* ἀπ' τὶς ἴδιες τὶς Πηγές, καὶ μάλιστα μ' ἀκριβεία περισσὴ καὶ δίχως χάσματα.

Ἡ ὕλη τῆς ΣΤ'. τάξεως εἶναι κάπως γνωστὴ καὶ στὶς δύο τάξεις, καὶ μάλιστα μερικὰς παραβολὰς καὶ διδασκαλικὰς συνομιλίαις τοῦ Χριστοῦ. Μὰ αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς εἶναι κεῖνο, ποὺ θὰ ὠφελήσῃ· γιατί θὰ προκαλέσῃ καὶ θὰ εὐκολύνῃ τὴν ἔρευνα τοῦ παιδιοῦ μέσα στὶς ἴδιες τὶς πηγές.

*Στὶς Εὐαγγελικὰς περικοπὰς* γενικὰ—καὶ μάλιστα στὸ μέρος *τῶν Παραβολῶν*—μετὰ τὴν ἀλληγορικὴν τὸν ἔννοια καὶ μετὰ τὰ βαθύτερα νοήματα, ποὺ ἔχουνε, τόσο αὐτὲς, ὅσο καὶ ἡ θαυμασία ὀμιλία τοῦ Χριστοῦ, ἡ γνωστὴ μετὰ τὸ ὄνομα *«ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλία»*, μετὰ τὸν παραδειγματισμὸν, π' αὐθόρμητα θὰ προκληθῆ, καὶ μετὰ τὶς ἐφαρμογὰς, ποὺ μπορεῖ νὰ εὐρεθοῦν, ἢ καὶ νὰ δειχθοῦν—εἶναι δυνατὸ καὶ εὐκόλο ν' ἀνοίξῃ ἄφθονη καὶ εὐχάριστη ἐργασία *γὰρ τὴν ἡθικὴν μόρφωση τοῦ παιδιοῦ, γὰρ τὴν ἀνάδειξίν του σὲ τέλεια προσωπικότητα, στεριωμένην στὴν αἰωνία ἡθικὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ*.

Στὴν «**Κατῆχηση**» σελ.14-15 εἶναι γραμμένα μὲ λεπτομέρειες τὰ σχετικά μὲ τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ μὲ τὰ βιβλία, ποὺ τὴν ἀπαρτίζουν.

Αὐτὰ τὰ βιβλία γράφτηκαν σὲ διάστημα περίπου 500 ] χρόνων.

Πρῶτα γράφτηκαν τὰ Εὐαγγέλια τοῦ Ματθαίου, τοῦ Μάρκου καὶ τοῦ Λουκᾶ, κατὰ τὸ 70 περίπου μ. Χ. Ἐπειτα, κατὰ τὸ 90 ἢ 100 μ. Χ., γράφτηκε τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη.

Τὰ Εὐαγγέλια περιέχουν τὴν πρὸ εὐχάριστη ἀγγελία (**Εὐαγγέλια**) τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, ποὺ γίνεται μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Γιὰ τοὺς Εὐαγγελιστὲς εἶδαμε τὰ σχετικά στὴν «**Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία**»· συνοπτικὰ τώρα θὰ σημειώσουμε μερικὰ.

1. **Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος.** Ἦταν Ἰουδαῖος· τὸ ἐπάγγελμά του ἦταν τελώνης καὶ γίνηκε ἀπ' τοὺς πρώτους μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἐγράψε τὸ Εὐαγγέλιό του στὴν Ἀραμαϊκὴ γλῶσσα, ἀπ' τὴν ὁποία ἀργότερα μεταφράστηκε στὴν ἑλληνικὴ, καθὼς εἶναι σήμερα· τὸ παραδέχονται ὅλες οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Τὸ ἀρχαῖο πρωτότυπο δὲ βρίσκεται.

Κύριο σκοπὸ στὸ Εὐαγγέλιό του ἔχει ὁ Ματθαῖος ἵν' ἀποδείξῃ, πὼς ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Μεσσίας, ποὺ προφήτεψαν οἱ Προφῆτες. Περιγράφει μὲ λεπτομέρειες τὴν ἠθικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκθέτει μὲ πολλὰ λεπτομέρειες τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία.

Τὸ Εὐαγγέλιό του τὸ ἔγγραψε στὴν Παλαιστίνη (κατὰ τὸ 65 μ. Χ.) καὶ τὸ ἀνάπτυξε προφορικὰ καὶ τὸ διάδωκε σ' ὅλη τὴν Παλαιστίνη. Ἐπειτα πῆγε, καθὼς λέει ἡ Παράδοση, καὶ σ' ἄλλες χῶρες καὶ ἐκήρυξε, ἰδίως στὴ **Χαλδαία** (Βαβυλωνία) καὶ στὴν **Αἰθιοπία**.

2. **Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος.** Πατρίδα του ἦταν τὰ Ἱεροσό-

λυμα. Ἦταν μαθητῆς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Ἀκολούθησε τὸν Παῦλο στὴν πρώτη του Ἀποστολική πορεία. Ἐπειτα πῆγε μὲ τὸ Βαρνάβα στὴν Κύπρο. Γενικά συνεργάστηκε μὲ τὸν Πέτρο μὲ τὸν Παῦλο καὶ μὲ τὸ Βαρνάβα γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ Εὐαγγέλιό του τὸ ἔγραψε στὴν ἑλληνική γλῶσσα (κατὰ τὸ 70 μ. Χ.) ἔπειτα ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου. Τὸ ἔγραψε ἀκούοντας τὶς παρακλήσεις πολλῶν Χριστιανῶν, ποὺ τοῦ ζητοῦσαν νὰ γράψῃ συνοπτικά, ὅσα τοῦς ἐδίδασκε. Σκοπὸ εἶχε ν' ἀποδείξῃ, πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τὸ εὐαγγέλιό του συμφωνεῖ πολὺ μὲ τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου, ἀλλ' εἶναι συντομώτερο.

Ἀνάπτυξε καὶ ἐρμήνευσε τὸ Εὐαγγέλιό του στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὴν ὁποία χρημάτισε καὶ πρῶτος τῆς Ἐπίσκοπος ἐπὶ 20 χρόνια.

Θανατώθηκε μαρτυρικά στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀυτοκράτορα Τραϊανοῦ.

3. **Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς** Ἦταν ἑλληνας γιατρός, ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας. Στὴν Ἀντιόχεια συναντήθηκε μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο· συνδέθηκε στενὰ μ' αὐτὸν καὶ ἐγένηκε πιστὸς καὶ ἀχώριστος σύντροφος καὶ ὁπαδὸς του. Μαζί του στὴ Μακεδονία, μαζί του στὴν Ἑλλάδα, μαζί του στὴ Ρώμη. Φάνηκε ἄξιος συνεργάτης καὶ ἀφωσιωμένος φίλος.

Τὸ Εὐαγγέλιό του τὸ ἔγραψε καὶ αὐτὸς μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Πέτρου στὴν ἑλληνική γλῶσσα. Σ' αὐτὸ περιγράφει, σὲ κάποιον σπουδαῖο-κράτιστο καθὼς τὸν λέει—Ρωμαῖο **Θεόφιλο**, ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸ Χριστὸ, μὲ πολλὰς λεπτομέρειες καὶ ἀκρίβειες καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν πείσῃ, πῶς ὅλα κείνα, ποὺ τὸν ἐδίδαξε εἶναι σωστά.

Ὁ ἴδιος ὁ Λουκᾶς ἔγραψε καὶ τὶς «**Πράξεις τῶν Ἀποστόλων**».

Ἡ παράδοση λέει, πῶς ἦταν καὶ σπουδαῖος ζωγράφος καὶ πῶς ἔκαμε τὶς πρῶτες εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας. Πιστεύεται, πῶς ἀκόμη σώζονται εἰκόνες τῆς Παναγίας, ἔργα τοῦ Λουκᾶ. (Βλέπε καὶ **Ἑκκλ. Ἱστορία** σελ. 34-35).

Ἐπέθανε μαρτυρικά τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας.

4. **Ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.** Ἦταν υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης. Ἦταν ὁ ἓνας ἀπ' τοὺς τρεῖς ἀχώριστους μαθητὲς τοῦ Κυρίου καὶ ὁ πιὸ ἀγαπητὸς του. Ἀκολούθησε τὸν Κύριο στὴ σύλληψη, στὴν ἀνάκριση, στὴν καταδίκη μέχρι καὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Χριστὸς σ' αὐτὸν ἐμπιστεύτηκε ἀπ' τὸ Σταυρὸ τῆ φροντίδα γιὰ τὴ Παναγία Μητέρα του.

Μετὰ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου παράμεινε ἀρκετὸ καιρὸ στὴν Ἱερουσαλήμ· ἔπειτα πῆγε στὴν Ἔφεσο, ποὺ τὸν εἶχαν σὲ μεγάλη τιμὴ καὶ ὑπόληψη Χριστιανοὶ καὶ μὴ.

Τὸ Εὐαγγέλιό του τὸ ἔγραψε στὴν Ἔφεσο καὶ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Σκοπὸ εἶχε ν' ἀποδείξῃ, πὼς ὁ Χριστὸς ἦταν ὁ Λόγος (υἱὸς) τοῦ Θεοῦ· ἀσχολεῖται πολὺ μὲ τίς δογματικὲς διδασκαλίαι τοῦ Κυρίου· καὶ συμπληρῶνει ὅ,τι παράλειψαν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστὲς, παρατρέχοντας πολλὰ, γνωστὰ ἀπ' τὰ Εὐαγγέλια ἐκείνων.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐξόριστος στὴν Πάτμο, (τὴν ἐποχὴ, ποὺ γίνηκε ὁ φοβερὸς διωγμὸς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐπὶ Δομιτιανοῦ) ἔγραψε καὶ τὴν *Ἀποκάλυψη*, ποὺ προφητεύει καὶ εἰκονίζει πολὺ παραστατικὰ καὶ πολὺ πειστικὰ τὸ θρίαμβο τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐγραψε ἀκόμη καὶ τρεῖς *καθολικὲς ἐπιστολές*, στίς ὁποῖαι, παρεκτὸς ἀπ' τίς διδασκαλίαι γιὰ τὴ θεότητα τοῦ Κυρίου, συσταίνει ἐπίμονα ἀγάπη καὶ ὁμόνοια.

Ἐπέθανε σὲ βαθεῖα γηρατειὰ στὴν Ἔφεσο, διδάσκοντας ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Στὰ τελευταῖα του χρόνια δὲ μπορούσε ἀπ' τὴν ἀδυναμία καὶ ἀπ' τὰ πολλὰ του γηρατειὰ νὰ μιλήσῃ μὲ πολλὰ λόγια καὶ ἔλεγε μόνο: *«Τεκνία μου ἀγαπητὰ, εἰρήνη ὑμῖν»*. — (Βλ. *Ἐκκλ. Ἱστορία* σελ. 37).



Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος

# ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

## ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

### ΣΤ'. ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο

ΗΜΗΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

#### § 1. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τῶ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. Β'. 1 — 20. =

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· αὕτη ἢ ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηναίου· καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, ἀνάβη δὲ

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις :

«Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις» = κατὰ τὴν ἐποχὴν, ποὺ γεννήθηκε ὁ Πρόδρομος.

«Ἐξῆλθε δόγμα» = ἐξεδόθηκε διάταγμα.

«Ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην» = νὰ ἀπογραφοῦν ὅλοι οἱ ὑπήκοοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Αὐτοκράτορας ἦταν τότε ὁ Ὀκταβιανὸς καὶ ἀνθύπατος τῆς Συρίας ὁ Κυρηναῖος. ἡ ἀπογραφή αὕτη εἶναι ἡ πρώτη, ποὺ περιγράφεται στὶς ἱστορίες.

καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρετ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς τὴν πόλιν Δαυὶδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυὶδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικί, οὕσῃ ἐγκύβῃ· ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυ-

---

«*Εἰς πόλιν Δαυὶδ*» = ἡ Βηθλεέμ, ποῦ ἦταν πατρίδα τοῦ Δαυὶδ, (γράφεται καὶ Δαβίδ)· ὀνομάζεται ἀπ' τὸν Εὐαγγελιστὴ πόλη τοῦ Δαυὶδ.

«*Ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἰουδαίαν*» = Εἶδαμε στὴν «*Καινὴ Διαθήκη*» σελ. 133, πὼς ἡ Παλαιστίνη ἦταν χωρισμένη διοικητικὰ, στὰ χροῖνια τοῦ Χριστοῦ, σὲ τέσσερες περιφέρειες : Γαλιλαία, Ἰουδαία, Σαμάρεια καὶ Περαιά.

«*Ἐκ πόλεως Ναζαρετ εἰς Βηθλεέμ*» = ἀπόστασις 20 ὄρες περίπου.

«*Διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν*» = διότι καταγόταν αὐτός.

«*Ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυὶδ*» = ἀπ' τὴν οἰκογένεια καὶ τὴ γενεὰ τοῦ Δαβίδ. Κάθε Ἰσραηλιτικὴ φυλὴ (καὶ ἦταν 12 οἱ φυλές, ὅσα καὶ τὰ παιδιά τοῦ Ἰακώβ : Ρουβὴμ, Συμεών, Λευὶ, Ἰούδας, Ἰσάακ, Ζαβουλὼν, Δάν, Νεφθαλήμ, Γάδ, Ἀσήρ, Ἰωσήφ καὶ Βενιαμὴν) ἦταν χωρισμένη σὲ πατριᾶς (σόβια) καὶ κάθε πατριὰ σὲ οἴκους (γενιές).

«*Ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι*» = συμπληρώθηκε ὁ χρόνος τῆς ἐγκυμοσύνης καὶ ἔφτασε ἡ ὥρα τοῦ τοκετοῦ.

«*Υἱὸς πρωτότοκος*» = πρῶτος καὶ μόνος υἱὸς τῆς Θεοτόκου.

«*οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος*» = δὲν ὑπῆρχε γι αὐτοὺς χῶρος κατάλληλος.

«*ἦσαν ποιμένες ἀγραυλοῦντες*» = ἦταν ποιμένες, ποῦ παρόμεναν ἐκεῖ καὶ ἔτυχε ν' ἀγρυπνοῦν φυλάγοντας τὰ ποίμνια τους τὴ νύχτα.

«*δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς*» = Λάμψη θεϊκὴ ἔλαμψε γύρω τους.

«*εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην*». = Σὰς φέρνω καλὴ ἀγγελία καὶ χαρὰ μεγάλη.



ρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὃς ἔστι Χριστὸς ὁ Κύριος, ἐν τῇ πόλει Δαυὶδ, καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε βρέφος ἑσπαργανωμένον, κείμενον ἐν φάτνῃ· καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανόυ αἰνούτων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία· καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ ποιμένες, εἶπον πρὸς ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ βῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν· καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεύρον τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ βήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες

---

«ἔστε παντὶ τῷ λαῷ» = θὰ εἶναι χαρὰ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο.

«ἐτέχθη ὑμῖν» = γεννήθηκε γιὰ χάρι μας.

«ἐγένετο πλήθος (ἐν' ἀγγέλων ἐκ τῆς) οὐρανόυ στρατιᾶς αἰνούτων καὶ λεγόντων» = παρουσιάστηκε πλήθος ἀγγέλων ἀπ' τὰ οὐράνια τάγματα τῶν ἀγγέλων (βλέπε Λειτουργ. σελ. 80) ποὺ δόξαζαν κι ἔλεγαν.

«δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» = ἄς εἶναι δόξα στὸ Θεὸ, ποὺ κατοικεῖ στὰ ὕψιστα (στοὺς οὐρανοὺς) κι ἔδω σὴ γῆ ἄς εἶναι εἰρήνη καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἄς εἶναι ἡ χάρι τοῦ Θεοῦ.

«καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον» = κι ὅταν ἔφυγαν οἱ ἄγγελοι.

«διέλθωμεν καὶ ἴδωμεν τὸ βῆμα τοῦτο τὸ γεγονός» = ἄς πάμε καὶ ἄς ξετιάσουμε αὐτὸ τὸ λόγο, αὐτὸ τὸ πρῶμα, ποὺ μᾶς εἶπαν οἱ ἄγγελοι, πὼς γίνηκε.

«ὁ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ὑμῖν» = τὸ ὁποῖο γεγονός μᾶς τὸ ἀνάγγειλε ὁ Θεὸς (μὲ τὸν ἄγγελο).

«διεγνώρισαν περὶ τοῦ βήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς» = ξετίασαν κι ἐπίστηκαν γιὰ τὸ λόγο, ποὺ τοὺς εἰπώθηκε.

ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς. Ἡ δὲ Μαριάμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

---

*«συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς»* = συγκατώντας καὶ συγκεντρώνοντας στὸ νοῦ της ὅλα κεῖνα, ποὺ εἶπαν οἱ ἄγγελοι (καὶ φυσικὰ συνδυάζοντάς τα μ' ὅσα τῆς εἶπε ὁ ἄγγελος στὸν εὐαγγελισμό).

*«ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον»* = γιὰ ὅλα ὅσα ἄκουσαν καὶ εἶδαν.

*Ἱστορικὲς σημειώσεις.*

Ἐπ' τοὺς ἄλλους εὐαγγελιστὲς μόνο ὁ *Ματθαῖος* περιγράφει στὸ κεφ. Α'. 18—25 τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Προτιμήσαμε τὴν περιγραφή τοῦ Λουκᾶ γιὰτὶ ἔχει πολλὲς λεπτομέρειες.

Ὁ Χριστὸς γεννήθηκε 750 χρόνια ὕστερα ἀπὸ τότε, ποὺ χτίστηκε ἡ Ρώμη.

Ἡ Ἐκκλησία μας εορτάζει τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ στὶς 25 Δεκεμβρίου. Τότε ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιο :

*Ἡ Γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο, Σὲ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ Σὲ γινώσκειν ἐξ ὕψους Ἀνατολήν, Κύριε, Δόξα Σοι.*

Δηλ. Χριστέ, ἡ γέννησή Σου ἔκαμε τὸν κόσμο νὰ ἰδῇ τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας. Ἐκεῖνοι, ποὺ λάτρευαν τὰ ἄστρα, ἔμαθαν ἀπ' τὴ γέννησή Σου, νὰ προσκυνοῦν Σέ, ποὺ εἶσαι ἥλιος τῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ Σὲ ἀναγνωρίζουν φῶς, ποῦ ἀνάτειλες ἀπ' τὸν οὐρανό. Κύριε νὰ εἶσαι δοξασιμῆος.

Βλέπε καὶ *«Καينὴ Διαθήκη»* σελ. 16—19.

## § 2. Ἡ προσκύνηση τῶν Μάγων.

Ἐκ τῆς «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*».

= Κεφ. Β'. 1 — 12. =

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. Ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ· καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται· οἱ δὲ

---

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

«*Ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως*» = στήν ἐποχή, πού βασιλεύει ὁ Ἡρώδης.

«*μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν*» = ἀστρονόμοι, σοφοὶ ἀπ' τὰ ἀνατολικότερα μέρη τῆς Ἀσίας.

«*παρεγένοντο*» = κατάφασαν—ἦρθαν.

«*εἶδομεν αὐτοῦ τὸν ἀστέρα*» = εἶδαμε τὸ ἄστρο, πού μᾶς ἐρμήνευε, πὼς γεννήθηκε Αὐτός.

«*ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς*» = ποῦ εἶναι ὁ νεογέννητος βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

«*ὁ Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα*» = ὁ Ἡρώδης ἐταράχθηκε (γιατὶ φοβήθηκε γιὰ τὴ βασιλεία του) κι ὅλη ἡ πόλις—τὰ Ἱεροσόλυμα—(ὅλοι οἱ πολῖτες τῆς Ἱερουσαλήμ) ταράχθηκαν μαζί μ' αὐτὸν (γιατὶ φοβόντουσαν τώρα, ἐξ αἰτίας τοῦ νέου βασιλιᾶ, περιπέτειες καὶ πολιτικὲς διαμάχες).

εἶπον αὐτῷ ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου καὶ σὺ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. Τότε ὁ Ἑρῳδῆς λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀσιτέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε· πορευθέντες ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου, ἐπὶ δὲ εὔρητε, ἀπαγγεῖλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἕστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον· ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ· καὶ

---

«καὶ συναγαγὼν . . . τοῦ λαοῦ» = κι ἀφοῦ συγκέντρωσε τὸ Ἄνωτατο Συνέδριο (γοαμματεῖς κι Ἀρχιερεῖς) τῶν Ἰουδαίων, ποὺ ἦταν μόνο ἀρμόδιο γιὰ θρησκευτικὰ ζητήματα.

«ἐπυνθάνετο» = ζητοῦσε πληροφορίες.

«οὕτω γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου» = οἱ προφῆτες, καθὼς εἶδαμε στὴν Κατήχηση σελ. 14, ἦταν μεγάλοι 4 καὶ μικροὶ (ἐλάσσονες) 12· ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς 12, ὁ *Μιχαίας*, γράφει αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ σημαίνουν: Καὶ σὺ Βηθλεὲμ, πόλη τῆς Ἰουδαίας δὲν εἶσαι καθόλου μικρότερη ἀπ' τις χῶρες, ποὺ δίνουν τοὺς ἡγεμόνες, ἀπὸ σένα θὰ βγῆ ὁδηγός, ποὺ θὰ κυβερνήσει τοὺς Ἰσραηλίτες.

«λάθρα καλέσας» = ἀφοῦ προσκάλεσε τοὺς Μάγους κρυφὰ (ἀπ' τὸ Ἄνωτατο συνέδριο).

«ἠκρίβωσε» = ἐξακρίβωσε, ἔμαθε μ' ἀκρίβεια τὸ χρόνο, ποὺ φάνηκε ὁ ἀστέρας.

«ἐπὶ εὔρητε ἀπαγγεῖλατέ μοι» = ἄμα τὸ εὔρητε ἀναγγεῖλίτέ τό μου.

«προῆγεν αὐτούς» = προχωροῦσε στὸν οὐρανὸ κι ὠδηγοῦσε τοὺς Μάγους.

«ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα» = αἰσιδάνθηκαν ὑπερβολικὰ μεγάλην χαρὰ.

ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν· καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

---

«ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς» = ἀφοῦ ἀνοίξαν τὰ θησαυροφυλάκιά τους, τὰ πορτοφόλια τους.

«Προσήνεγκαν δῶρα» = τοῦ πρόσφεραν δῶρα.

«χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν» = χρυσόν, γιὰ νὰ δείξουν, πὼς ἦταν Βασιλιάς· λίβανον γιὰ νὰ δείξουν, πὼς ἦταν Θεός· σμύρναν, γιὰ νὰ δείξουν, πὼς ἦταν θνητός καὶ θὰ τὸν ἀλειφαν μ' ἀρώματα.

«καὶ χρηματισθέντες» = κι ἐπειδὴ ἔλαβαν ὁδηγία θεϊκή.

«μὴ ἀνακάμψαι» = νὰ μὴ ξαναγυρῖσουν.

#### Ἱστορικὲς σημειώσεις :

Ἄλλος Εὐαγγελιστὴς δὲν ἔχει περιγραφή γιὰ τὴν προσκύνηση τῶν Μάγων.  
Ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲ μιλεῖ γιὰ τοὺς μάγους πόσοι ἦταν· ἡ Ἱερὰ Παράδοση ἔφερε ἴσαμε μᾶς, πὼς ἦταν τρεῖς.

### § 3. Ἡ περιτομή καὶ ἡ Ὑπαπαντή τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκ τῆς «κατὰ *Λουκᾶν Εὐαγγέλιον*».

= Κεφ. Β'. 21-40 =

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι ὡς καὶ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι *πάν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται*, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου, *ζευγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσούς περιστερωῶν*. Καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσόλυμοις, ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἰδῆ τὸν Χριστὸν Κυρίου· καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐν τῷ

Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσις.

«*Τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον*» = νὰ κάμουν τὴν περιτομὴ τοῦ παιδίου, καθὼς ὥριζε ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος.

«*ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ*» = Σὲ 40 ἡμέρας· καὶ σήμερα σὲ 40 ἡμέρας ἔπειτα ἀπ' τὸν τοκετὸ ἢ μητέρα πηγαίνει τὸ νηογέννητο μωρὸ τῆς στὸ Ναὸ καὶ δέχεται τὶς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

«*ἀνήγαγον παραστῆσαι*» = μεταφέρανε γιὰ νὰ τὸν ἀφιερώσουν, σὺν πρωτότοκο υἱό τους.

«*δίκαιος καὶ εὐλαβής*» = δίκαιος καὶ ἐνάρετος, εὐσεβής.

«*προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ*» = πού παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ γιὰ τὸ λαὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν.

είσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸν καὶ εἶπε.

νῦν ἀπολύσεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ,

ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,

ὃ ἤγαγέ με κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,

φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ.

καὶ ἦν ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ· καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπε πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· ἴδού οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπιτά ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὐτὴ χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα

«κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου» = σύμφωνα μὲ τὰ συνειθισμένα ἀπὸ τοῦ Νόμο.

«*Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου Δέσποτα*» = τώρα ἄς ἀποθάνῃ ὁ δοῦλος σου Κύριε.

«*ἐν εἰρήνῃ*» = εἰρηνικά—εὐχαριστημένα.

«*Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν*» = φῶς γιὰ νὰ νοιώσουν οἱ εἰδωλολάτρες.

«*οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν*» = αὐτὸς εἶναι γιὰ τὸ πέσιμο καὶ γιὰ τὴν Ἀνάστασι (γιὰ τὴ Δόξα) πολλῶν Ἰσραηλιτῶν.

«*καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον*» = καὶ θὰ εἶναι ἀφορμὴ πολλῶν ἀντιρρήσεων.

«*διελεύσεται ῥομφαία*» = θὰ πικραθῆς, θὰ ὑποφέρῃς πικρὰ καὶ σὺ ἢ ἴδια, σὰν νὰ σοῦ σχίσῃ ρομφαία (σπαθί) τὴν καρδιά.

«*ὅπως ἀποκαλυφθῶσι*» = γιὰ νὰ φανερωθοῦν.

«*αὕτη προβεβηκυῖα*» = ἦταν πολὺ περασμένη στὴν ἡλικία—ἡλικιωμένη.

X. Δημητρακοπούλου, «*Εὐαγγελικὲς Περικοπές*».

τεσσάρων, ἢ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ νηστείας καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. Καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ.

Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

---

«ἢ οὐκ ἀφίστατο» = ἢ ὅποια δὲν ἀπομακρυνόταν.

«νηστείας καὶ δεήσεσι» = μὲ νηστείες καὶ μὲ προσευχές.

«ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο» = ἀφ' οὗ παρευρέθηκε ἀναγνώριζε (τὸ πίστεψε, τὸ παραδέχτηκε).

«ἐκραταιοῦτο ἐν πνεύματι» = ἐμεγάλωνε καὶ ἐπαιρνε ἀξία μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Βλ. καὶ «Καινὴ Διαθήκη» § 11 σελ. 21.



#### § 4. Ἡ φυγή στήν Αἴγυπτο καί ἡ ἐπιστροφή στή Ναζαρέτ.

Ἐκ τῆς «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Β'. 13—23. =

Ἐκ τῆς ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γάρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλε

Ἑρμηνευτικὴς σημειώσεις :

«Ἀναχωρησάντων αὐτῶν (τῶν Μάγων)» = ἀφοῦ ἀναχώρησαν οἱ Μάγοι.

«φαίνεται κατ' ὄναρ» = παρουσιάσθηκε στὸ ὄνειρο τοῦ Ἰωσήφ.

«καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι» = καὶ μένε ἐκεῖ ἴσα με ποῦ νὰ σοῦ εἶπῶ.

«μέλλει γὰρ ὁ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό» = γιὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ παιδὸς διὰ τὸ φονεῦσαι αὐτό.

«παρέλαβε νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησε» = παρέλαβε ἐν καιρῷ νυκτὸς (νύχτα) καὶ ἀνεχώρησε.

«ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου» = γιὰ τὴν πληρωσίν τοῦ ῥηθὸς τοῦ Κυρίου διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ὡσηέ.

«ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη» = ὅταν ἐνόησε, πὼς γελάστηκε.

«καὶ ἀποστείλας ἀνείλε» = καὶ ἔδωκε διαταγὴν καὶ ἐφόνευσεν (ἐφόνευσαν οἱ ἀποσταλμένοι—οἱ στρατιῶτες του—κατὰ διαταγὴν του).

πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὄρσις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων.

Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήσκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐλθὼν κατόκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν· ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

«ἐν πᾶσι τῆς ὄρσις»=σ' ὅλα τὰ περὶχωρα.

«κατὰ τὸν χρόνον, ὃν ἠκρίβωσε»=ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία, πού ἐξακριβώσε ἀπ' τοὺς Μάγους (πὼς θὰ εἶχε ὁ Χριστός).

«τελευτήσαντος»=ἅμα πέθανε.

«εἰς Γῆν Ἰσραήλ»=ὅλη ἡ Παλαιστίνη λέγεται καὶ Γῆ Ἰσραήλ—, Γῆ Ἑβραίων, Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, Γῆ Ἰούδα, Γῆ Ἰεχωβᾶ (Γῆ Θεοῦ) Ἁγία Γῆ κλπ.

«τεθνήσκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου»=γιατί πέθαναν πιά κείνοι, πού ζητοῦσαν (γιὰ νὰ καταστρέψουν) τὴν ψυχὴ (τὴ ζωὴ) τοῦ παιδιοῦ.

«ἀκούσας ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει»=σὺν ἄκουσε, πὼς βασιλεύει στήν Ἰουδαία ὁ Ἀρχέλαος. Ὁ Ἀρχέλαος ἦταν σκληρὸς κι ἀπάνθρωπος, σὺν τὸν πατέρα του.

«χρηματισθεὶς κατ' ὄναρ»=σὺν ἔλαβε ὁδηγία θεϊκὴ στὸ ὄνειρό του βλ. καὶ προηγουμένην παράγραφον (οἱ ἄγγελοι χρηματισθέντες κατ' ὄναρ).

«εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας»=ἐκεῖ, στὴ Γαλιλαία, βασίλευε ἄλλος υἱὸς τοῦ Ἡρώδη, ὁ Ἡρώδης Ἀντίπας, πού ἦταν πιὸ μαλακός. Καὶ τρίτο γιὸ εἶχε ὁ κακὸς Ἡρώδης, τὸ Φίλιππο· τὰ τρία παιδιὰ του μοιράστηκαν τὸ βασίλειο τοῦ πατέρα τους ἔπειτα ἀπ' τὸ θάνατό του.

## § 5. Ὁ Ἰησοῦς στὸ Ναὸ τοῦ Σολομῶντος.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Β'. 41—52. =

«Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα· καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱερουσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινε Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνδοίᾳ εἶναι ἤλθον ἡμέρας ὀδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν

---

«*Ναζωραῖος κληθήσεται*»—ὁ Χριστὸς πέρασε στὴ Ναζαρέτ τὰ παιδικὰ του χρόνια καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάστηκε Ναζωραῖος, πρῶτα, τοῦ τὸ εἶχαν προφητέψει πολλοὶ Προφῆτες (ὁ Ὡσηὲ—κεφ. ια'. 1 κ. ἄ.) λέγοντας, θὰ ὀνομασθῆ Ναζωραῖος.

Βλέπε καὶ «*Καينὴ Διαθήκη*» § 12 καὶ 13. σελ. 23—25. Ἄλλος Εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναφέρει γιὰ τὴν περιπέτεια αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ.

---

Ἑρμηνευτικὰς Σημειώσεις :

«*τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα*» = Κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. Οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα τὴν εἶχαν τὴ μεγαλύτερη ἑορτὴ τους σ' ἀνάμνηση τῆς σωτηρίας τους ἀπ' τὴν Αἴγυπτο. Κι ἄλλες φορὲς τὸ χρόνο καὶ μάλιστα τὸ Πάσχα συγκεντρώνονταν οἱ καλοὶ κι ἐνάρετοι Ἰουδαῖοι στὴν Ἱερουσαλὴμ, ποῦ, μονάχα ἐκεῖ, ἦταν Ναὸς τοῦ Θεοῦ—ὁ *περίφημος Ναὸς τοῦ Σολομῶντος*—γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὸ Θεὸ· γιατί νόμιζαν, πὼς ὁ Θεὸς μόνο κεῖ κατοικοῦσε. (Βλέπε ὅμως *Ἑκκλ. Ἱστορία*, ὁμιλία Παύλου ἐν Ἀθήναις σελ. 22—23). Περὶ τοῦ Πάσχα ἰδὲ καὶ § 20.

«*ἔθως*» = συνήθεια—ἔθιμο.

«*τελειωσάντων τὰς ἡμέρας*» = ἀφοῦ πέρασαν τὶς (ἑπτὰ) ἡμέρες τῆς ἑορτῆς.

«*ἐν τῷ ὑποστρέφειν . . ὑπέμεινε*» = κεῖ, ποῦ γύριζαν πίσω . . παραμένει.

ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς· καὶ μὴ εὐρόντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ζητοῦντες αὐτόν· Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων· καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ἐ πατήρ σου καὶ γὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναι με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα, ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώποις».

«Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς» = καὶ κατώρθωσαν ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες.

«εὗρον αὐτὸν . . ἀκούοντα καὶ ἐπερωτῶντα» = τὸν ἠύρον ν' ἀκούῃ προσέχοντα καὶ προβάλλοντα ἐρωτήσεις.

«ἐξίσταντο πάντες» = ὅλοι ἐθαύμαζαν.

«ἐπὶ τῇ συνέσει» = γιὰ τὴ σύνεσή του, γιὰ τὶς σκέψεις του.

ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε» = πολὺ στενοχωρημένοι (σκασμένοι ἀπ' τὴ στεναχώρια μας) σὲ ζητούσαμε.

«τί ὅτι» = γιὰτί δά.

«οὐκ ᾔδειτε» = δὲν ξέρετε.

«ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου» = στὸν οἶκο τοῦ πατέρα μου.

«δεῖ εἶναι με» = πρέπει νὰ μένω ἐγώ.

«οὐ συνῆκαν» = δὲν ἐνόησαν, δὲν ἐκατάλαβαν.

Βλ. καὶ «Καινὴ Διαθήκη» § 14 σελ, 26—28.

## § 6. Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου

Ἐκ τῆς «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Γ'. 13—17. =

«Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην· τότε ἀφήσιν αὐτόν. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεψύχθησαν αὐτῷ αἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ

### Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσις.

«*Τότε παραγίνεται*» = τότε ἦρθε ὁ Ἰησοῦς· στὴν ἐποχὴ, ποῦ ὁ Ἰωάννης εἶχε ἀποσυρθῆ στὴν ἔρημο, πέρα ἀπ' τὸν Ἰορδάνην καὶ ἐκήρυττε· Μετανοῆστε καὶ προσευχηθῆτε, ἔφτιασε ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

«*ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην*» = στὸν ποταμὸ Ἰορδάνην πηγάζει ἀπ' τὸν Αντιλίβανο καὶ χύνεται στὴ Νεκρὰ Θάλασσα· ἔχει μῆκος 320 χιλ. μὲ πολλοὺς ἔλγμους καὶ 27 καταρράκτες.

«*τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ*» = γιὰ νὰ βαπτισθῆ ἀπ' αὐτόν.

«*ὁ Ἰωάννης διεκώλυεν*» = ὁ Ἰωάννης τὸν ἐμπόδιζε.

«*ἐγὼ ἔχω χρεῖαν*» = ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη.

«*ἄφες ἄρτι*» = ἄφεςτα τώρα αὐτά.

«*πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην*» = νὰ ἐκπληρώσουμε, νὰ ἐκτελέσουμε κάθε σωστὸ καὶ δίκαιο.

«*τότε ἀφήσιν αὐτόν*» = τότε τὸν ἄφηκε.

«*ἀνεψύχθησαν αὐτῷ*» = ἀνοιξαν γι' αὐτόν, γιὰ τιμὴ του.

καταβαίνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ  
ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· **οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός,  
ἐν ᾧ εὐδόκησα**».

---

«ἐν ᾧ εὐδόκησα» = τὸν ὅποιον ἀγαπῶ.

*Ἱστορικὲς σημειώσεις.*

Ὁ Χριστὸς βαπτίστηκε σὲ ἡλικία 30 χρόνων.

Ἡ ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν βάπτισιν τοῦ Κυρίου στὶς 6 Ἰανουαρίου καὶ ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον· «Ἐν Ἰορδάνῃ . . .» Λέγεται καὶ ἐορτὴ τῶν Φώτων καὶ Θεοφάνεια. (Βλέπε «**Καينὴ Διαθήκη**» σελ. 28—30 καὶ «**Δειτουργικὴ**» σελ. 32).

Ἀπ' τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστὰς περιγράφουν τὴν βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ ὁ «**Μάρκος**» στὸ κεφ. Α' 9—11, ὁ «**Λουκᾶς**» στὸ κεφ. Γ' 21—23 καὶ ὁ «**Ἰωάννης**» στὸ κεφ. Α' 32. Ἐγράψαμε τὴν σχετικὴν περιγραφὴν τοῦ Ματθαίου γιατί εἶναι πιὸ παραστατικὴ.

---

## ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

### ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

#### § 7. Ἡ ἐκλογή τῶν Μαθητῶν.

α') Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Α'. 35 — 52 =

καὶ β') Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Γ'. 2 — 4 =

α') Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει καὶ ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ῥαββί· ὃ λέγεται ἐρμηνευόμενον *διδάσκαλε*, ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. Ἦλθον οὖν καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτῃ ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἰς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. Εὗρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· εὗρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον *Χριστός*· καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· σὺ

Ἑρμηνευτικὴς σημειώσεις:

α'. «*Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ*» = Ἴδου τὸ ἀρνί, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

«*στραφεὶς καὶ θεασάμενος*» = γυρίζοντας καὶ βλέποντας.

«*ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν*» = τὸν ὠδήγησε καὶ τὸν παρουσίασε στὸν Ἰησοῦ.

«*ἐμβλέψας αὐτῷ*» = ἀφοῦ τὸν πρόσεξε καλὰ καλὰ.

εἰ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ *Κηφᾶς*, ὃ ἐρμηνεύεται *Πέτρος*.

Τῇ ἐπαύριον ἦθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὕρισκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι· ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὕρισκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφήται, εὕρηκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆται, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἰδόν σε. Ἀπεκρίθη Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ· ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι, εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄφει· καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεφώγῳτα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

«*κληθήσῃ*»=θα ὀνομαστῆς.

«*ὃν ἔγραψε Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆται*»=κείνον γὰρ τὸν ὁποῖο ἔγραψε ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Προφῆτες.

«*ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι*»=Ἀπ' τῆ Ναζαρέτ (τῆ μικρῆ καὶ ἀσήμαντη πόλῃ) μπορεῖ νὰ βγῆ κανὰ καλό;

«*ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι*»=οὐτὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει πονηρία.

«*πόθεν με γινώσκεις*»—ποῦθε μὲ γνωρίζεις (πὼς εἶμαι ἀθῶος καὶ ἀπονήρευτος).

«*μείζω τούτων ὄφει*»=μεγαλύτερα ἀπ' αὐτὰ θὰ ἰδῆς.

«*ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν*»=ναὶ ἀλήθεια σὰς βεβαιῶνω, πὼς . . .

«*ὄψεσθε ἀνεφώγῳτα*»=θὰ ἰδῆτε (τὸν οὐρανὸ) ἀνοιγμένον, ἀνοιχτόν, (καὶ θὰ βεβαιωθῆτε χωρὶς ἀμφιβολία, θὰ πεισθῆτε).



β') Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά εἰσι ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Λεβθαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος· Σίμων ὁ Κανανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

β'. «ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας» = ἦταν παιδιὰ τοῦ Ἰωανῆ.

«ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Βαρθολομαῖος» = ἦταν φίλοι.

«ὁ Βαρθολομαῖος» λεγόταν καὶ Ναθαναήλ.

«ὁ Θωμᾶς» = ὠνομαζόταν καὶ Δίδυμος.

«Ματθαῖος ὁ τελώνης» = ἦταν τελώνης πρὶν νὰ γίνῃ μαθητὴς.

«ὁ Κανανίτης» = ποῦ ἦταν ἀπ' τὴν Κανά, μιὰ μικρὴ πόλη πλησίον τῆς Ναζαρέτ. Αὐτὸς λεγόταν καὶ *ξηλωτὴς* γιὰτὶ ἦταν ἀφωσιωμένος στὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων.

«Ἰσκαριώτης» = ἀπ' τὴν πόλη Κάρ. Ἰσχ = ἄνδρας ἀπ' τὴ πόλη Κάρ. (βλ. Ἐκκλ. Ἱστορία σελ. 30 καὶ διώρθωσε γιὰτὶ γράφτηκε ἀντίθετα) τὸν Ἰούδα τὸν ἀντικατάστησε ὁ Ματθίας. Ἐπίσης στὴν Ἐκκλ. Ἱστορία βλ. γιὰ τοὺς ἄλλους μαθητὲς καὶ Ἀποστόλους: τὸν Παῦλο — τὸ Λουκᾶ — τὸ Μάρκο καὶ γιὰ τίς μαθήτριες τοῦ Κυρίου.

Καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστὲς γράφουν γιὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν Μαθητῶν.

«ὁ Ματθαῖος» στὸ Κεφ Δ'. 18—22 καὶ Γ'. 2—4 καθὼς εἶδαμε.

«ὁ Μάρκος» » » Α'. 16—20, Γ'. 14—19 καὶ ΣΤ'. 7—13

«ὁ Λουκᾶς» » » Ε'. 1—11 καὶ Θ'. 1—5.

## § 8. Τὸ πρῶτο θαῦμα τοῦ Χριστοῦ στήν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας.

Ἐκ τῆς «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Β'. 1—11. =

«Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνον οὐκ ἔχουσι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· ὅ,τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρῖαι λίθιναι ἕξ κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνά

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις :

«*Τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ*» = Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τελείωσε τὸ προηγούμενο πρῶτο κεφάλαιο τοῦ Εὐαγγελίου του μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν μαθητῶν Φιλίππου καὶ Ναθαναὴλ· τώρα ἀμέσως «*τὴν τρίτην ἡμέραν*» ἔπειτα ἀπ' αὐτὰ μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ «*πρῶτο θαῦμα τοῦ Χριστοῦ*».

«*Κανὰ τῆς Γαλιλαίας*» (βλ. «*Καὶνὴ Διαθήκη*» σελ. 34—35) ἦταν μικρὴ πόλις ΒΔ τῆς Ναζαρετ—3 ὥρες μακρὰ—πατριδα τοῦ μαθητῆ Σίμονα.

«*Ἦν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐκεῖ*» = ἦταν ἡ Παναγία προσκαλεσμένη.

«*καὶ ὑστερήσαντος τοῦ οἴνου*» = καὶ ἅμα ἔλειψε (σώθηκε) τὸ κρασί.

«*οὐπω ἤκει*» = δὲν ἔφτασε ἀκόμα.

«*ἡ ὥρα μου*» = ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ θαυματοουργήσω.

«*λέγει τοῖς διακόνοις*» = εἶπε τοῖς ὑπηρέτες.

«*ὅ,τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε*» = ὅ,τι καὶ ἂν εἴπῃ κάμετέ το.

«*ὑδρῖαι*» = στάμνες πήλινες γιὰ νερό.

«*κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων*» = κατὰ τὴ συνήθειαν, ποῦ

μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος, καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· καὶ ἤνεγκαν· ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον—καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν· οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ—φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετάρτηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.»

εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ καθαρίζονται, νὰ πλύνονται πρὶν κι ἔπειτα ἀπ' τὸ φαγητό

«*μετρητὰς*» = μετρητῆς ἦταν ἓνα μέτρο (ὀκά—κιλὸ) γιὰ τὰ ὑγρά (λάδι, νερό, οἶνο).

«*ἀντλήσατε*» = βιάστε στὸ ποτήρι, κερᾶστε.

«*καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ*» = καὶ προσφέρετε, καὶ δόστε στὸν ἀρχι-  
τρικλίνο, στὸν ἀρχισυμποσιαστή, στὸν ἀρχιφροντιστή, σ' ἐκεῖνον ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ τραπεζιοῦ.

«*καὶ ἤνεγκαν*» = καὶ τοῦ πρόσφεραν.

«*οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν*» = δὲν ἐγνώριζε ποῦθε γίνηκε αὐτό.

«*οἱ διάκονοι ᾔδεισαν*» = οἱ ὑπηρέτες ἐγνώριζαν.

«*οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ*» = κεῖνοι, ποὺ εἶχαν βλαγμένο (ἀπ' τὸ πη-  
γάδι) τὸ νερό καὶ τὸ εἶχαν βαλμένο στὶς ὑδρίες κι ἔπειτα τὸ κέρσαν στὸν  
ἀρχιτρικλίνο.

«*φωνεῖ τὸν νυμφίον*» = προσκάλεσε τὸ γαμπρό.

«*τίθησι*» = προσφέρει, βάζει, δίνει.

«*τὸν ἐλάσσω*» = τὸν κατώτερο, τὸ χειρότερο.

«*τετάρτηκας ἕως ἄρτι*» = ἐφύλαξες ὡς τὰ τώρα.

«*τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων*» = τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμάτων.

**Παρατηρήσεις.**—Ὁ Χριστὸς κάνει τὴν πρώτη ἐπίσημη ἐμφάνισή του μὲ ἓνα θαῦμα καὶ προκαλεῖ τὸ σκεπτικισμό τῶν μαθητῶν καὶ τὴ γενικὴ συζήτηση τοῦ λαοῦ γιὰ τὸ θαῦμα. Ἡ φήμη ἄρχισε νὰ κυκλοφορῇ.

## § 9. Ὁ Χριστὸς ξανακάνει εὐτυχισμένη μιὰν ἄτυχη μητέρα.

Ἐκτὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. Ζ. 11 — 17 =

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξῆς ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναϊν καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλος πολὺς. Ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦν χήρα καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. Καὶ ἰδὼν αὐτήν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· μὴ κλαῖς· καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βασιτάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπε· νεανίσκε, σοὶ λέγω ἐγέρθητι. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις :

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξῆς (ἐν. χρόνῳ) ἐπορεύετο» = καὶ συνέβη ἔπειτα κεῖ, πὺν προχωροῦσε.

«Ναῖν» = μικρὴ πόλις τῆς Γαλιλαίας.

«ἱκανοί» = ἄρκετοί — ὄχι μόνο οἱ μαθητὲς του ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὸν παρακολουθοῦσαν ἀπὸ θαυμασμό.

«ὡς ἤγγισε τῇ πύλῃ» = καθὼς ἔφτασε στὰ πρόθυρα.

«ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς» = γινόταν ἡ ἐκφορὰ νεκροῦ.

«ἦν σὺν αὐτῇ» = καὶ τὴ συνώδευε ἄρκετὸς κόσμος.

«ἤψατο τῆς σοροῦ» = ἤγγισε (ἄγγιξε) τὸ φέρετρο μὲ τὸ νεκρὸ.

«ἔστησαν» = στάθηκαν — ἔσταμάτησαν.

«νεανίσκε ἐγέρθητι» = παιδί μου (νέε με — παιδάκι μου) σήκω ἐπάνω· ἀναστήσου.

«ἀνεκάθισεν» = ἀνασηκώθηκε.

ἔλαβε δὲ φόβος πάντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλη τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

---

«ἔλαβε φόβος» = τοὺς κατέλαβε — τοὺς ἔπιασε· φόβος.

«ἐγήγερται ἐν ἡμῖν» = σηκώθηκε — ἀναστήθηκε — φάνηκε ἀνάμεσα σ' ἡμᾶς.

«ἐπεσκέψατο» = ἐσκέφτηκε — συλλογίστηκε — λυπήθηκε.

«ἐξῆλθεν ὁ λόγος» = διαδόθηκε τὸ θαῦμα.

#### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς :

Βλέπε «**Καινή Διαθήκη**» σελ. 36. τὸ δεύτερο αὐτὸ θαῦμα προκάλεσε θαυμασμὸ μεγάλο, κατάπληξη καὶ τρόμο· ἡ φήμη ἀκράτητη διαδόθηκε στὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.

## § 10. Ἡ ἀνάστασις τῆς κόρης τοῦ Ἰαείρου

Ἀπὸ τοῦ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Η'. 41—56. =

«Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ὃ ὄνομα Ἰάειρος, (καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε)· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἑτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἣτις, ἰατροῖς προσαναλώσασα ἔλον τὸν βίον οὐκ ἔσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὅπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου

### Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσις:

«ὃ ὄνομα Ἰάειρος» = ποῦ ὀνομαζόταν (στὸν ὁποῖο ἦταν ὄνομα Ἰάειρος).

«ἄρχων τῆς συναγωγῆς» = ἀρχισυναγωγός.

«Συναγωγή» = συνάθροιση, ἐκκλησία. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐχτιζαν μὲ πολλὴ φιλοκαλία καὶ μὲ τέχνη τὶς συναγωγὰς τοὺς σὲ μέρη ὑψηλά· καὶ ἐκεῖ ἐκτελοῦσαν τὰ θρησκευτικὰ τοὺς καθήκοντα. Οἱ συναγωγὰς ἐχτιζόνταν ἔτσι, ποῦ μπαίνοντας καθέννας μέσα, εἶχε τὸ πρόσωπό του πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· γιὰ νὰ φέρῃ τὸ νοῦ στὸν περίφημο Ναὸ τοῦ Σολομῶντος, ποῦ ἦταν ἐκεῖ χτισμένος.

«συνέπνιγον αὐτόν» = τὸν στενοχωροῦσαν γιατί ἦταν συνωστισμὸς πολὺς.

«ἐν ῥύσει αἵματος» = ὑπόφερνε ἀπὸ αἱμορραγία.

«προσαναλώσασα» = ἂν καὶ εἶχε καταξωδεμένα.

«οὐκ ἔσχυσεν» = δὲν κατώρθωσε.

«ἤψατο νοῦ κρασπέδου» = ἄγγιξε, ἔπιασε τὸ κράσπεδο, τὸ κρόσσι, τὸν ποδόγυρο, τὸ κάτω ἄκρο τοῦ φορέματος, ποῦ φτάνει ὡς τὴ γῆ.

«ἰάθη» = θεραπεύτηκε.

τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· τίς ὁ ἀψάμενος μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ εἰ σὺν αὐτῷ. Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις τίς ὁ ἀψάμενός μου; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἤψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ. Ἴδουσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταιί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ, ὅτι τεθνήκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον, Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων. Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα· ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· ὁ δὲ εἶπε· μὴ κλαίετε, οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει, καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν· αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων·

«*παραχρῆμα*» = αὐταστιγμεί.

«*Ἐπιστάτα*» = Διδάσκαλε, Κύριε, Ἀρχηγέ.

«*ἔγνων δύναμιν ἐξεληθοῦσαν*» = κατάλαβα καλά, πὼς ξέφυγε δύναμη ἀπὸ μένα.

«*ἰδουσα ὅτι οὐκ ἔλαθε*» = σὺν εἶδε, πὼς τὴν κατάλαβε ὁ Κύριος.

«*ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ ὄχλου*» = ὡμολόγησε μπρὸς σ' ὅλο τὸν κόσμον.

«*ἡ πίστις σου σέσωκέ σε*» = ἡ πίστις σου σ' ἔσωσε.

«*μὴ σκύλλε*» = μὴν ἐνοχλῆς, μὴ βάνης σὲ κόπο.

«*καθεύθει*» = κοιμᾶται

«*κατεγέλων — εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν*» = τὸν περιγελοῦσαν — γελοῦσαν εἰς βάρος του, γνωρίζοντας, πὼς πέθανε.

X. Δημητρακοπούλου, «*Εὐαγγελικὲς Περικοπές*»

3

ἡ παῖς, ἐγείρου, καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα-  
χρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν, καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς  
αὐτῆς, ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός».

---

«ἐγείρου» = σήκω — ἀναστήσου.

«ἐξέστησαν» = ἐθαύμασαν ὑπερβολικά, καταπλάγηκαν.

#### Παράτηρήσεις.

Ὁ Χριστὸς βρέθηκε κάποτε στὴ χώρα τῶν Γαδαρηνῶν, ποῦ εἶναι ἀντι-  
κρὸς στὴ Γαλιλαία. Μιὰ μέρα εἶχε βγῆ περίπατο· ἐκεῖ ἀπαντήθηκε μὲ κά-  
ποιο δαιμονισμένο, ποῦ τὸν ἐθεράπευε· καθὼς περιγράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς  
Λουκᾶς στὰ προηγούμενα (Η΄. 26-40). Ἐπειτα ξαναγύρισε στὴν πόλη· καὶ ὁ  
ὄχλος, ποῦ τὸν περίμενε ἀνυπόμονα τοῦκαμε μεγάλη ὑποδοχή.

Βλέπε «*Καينὴ Διαθήκη*» σελ. 37—39.

Γιὰ τὰ θαύματα αὐτὰ μιλοῦν καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστῆς : ὁ *Ματθαῖος* στὸ  
κεφ. Θ΄. 18—26 καὶ ὁ *Μάρκος* στὸ κεφ. Ε΄. 21—23· ἔχουν μεγάλη  
ὁμοιότητα στὶς λεπτομέρειες οἱ περιγραφῆς τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Μάρκου καὶ  
γιὰ τὰ δύο αὐτὰ θαύματα.

Ἡ δύναμη τῆς πίστεως εἶναι ἀνυπολόγιστη· ἐγγίζει τὸ κράσπεδο ἢ γυ-  
ναῖκα μὲ τὴν πολύχρονη ἀρρώστεια καὶ στὴ στιγμή θεραπεύεται.

Πιστεύει ὁ Ἰάειρος στὴ δύναμη τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ὀδηγεῖ στὴ κατοικία  
του καὶ ἔπειτα ἀπ' τὴν εἶδηση, ποῦ πῆρε γιὰ τὸ θάνατο τῆς κόρης του. Καὶ  
κερδίζει τὴ μονάκριβη κόρη του.



## § 11. Ἡ θεραπεία τῶν δέκα λεπρῶν.

Ἐκ τῆς «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΖ'. 11—19. =

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινὰ κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστη- πόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέη- σον ἡμᾶς. Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ἐπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχα-

Ἑρμηνευτικὴ Σημείωσις.

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 40.

«δέκα λεπροὶ ἄνδρες» = δέκα ἄρρωστοὶ ἀπὸ λέπρα. Ἡ λέπρα εἶναι ἀρρώστεια κολλητικὴ καὶ ἐπικίνδυνη. Σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴν, ὅσοι πάθαιναν ἀπὸ τέτοια ἀσθένεια, ὑποχρεώνονταν νὰ χωριστοῦνε ἀπ' τὴν οἰκογένειάν τους καὶ νὰ μένουν ἔξω μακρὰ ἀπ' τὴν πόλιν τους, ὥσπου νὰ θεραπευθοῦν ἐντελῶς. Κάθε λίγο πήγαιναν στὴν πόλιν νὰ ξετασθοῦν ἀπ' τοὺς ἱερεῖς τοῦ τόπου· καὶ ἂν εἶχαν θεραπευθῆ, ἔπαιρναν τὴν ἄδεια νὰ μείνουν ἐκεῖ καὶ νὰ ξαναγυρῶσιν εἰς τὴν οἰκογένειάν τους· διαφορετικὰ δὲν τοὺς ἦταν ἐπιτετραμμένον νὰ πλησιάσων ἄνθρωπον. Γι' αὐτὸ ἡ εὐαγγελικὴ περιχοπὴ λέει:

«ἔστησαν πόρρωθεν» = στάθηκαν ἀπὸ μακρὰ.

«ἐν τῇ ὑπάγειν αὐτοὺς» = σὰν προχωροῦσαν ἐκεῖνοι.

«ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον» = ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, μπρούμιτα (προηνής).

ριστῶν αὐτῶ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεΐτης. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὗρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῶ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε».

---

«ἦν Σαμαρεΐτης» = ἦταν Σαμαρεΐτης, ἀλλογενής, ἀπ' ἄλλο λαό. Οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Σαμαρεῖτες βρισκόνταν σὲ τρομερὴ διάσταση· ἀφορμὴ ἦταν θρησκευτικὲς ἀντιγωνίαι· θὰ ἰδοῦμε πιὸ κάτω τὴν ἴδια τὴν Σαμαρεΐτιδα νὰ κατανομάζῃ τὴν ἀφορμὴν.

«ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν» = ξαναγυρίζοντας νὰ δοξάσουν τὸ Θεό.

#### Παρατηρήσεις:

Ὅσο ἐπαινέθηκε τὸ ἔξοχο δείγμα τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λεπροῦ, ποῦ γύρισε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ Θεό, ἄλλο τόσο παρατηρήθηκε μ' ἀπογοήτευση ἢ παράλειψη τῶν ἄλλων.

## § 12. Ἡ θεραπεία τοῦ Παράλυτου στὴν Καπερναοῦμ.

Ἐκ τῆς «κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου»

= Κεφ. Β'. 1—12. =

«Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς Καπερναοῦμ δι' ἡμερῶν καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. Ἴδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 41—42.

«Ἐκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι» = διαδόθηκε, πὺς ἔμενε σὲ κάποια οἰκία.

«εὐθέως συνήχθησαν» = στὴ στιγμὴ συγκεντρώθηκαν.

«ὥστε μηκέτι χωρεῖν» = ὥσπου δὲ χωροῦσαν πιά.

«αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων» = πὺν τὸν ἐβάσταζαν, τὸν ἐσήκωναν τέσσεροι.

«προσεγγίσει» = νὰ προσεγγίσουν, νὰ πλησιάσουν.

«διὰ τὸν ὄχλον» = ἀπὸ τὸν πολὺ λαό, πὺν ἦταν συγκεντρωμένος, πὺν εἶχε μαζευτῆ· ἀπ' τὸ συνωστισμό.

«ἐξορύξαντες» = ἀφοῦ διατρύπησαν τὴ στέγη.

«χαλῶσι τὸν κράββατον» = ἐκρέμασαν καὶ κατέβασαν κάτω τὸ κρεβάτι.

«ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι» = εἶναι συχωρεμένες οἱ ἁμαρτίες σου.

«ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν» = στὸ νοῦ τους.

ἀμαρτίας εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός;· Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογοῦνται ἐν ἑαυταῖς, εἶπεν αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογοῦσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἶπειν τῷ παραλυτικῷ, ἀφέωνταί σου αἱ ἀμαρτίαι, ἢ εἶπειν· ἔγειρε καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει; Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἀμαρτίας — λέγει τῷ παραλυτικῷ· σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ ἠγγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράββατον ἐξήλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν Θεόν, λέγοντας· οὐδέποτε οὕτως εἶδομεν».

---

«εὐθέως ἐπιγνοὺς» = κι ἀμέσως σὺν κατάλαβε.

«εὐκοπώτερον» = μὲ λιγώτερο κόπο, εὐκολώτερο

«Ἵνα δὲ εἰδῆτε» = γιὰ νὰ μάθετε καλά.

«ἐναντίον πάντων» = μπροστὰ στὰ μάτια ὅλων.

#### Παρατηρήσεις

Γιὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ μιλοῦν καὶ οἱ εὐαγγελιστῆς: **Ματθαῖος** στὸ κεφ. Θ'. 1—18 καὶ **Λουκᾶς** στὸ κεφ. Ε' 18—26. Προτιμήσαμε τὴν περικοπὴ τοῦ Μάρκου γιατί εἶναι κάπως λεπτομερέστερη. Αὐτὴ διαβάζεται καὶ στὴν ἐκκλησία τῆ δευτέρα Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν.

«Οἱ ἀμαρτίες τυραννοῦν τὸν ἀνθρώπο μὲ βαρεῖες καὶ πολύχρονες ἀρρώστειες. Ἡ πραγματικὴ καὶ εἰλικρινὴς μετάνοια, ποὺ δείχτηκε μὲ ἔργα, ἀξίωσε τὸν Παραλυτικὸ ν' ἀκούσῃ τὸ «ἀφέωνταί σοι αἱ ἀμαρτίαι σου· ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου!»

### § 13. Ὁ Ἐκατόνταρχος τῆς Καπερναοῦμ καὶ ὁ Χριστός.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Η'. 5—13. =

«Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναοῦμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἰκανός, ἵνα μεν ὑπὸ τὴν στέγγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. καὶ «*Καὶνὴ Διαθήκη*» σελ. 43—44.

«*Εἰσελθόντι δ' αὐτῷ*» = ἅμα εἰσῆλθε (μπῆκε) αὐτός.

«*Καπερναοῦμ*» = πόλις τῆς Γαλιλαίας, δυτικὰ τῆς λίμνης τῆς Γαλιλαίας.

«*προσῆλθε αὐτῷ*» = τὸν ἐπλησίασε, τοῦ παρουσιάστηκε.

«*ἑκατόνταρχος*» = ἀξιωματικὸς τοῦ Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, ποὺ διοικοῦσε

100 ἀνδρες.

«*ὁ παῖς μου*» = ὁ δοῦλος μου.

«*βέβληται*» = εἶναι πεσμένος στὸ κρεβάτι.

«*δεινῶς βασανιζόμενος*» = καὶ ὑποφέρει φριχτά.

«*οὐκ εἰμὶ ἰκανός*» = δὲν ἀξίζω, δὲ μοῦ πρέπει.

«*ἵνα ὑπὸ τὴν στέγγην μου εἰσέλθῃς*» = νὰ μπῆς στὸ σπίτι μου.

«*ἰαθήσεται ὁ παῖς μου*» = θὰ θεραπευτῆ ὁ δοῦλος μου.

«*εἰμὶ ὑπὸ ἐξουσίαν*» = εἶμαι στὶς διαταγὰς ἀνωτέρων μου.

«*ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας*» = ὅμως ἔχω κι ἐγὼ στὴ διαταγὴ

μου στρατιῶτες.

εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὑπάγε καὶ ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι· καὶ ἴαθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ».

«καὶ λέγω τούτῳ πορεύθητι, ἔρχου, ποίησον» = καὶ τοὺς λέγω πήγαινε, ἔλα, κάμε κάτι. Δηλ. ὅλοι ἐκτελοῦνε ὅ,τι τοὺς εἶπῶ.

«Ἀμὴν λέγω ὑμῖν» = ἀληθινὰ σὰς βεβαιῶνω.

«ἤξουσι» = θάρθοῦνε.

«καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ . . .» = ἦταν ἡ μεγαλύτερη ἐπιθυμία τῶν Ἰσραηλιτῶν νὰ συναναστρέφονται (νὰ εἶναι μαζί) στὸν Παράδεισο μὲ τοὺς Πατριάρχες τοὺς Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ, Ἰακώβ.

«οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας» = ἐκεῖνοι, γιὰ τοὺς ὁποίους προορίζεται ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν (οἱ Ἰσραηλιτεῖς)· ὁ ἑκατόνταχος ἦταν Ρωμαῖος.

«σκότος ἐξώτερον» = κόλαση, σκοτάδι μακρὰ (ἔξω) ἀπ' τὸ φῶς τοῦ Παραδείσου.

«ἐκεῖ ἔσται» = ἐκεῖ θὰ εἶναι.

«ὁ κλαυθμὸς» = τὸ κλάψιμο.

«ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» = τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν· μ' αὐτὸ θέλει νὰ παραστήσῃ ὁ Κύριος τὴν τιμωρίαν καὶ τὰ βάσανα τῶν κολασμένων.

«γεννηθήτω σοι» = ἄς σοῦ γίνῃ, ἄς ἀνταμειφθῆς ὅπως ἐπίστεψες.

«ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ» = αὐτοστιγμῆ.

#### Παρατηρήσεις.

Κι ἐδῶ εἶναι ὀλοφάνερα τ' ἀποτελέσμα τῆς πίστεως, Ὁ ἑκατόνταχος ἐπίστευε, πὼς ὁ Κύριος μποροῦσε καὶ μ' ἓνα λόγο μοναχὰ νὰ γιατρέψῃ τὸν ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειάν του· τὸ πίστευε καὶ τὸ ἔλεγε μὲ θάρρος· καὶ ἔγινε αὐτοστιγμῆ, ὅπως ἐπίστευε. Τὸ θαῦμα αὐτὸ τὸ περιγράφει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὸ Ζ' κεφάλαιο 1—10.

## § 14. Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ στὴν Ἱεριχῶ.

«Ἀπὸ τὸ κατὰ *Λουκᾶν Ἐὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΗ'. 35—43 =

«Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχῶ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἶη ταῦτα· ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται· καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαυῖδ, ἐλέησόν με· καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυῖδ, ἐλέησόν με. Σταθεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. καὶ «*Καινὴ Διαθήκη*» σελ. 44.

«*προσαιτῶν*» = ζητώντας ἐλεημοσύνη.

«*ἀκούσας ὄχλου διαπορευομένου*» = σὺν ἄκουσε τὸ θόρυβο λαοῦ, ποὺ περνοῦσε πλησίον του.

«*ἐπυνθάνετο*» = ζητοῦσε πληροφορίες.

«*τί εἶη τοῦτο*» = τί τάχα ἦταν αὐτό, τί γινόταν.

«*ἀπήγγειλαν ὅτι παρέρχεται*» = τὸν πληροφοροῦσαν, πὼς περνοῦσε.

«*οἱ προάγοντες*» = κείνοι, ποὺ συνώδευαν, ὡδηγοῦσαν, προπορεύονταν.

«*ἐπετίμων*» = παρατηροῦσαν αὐστηρά, ἐμάλωναν.

«*πολλῶ μᾶλλον*» = πιὸ πολὺ.

«*ἐκέλευσεν ἀχθῆναι αὐτὸν πρὸς αὐτὸν*» = εἶπε, διέταξε, νὰ ὀδηγήσουν αὐτὸν, ποὺ φώναζε (τὸν τυφλό) πλησίον του, ἐνώπιό του.

ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον, ἢ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ».

---

«ἐπηρώτησε» = ἐρώτησε νὰ μάθῃ.

«ἀναβλέψω» = νὰ ἰδῶ πάλι, νὰ μοῦρθη τὸ φῶς τῶν ματιῶν μου.

#### Παρατηρήσεις.

Γιὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ γράφει καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς *Μάρκος* στὸ κεφ. Ι' 46—52.

«*Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε*»: εἶναι δλοφάνερα καὶ ἀδιαφιλονίκητα τὰ ἄμεσα καὶ ὀριστικά ἀποτελέσματα τῆς ἀληθινῆς πίστεως. Τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατο στὸ Θεό. Ἄς ἔχουμε θεομὴ πίστη καὶ ἄς τὸν παρακαλοῦμε γιὰ λογικά πράματα.



§ 15. Ὁ χορτασμός τῶν 5000 μὲ πέντε ἄρτους  
καὶ δυὸ ψάρια.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΣΤ'. 1—15. =

«Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα, ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. Ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. Ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλε ποιεῖν. Ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος· διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν βραχὺ τι λάβῃ. Λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Ἰάκωβου καὶ Πέτρου· ἔστι παιδάριον

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

«Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας» = Λέγεται καὶ λίμνη Γεννησαρέτ καὶ θάλασσα Τιβεριάδος. (μ. 25 χιλμ. — πλ. 10 χιλμ. — 200 μ. χαμηλότερα ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης).

«ἐώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα» = ἔβλεπαν τὰ θαύματά του.

«ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς» = σὰ σήκωσε ψηλὰ τὰ μάτια του, σὰν κοίταξε μακρῶς.

«ᾔδει τί ἔμελλε ποιεῖν» = ἐγνώριζε τί ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ.

«Δηναρίον» = νόμισμα ῥωμαϊκὸ (χρυσό, ἢ ἀργυρὸ ἢ καὶ χάλκινο).

«βραχὺ τι» = ἓνα ἐλάχιστο, πολὺ μικρὸ μέρος.

Ἐν ᾧδε, ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσοῦτους; εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν· ἦν δὲ χόρτος πολλὸς ἐν τῷ τόπῳ. Ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. Ἐλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. Ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται. Συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωσκόσιν. Οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες, ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησοῦς οὖν γνοὺς, ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος».

«ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσοῦτους» = ἀλλὰ τί νὰ κάμουν αὐτὰ σὲ τόσο πολλούς.

«ποιήσατε ἀναπεσεῖν» = πέστε τους νὰ καθήσουν κάτω, νὰ ξεπλώσουν.

«διέδωκε τοῖς μαθηταῖς» = διαμοίρασε στοὺς μαθητές.

«οἱ δὲ τοῖς ἀνακειμένοις» = ἐκεῖνοι δὲ στοὺς ἀνθρώπους, πὺ κάθονταν.

«ἐνεπλήσθησαν» = ἐχόρτασαν.

«κλάσματα» = κομμάτια.

«ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς βεβρωσκόσιν» = πὺ περίσσεψαν σ' ἐκείνους, πὺ ἔφαγαν κι ἐχόρτασαν.

«ὁ Ἰησοῦς οὖν γνοὺς» = ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν σὰν ἔγνωσε.

#### Παρατηρήσεις.

Γιὰ τὸ ἐκπληκτικὸ αὐτὸ θαῦμα, πὺ γίνηκε μπρὸς στὰ μάτια τόσων χιλιάδων κόσμου (καὶ ἦταν καθὼς λέει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος 5000 ἄνδρες, ἐκτὸς ἀπὸ] παιδιὰ καὶ γυναῖκες) γράφουν ὅλοι οἱ Εὐαγγελιστῆς : ὁ **Ματθαῖος** στὸ κεφ. ΙΥ' 13 — 21, ὁ **Μάρκος** ΣΓ' 30 — 44, ὁ **Λουκάς** στὸ Θ' 10 — 17.

## § 16. Ἡ θεραπεία τοῦ Παραλύτου στὴ Βηθεσδά.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Ε'. 1—15 =

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσόλυμα. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, ἣ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρα καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

«Ἔστι δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα» = Ἐδῶ πρέπει νὰ νοηθῇ μιὰ λέξη· τὸ σωστὸ θὸ εἶναι· ἔστι δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ προβατικῇ *πύλῃ*, κολυμβήθρα κλπ. Ἡ πύλη αὐτὴ τῶν Ἱεροσολύμων λέγεται προβατικὴ, γιὰτὶ ἀπ' αὐτὴ ἔμπαζαν στὴν Ἱεροσολὴμ τὰ ζῶα, ποὺ χρειάζονταν γιὰ τὶς θυσίαι· καὶ ζῶα γιὰ θυσίαι χρησιμοποιοῦσαν σχεδὸν πάντοτε *πρόβατα*.

«*κολυμβήθρα*» = ἓνα εἶδος μεγάλης κολυμβήθρας, δεξαμενὴ, στέρνα.

«*Βηθεσδά*» = λέξη ἑβραϊκὴ = *τόπος ἐλέους, τόπος καλοῦ*· γιὰτὶ σ'αὐτὴ ἔβλεπαν καλὸ, ἔβλεπαν θεραπεία οἱ ἄρρωστοι. Καθὼς στὴν κολυμβήθρα τοῦ *Βαπτίσματος* πέρνουμε σήμερα τὴν ἄφεση ἀπ' τὸ προποτικὸ ἁμάρτημα, ἔτσι καὶ στὴ Βηθεσδά οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀποπλύνονταν ἀπ' τὶς ψυχικὰς ἁμαρτίας καὶ ἔπαιρναν τὴ σωματικὴν θεραπεία. Ὅπως ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἐτάραξε τὰ νερὰ τῆς Βηθεσδά, ἔτσι καὶ σήμερα ὁ ἱερέας τοῦ Χριστιανισμοῦ, σὰν ἄγγελος Θεοῦ, ἀναδεύει τὰ νερὰ τῆς κολυμβήθρας, χαράζοντας τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ καὶ παρακαλεῖ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιὰ ν' ἀγιαστῇ τὸ νερὸ καὶ νὰ ἰατρευτοῦν οἱ ψυχικὰς ἄρρώστειες τοῦ βαφτιζόμενου.

«*ἐκδεχομένων*» = ποὺ περιμέναν.

ταραχήν τοῦ ὕδατος ὑγιῆς ἐγίνετο, ᾧ δὴποτε κατείχετο νοσήματι. Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτώ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε, ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἤρε τὸν κράββατον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ θεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν· οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν κράββατον. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει. Ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ἤδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν, ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὗρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τι σοὶ γένηται· ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ».

«Κύριε ἄνθρωπον οὐκ ἔχω . . ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει» = εἶναι ἀληθινὰ γεμάτη θλίψη καὶ παράτανο ἢ ἀπάντηση τοῦ Παράλυτου. Δείχνει ὀλοφάνερα τὴν ἀδιαφορία, πὺν χαρακτήριζε τότε τοὺς Ἰουδαίους· κανένας δὲ βρέθηκε στὰ τόσα χρόνια, πὺν ὑπόφερε, νὰ τὸν συμπονήσῃ, νὰ τὸν ἀνασηκώσῃ, νὰ τὸν σύρῃ ἴσαμε τὴν κολυμβήθρα.

«Ἄρον τὸν κράββατόν σου» = σήκωσε τὸ κρεβάτι σου.

«οὐκ ἔξεστί σοι» = δὲ σοῦ ἐπιτρέπεται ἀπ' τὸ Μωσαϊκὸ νόμο.

«οὐκ ἤδει τίς ἐστιν» = δὲν ἐγνώριζε ποῖος ἦταν ὁ εὐεργέτης του.

«ἐξένευσεν» = ἐξέφυγε πλάγια, δίχως νὰ τὸν πάρῃ εἶδηση ὁ Παράλυτος.

Πα ρ α τ η ρ ἡ σ ε ι ς.

«Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τι σοὶ γένηται» = νά! ἰδές, ἔγινες ἐντελῶς καλά! μὴ ξανακάνῃς ποτὲ πιά ἁμαρτίες, γιὰ νὰ μὴ σοῦ γίνῃ τίποτ' ἄλλο, πῖδ χειρότερο!

Πόσο ὀλέθρια εἶναι τὰ ποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας!! . . .

## § 17. Ἡ κατάπαυση τῆς τρικυμίας.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΔ'. 23—33 =

«Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, ἀπολύσας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἦδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασιανίζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα ἐταράχθησαν, λέγοντες, ὅτι

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

Βλ. «*Καινὴ Διαθήκη*» σελ. 49.

«*Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους*» = κι ἀφοῦ διέλυσε τὸν κόσμον (ποῦ ἦταν συγκεντρωμένους νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ τοὺς χόρτασε μὲ τοὺς 5 ἄρτους καὶ τὰ δύο ψάρια).

«*προσεύξασθαι*» = γιὰ νὰ προσευχηθῆ.

«*κατ' ἰδίαν*» = ἰδιαιτέρα—μοναχός του.

«*ὀψίας γενομένης*» = ἅμα πέρασε ἡ ὥρα (ἄργα).

«*βασανίζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων*» = καὶ τὸ παράδειρναν, τὸ τυραννοῦσαν τὰ κύματα.

«*ἐναντίος*» = ἀντίθετος.

«*Τετάρτῃ φυλακῇ τῆς νυκτὸς*» = κατὰ τὴν τέταρτη φορὰ, ποῦ ἀλλάξε ἡ φρουρὰ (ὥρα 3—6 πρωϊνῆ).

Οἱ Ἰουδαῖοι, ὅσα χρόνια ἦταν ἀνεξάρτητοι, χωρίζαν τὴ νύχτα σὲ τρεῖς «*φυλακάς*»: ἡ πρώτη λεγόταν «*ἀρχαὶ φυλακῆς*»· ἡ δευτέρα «*μέση φυλακῆ*» καὶ ἡ τρίτη «*φυλακῆ ἐσθινῆ*». Ἀργότερα ὅμως, ἅμα ὑποτάχτηκαν στοὺς Ῥωμαίους, ἀκολούθησαν τὸ Ῥωμαϊκὸ σύστημα, ποῦ ἡ νύχτα χωριζόταν σὲ τέσσερες φυλακές, ἀπὸ 3 ὥρες κάθε μιά.

φάντασμα ἔστι, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. Εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρὸς σὲ ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα. Ὁ δὲ εἶπεν· ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη· καὶ, ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε, λέγων· Κύριε, σῶσόν με. Εὐθὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε! εἰς τί ἐδίστασας; Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ».

«φάντασμα» = ἐλικρατεῖ ἀπὸ τότε ἢ μωρῇ καὶ ἀνόητῃ ἰδέᾳ νὰ νομίζουν μερικοὶ, πὸς ὑπάρχουν φαντάσματα.

«εὐθὺς» = ἀμέσως.

«θαρσεῖτε» = ἔχετε θάρρος—μὴ φοβᾶσθε! Οἱ μαθητὲς δὲν ἦταν ἀκόμα στερωμένοι στὴν πίστη.

«κέλευσόν με» = πές μου, διατάξέ με, δός μου τὴν ἄδεια, τὴ δύναμη.

«ἐπὶ τὰ ὕδατα» = πάνω στὰ νερά.

«ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν» = γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ Χριστό.

«καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι» = καὶ σὰν ἄρχισε νὰ καταβυθίζεται.

«ἐκτείνας τὴν χεῖρα» = ἀπλώνοντας τὸ χέρι του.

«ἐπελάβετο αὐτοῦ» = τὸν ἐσυγκράτησε, τὸν ἐβόηθησε, τὸν ἔπιασε.

«εἰς τί ἐδίστασας» = γιατί δίστασες;

«ἐκόπασε» = ὀλιγόστεψε, ἔπασε, κατάπαυσε.

«Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ!» = ἀλήθεια εἶσαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

#### Παρατηρήσεις.

Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ! Οἱ μαθητὲς ἔπειτα ἀπ' τὰ θαύματα, ποῦ εἶδαν μετὰ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια ἀναφωνοῦν τὸ: Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ!

Ὅμοια περικοπὴ βρισκόμαστε καὶ στὰ Εὐαγγέλια: Μάρκου ΣΤ' 45—52 καὶ Ἰωάννου ΣΤ' 16—21.

## § 18. Ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ

Ἐκ τῆς «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου»

= Κεφ. Θ'. 1—38. =

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παράγων ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς· καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἕως ἡμέρας ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾖ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε χαμαὶ καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ἵνα ἰδῶν ἔσται.»

Ἑρμηνευτικὴ Σημείωσις.

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 49—52.

«Παράγων ὁ Ἰησοῦς» = διαβαίνοντας, περνώντας ὁ Ἰησοῦς.

«τίς ἡμαρτεν οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ» = ἔδω οἱ Μαθητῆς τοῦ Κυρίου δυὸ πράγματα ἔβαλαν στὸ νοῦ τους· ἦταν τότε ἄνθρωποι, ποὺ πίστευαν, ὅτι κάθε ἄνθρωπος ζῆ πρῶτα σ' ἄλλον, κόσμον κι ἔπειτα γεννιέται σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ἴσως λοιπὸν κι ὁ τυφλὸς νὰ εἶχε κάμει ἁμαρτίες καὶ τιμωριώταν σ' αὐτὸ τὸν κόσμο· ἴσως ὅμως νὰ γεννήθηκε τυφλὸς γιὰ τιμωρία τῶν γονιῶν του, ποὺ μπορεῖ νὰ ἦταν ἁμαρτωλοί.

«ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ» = ἔδω λειπεὶ κάτι· τὸ ὀλόκληρο εἶναι : ἀλλ' ἐγεννήθη τυφλὸς, ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ.

«Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα . . ἕως ἡμέρας ἐστίν» = ἐγὼ πρέπει νὰ ἐκτελῶ τὰ ἔργα, ποὺ μοῦ ὤρισε ὁ Θεὸς, ὅσο εἶμαι στὴ ζωὴ.

«ἔρχεται νύξ» = ὁ Χριστὸς ἔννοεῖ ἔδω τὸ θάνατό του, ποὺ τότε πιά θὰ λείψῃ ἀπ' τὸν κόσμο τὸ φῶς του, τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀρετῆς.

Χ. Δημητρακοπούλου, «Εὐαγγελικὴ Περικοπὴ».

ησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἤλθε βλέπων.

Οἱ οὖν γείτονας καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δὲ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν· ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς ἀνεφύχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέ μοι· ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. Εἶπον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν· ἦν δὲ σάββατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέφωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπε προφήτης ἐστίν. Οὐκ ἐπίστευσαν οἱ

---

«ἐπέχρισε τὸν πηλὸν» = ἄλειψε μὲ τὸν πηλόν.

«κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ» = ἱαματικὴ δεξαμενὴ πρὸς Ν. τῶν Ἱεροσολύμων πλησίον τοῦ χείμαρρου τῶν Κέδρων.

«προσαιτῶν» = ζητώντας ἐλεημοσύνην.

«καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς» = καὶ ἡ διαφωνία τοὺς τοὺς ἔφερε ἐπὶ τῆ φιλονικίᾳ.

«προφήτης ἐστίν» = Οἱ προφῆτες, παρεκτός ἀπ' τὸ προφητικὸ χάρισμα, εἶχαν ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ τὴ χάρη νὰ κάνουν θαύματα· γι' αὐτὸ ὁ τυφλὸς ὀνομάζει τὸ Χριστὸ προφήτην· δὲν εἶχε τί ἀνώτερο νὰ τὸν θεωρήσῃ καὶ νὰ τὸν ὀνομάσῃ, ἐπειδὴ καὶ μάλιστα καὶ μὲ πείσμα, μπρὸς τοὺς Φαρισαίους.



Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; Ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται· διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλὸς ἐστιν. Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι, τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω· εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἤκούσατε; τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε μαθηταὶ αὐτοῦ γενέσθαι; ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν καὶ εἶπον· οὐ εἰ μαθητῆς ἐκεῖνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμέν

---

«*συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται*» = εἶχαν συμφωνήσῃ οἱ Ἰουδαῖοι νὰ διώξουν ἀπὸ τῆ συναγωγῆ τους, ὅποιον ποραδεχθῆ καὶ ὁμολογήσῃ τὸ Χριστό.

«*συναγωγή*» = συνάθροιση, ἐκκλησία. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔχτιζαν μὲ πολλὴ φιλοκαλία καὶ τέχνη τὶς συναγωγὰς τους σὲ μέρη ὑψηλά· καὶ ἐκεῖ ἐκτελοῦσαν τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα. Οἱ συναγωγὰς ἔχτιζονταν ἔτσι, ποὺ καθένας μπαίνοντας μέσα εἶχε τὸ πρόσωπό του πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ θυμᾶται τὸν περίφημο Ναὸ τοῦ Σολομῶντος, ποὺ ἦταν ἐκεῖ χτισμένος.

«*ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω*» = ἕνα μοναχὰ γνωρίζω, λέει ὁ τυφλός, ὅτι, ἐνῶ ἦμουν τυφλός, τώρα βλέπω.

«*ἐλοιδόρησαν*» = ἐξύβρισαν, ἐκοροῦδεψαν.

μαθηταί· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεὶ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. Ἐπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστός ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἀνέφξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς· οἶδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει· ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου· εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. Ἐπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὄλος καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρῶν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐώρακας αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ».

---

«Οἶδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει» = γνωρίζουμε ὅμως ὅλοι πὼς ὁ Θεὸς δὲ θαυματουργεῖ διὰ μέσου τῶν ἁμαρτωλῶν  
 «ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη» = σ' ὅλη τὴ ζωὴ δὲν ἀκούστηκε.  
 «ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω» = τὸν ἔδιωξαν ἀπ' τὴ συναγωγὴ.  
 «καὶ ἐώρακας αὐτόν» = κι ἄλλοτε τὸν ἔχεις ἰδεῖ.

#### Παρατηρήσεις.

«Ὁ Θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει».

Μόνον ἂν εἶναι κανένας θεοσεβῆς καὶ ἐκτελῆ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νὰ εἶναι βέβαιος, πὼς ὁ Θεὸς θ' ἀκούσῃ τὴ παρακλήσει του.

## § 19. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΑ'. 1—53 =

Ἦν δέ τις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς· ἦν δὲ ἡ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρω καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει· ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ· ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. Ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπω δύο ἡμέρας· ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· ῥαββί, νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπά-

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 52.

«Βηθανία» = μικρὴ κώμη στὸ δρόμῳ Ἱεριχὼ—Ἱεροσόλυμα, 15 στάδια μακρὰ ἀπ' τὰ Ἱεροσόλυμα.

«ἐκμάξασα ταῖς θριξίν αὐτῆς» = πού καθάρισε, σφόγγισε μὲ τὶς τρίχες τῆς κεφαλῆς της,

«ἴδε ὃν φιλεῖς» = νά, αὐτός, πού ἀγαπᾷς, νά, ὁ ἀγαπημένος σου.

«Οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον» = δὲν εἶναι γιὰ θάνατο.

«ἐν ᾧ ἦν τόπω» = στὸν τόπο, πού ἦταν.

«ἐξήτουν λιθάσαι» = ζητοῦσαν νά σὲ λιθοβολήσουν.

γεις ἐκεῖ ; Ἐπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας ; ἐὰν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν· εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. Τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσγητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. Εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὔρεν αὐτόν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθην καὶ Μαρίαν, ἵνα παραμυθῆσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν. Ἡ οὖν Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. Εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν

«ἐὰν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ» = ἐὰν κανεῖς κἀνὴ ἔργα ἀλήθειας καὶ δικαιοσύνης,

«Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται» = ἀποκοιμήθηκε.

«εἰρήκει περὶ τοῦ θανάτου» = εἶχε μιλήσει γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Λαζάρου,

«εἶπε παρρησίᾳ» = μίλησε ὀλοφάνερα.

«ὡς ἀπὸ σταδίων 15» = σ' ἀπόσταση 15 σταδίων.

«ἐληλύθεισαν, ἵνα παραμυθῆσωνται» = ἦταν πηγαιμένοι γιὰ νὰ τίς παρηγορήσουν.

«ὑπήντησεν αὐτῷ» = πῆγε νὰ τὸν ὑποδεχτῇ.

Ἰησοῦν· Κύριε, εἰ ἦς ᾧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει· ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα, ὅτι, ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. Λέγει αὐτῷ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει, ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ. Εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις τοῦτο; Λέγει αὐτῷ, ναί, Κύριε, ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἀπήλθε καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰπούσα· ὁ διδάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. Ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. Οὐπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ὑπῆντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. Ἡ οὖν Μαρία, ὡς ἦλθεν, ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα, αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας λέγουσα αὐτῷ· Κύριε, εἰ ἦς ᾧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, καὶ εἶπε· ποῦ τεθείκατε αὐτόν; Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. Ἔλεγον οὖν Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν! τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἠδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν, πάλιν· ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.

«εἰ ἦς ᾧδε» = ἂν ἦσσαν ἐδῶ.

«οὐκ ἐτεθνήκει» = δὲ θὰ εἶχε πεθάνει.

«ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ» = κατὰ τὴν τελευταία ἡμέρα (τῆς κρίσεως).

«ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι» = στενοχωρήθηκε ψυχικά.

Λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἄρατε τὸν λίθον. Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος Μάρθα· Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; Ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπε· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου· ἐγὼ δὲ ἤδειν, ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περισιῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν, ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. Καί, ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε· Λάξαρ, δεῦρο ἔξω. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιδέδετο. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε ὑπάγειν.

Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν καὶ θεασάμενοι, ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπήλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς, ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς. Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον καὶ ἔλεγον· τί ποιούμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; ἐὰν

---

«*Ἄρατε τὸν λίθον*» = σηκῶστε τὴν πέτρα.

«*ὄψει*» = μυρίζει, βορμάει.

«*τεταρταῖος ἐστι*» = εἶναι δῶ καὶ τέσσαρες ἡμέρες πεθαμένος.

«*ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ*» = θὰ ἰδῆς τὴ Δόξα (τὴ Δύναμη) τοῦ Θεοῦ.

«*ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις*» = ἐγνώριζα, πὼς πάντοτε μ' ἀκοῦς.

«*ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν παρεσιῶτα*» = γιὰ τὸ λαό, ποὺ παραστέκει, γιὰ νὰ πιστέψουν, πὼς Σὺ μ' ἔστειλες.

«*δεῦρο ἔξω*» = ἔλα ἔξω.

«*κειρίαις—σουδαρίῳ*» = μὲ τενεῖες (νεκρικῆς) καὶ μὲ σάβανα.

«*θεασάμενοι*» = σὰν εἶδαν.

«*συνήγαγον*» = συγκέντρωσαν.

«*πολλὰ σημεῖα ποιεῖ*» = κάνει πολλὰ θαύματα.

ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ  
Ρωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. Εἰς δὲ τις ἐξ  
αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς·  
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν, ἵνα εἰς  
ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ἕλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.  
Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου  
προεφήτευσεν, ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους,  
καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ  
δισεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. Ἐπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνε-  
βουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν».

---

«ἐὰν ἀφῶμεν» = ἂν τὸν ἀφήσουμε.

«ἐλεύσονται καὶ ἀροῦσιν» = θάρθουν καὶ θὰ μᾶς πάρουν.

«τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου» = ἐκείνης τῆς χρονιᾶς,

«οὐδὲ διαλογίζεσθε» = καὶ δὲ σκεπτόσαστε;

«ὅτι συμφέρει ἡμῖν, ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ» =  
πὼς εἶναι συμφέρο μας ν' ἀποθάνῃ ἓνας ἄνθρωπος γιὰ νὰ σωθῇ ὁ λαός;  
(ὁ Καϊάφας ἤθελε νὰ εἰπῇ: νὰ γλυτώσῃ ὁ λαὸς ἀπ' τὴν παράβαση τοῦ Νόμου,  
ποῦ τάχα τὸν ὀδηγοῦσε ὁ Χριστὸς καί, δίχως νὰ τὸ θέλῃ, προφήτεψε, πὼς ὁ  
Χριστὸς θὰ φονευόταν, γιὰ νὰ σωθῇ ὁ κόσμος ἀπ' τὴν ἁμαρτία).

«ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν  
αὐτόν» = ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα λοιπὸν ἀποφάσισαν νὰ φονεύσουν Αὐτὸν  
(τὸ Ἰησοῦν).

## § 20. Ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Mᾶρκον* *Εὐαγγέλιον*»

== Κεφ. Θ'. 2—11 ==

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς ἡ χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτω λευκᾶναι· καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωϋσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· ραββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ᾧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηναὺς τρεῖς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν· οὐ γὰρ ἤδει τί λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι. Καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ ἀκούετε· καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον,

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἀναφέρει» = ἀνέβασε.

«κατ' ἰδίαν μόνους» = ἐντελῶς μοναχοῦς.

«ἐγένετο στίλβοντα» = φάνηκαν ὀλόλαμπρα.

«οἷα γναφεὺς» = ἔτσι, πὺ λευκαντῆς.

«ὤφθη» = φάνηκε, φανερώθηκε, παρουσιάστηκε.

«ἡμᾶς ᾧδε εἶναι» = νὰ μείνουμε μεῖς ἐδῶ.

«οὐ γὰρ ἤδει τί λαλήσῃ» = δὲν ἐγνώριζε τί νὰ εἰπῇ.

«ἐξάπινα» = ἔξαφνα, στὴ στιγμῇ.

«περιβλεψάμενοι» = κοιτάζοντας γύρω.



ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν. Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστειλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ διηγήσωνται, ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ. Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν, πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶ τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

---

«*διεστειλατο αὐτοῖς*» = τοὺς σύστησε αὐστηρά.

*Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.*

Βλ. «*Καινή Διαθήκη*» σελ. 129.

Ἦταν λίγο πρὸ τοῦ Πάθους· ἦταν ἐποχή, πού οἱ κακῆς διαθέσεις τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων γιὰ τὸ Χριστὸ γίνονταν κάθε μέρα φανερότερες· γι αὐτὸ ἤθελε ὁ Πέτρος νὰ μείνουν ἐκεῖ· μακρὰ ἀπ' τοὺς κινδύνους, πού ἦταν βέβαιοι στὴν Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Χριστός, γιὰ νὰ δώκῃ θάρρος, μεταμορφώθηκε καὶ ἔδειξε στοὺς μαθητὲς του τὴ θεία του δύναμη, πού τὴν ἐπιβεβαίωσε καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρα.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ (1)

ΤΑ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΦΡΙΚΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ  
ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

### § 21. Ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΒ'. 1—18. =

«Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθηγκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἣν τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. Ἡ οὖν Μαρία, λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πι-

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

«*νάρδος*» = ἰνδικὸ φυτό· ἀπ' τὴ ρίζα του βγαίνει πολὺ παχὺ καὶ ἄρωματικὸ λάδι.

«*Πάσχα*» = Ἦταν ἡ μεγαλύτερη γιορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ποὺ γινόταν κάθε χρόνο, σ' ἀνάμνηση τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπ' τὴν Αἴγυπτο, Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ λεγόταν καὶ ἑορτὴ «*τῶν Ἀζύμων*»· ἀρχίζε ἀπ' τὴς 15 τοῦ μηνὸς *Νισὰν* καὶ διαρκοῦσε *ἑπτὰ* ἡμέρες· ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία θεωροῦνταν οἱ πρὸ μεγάλες καὶ λέγονταν «*κλητὲς—ἄγιες*»· καμμιὰ ἐργασία δὲ γινόταν αὐτὲς τὴς δυὸ μέρες· οἱ ἄλλες πέντε ἦταν *μισοεορτές*· ἐπίσης· μεγάλη ἦταν καὶ ἡ μέρα, ποὺ τύχαινε νὰ εἶναι τὸ Σάββατο τῆς ἐβδομάδος. Κατὰ τὴς ἑορτὲς αὐτὲς ἔτρωγαν ἄζυμο ἄρτο (δίχως ζύμη) καὶ πασχαλινούς ἄμυνους (ἄρνια τοῦ πάσχα—ἡλικίας ἐνὸς χρόνου) ποὺ τᾶσφαζαν τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς κατὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου, καὶ τᾶτρωγαν δίχως νὰ σπάσουν τὰ κόκαλα.

«*Βηθανία*» = ἰδὲ § 19. σημ. α'.

(1) Στὴν σελ. 25 πρέπει νὰ γραφτῆ **Κεφάλαιο Δεύτερο** ἀντὶ **Μέρος Δεύτερο**, ποὺ τυπώθηκε κατὰ λάθος.

στικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου. Λέγει οὖν εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό· τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἔγνω οὖν ὄχλος πολλὸς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐκεῖ ἐστὶ, καὶ ἦλθον, οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐβουλευσάντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολλὸς, ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες, ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βατὰ τῶν φοινίκων καὶ

«*δι' αὐτὸν ὑπῆγον*» = ἐξ αἰτίας ἐκείνου πῆγαν.

«*πιστικῆς*» = ἀπὸ γνήσια μάργα θὰ λέγαμε σήμερα· φαίνεται, πὼς καὶ τότε νόθευαν τὶς ποιότητες.

«*ἐξέμαξε*» = ἐκαθάρισε, ἐσπόγγισε.

«*Ἰσκαριώτης*» = ἴη (ἴσχυς)—Καριώτης (Καριώθ = πόλη) = ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν πόλη Καριώθ.

«*ὁ μέλλων παραδιδόναι*» = κεῖνος, ποῦ πρόκειται νὰ τὸν προδώκῃ.

«*οὐκ ἐπράθη*» = γιὰτὶ δὲν πουλήθηκε.

«*γλωσσόκομον*» = (θήκη, ποῦ τοποθετοῦσαν οἱ ἀδελτεῖς τὸ στόμα τῶν ἀδλῶν· γενικὰ ἀσφαλῆς θήκη) = πορτοφόλι, χρηματοφυλάκιο (βλ. θησαυροὶ τῶν Μάγων, σελ.15).

«*τετήρηκεν αὐτό*» = τὸ εἶχε φυλαγμένο.

«*ἔγνω ὁ ὄχλος*» = πληροφορήθηκε ὁ λαός.

«*ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν*» = ποῦ τὸν ἀνάστησε.

«*ἵνα ἀποκτείνωσιν*» = νὰ φονεύσουν.

ἔξῃθλον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Εὐρῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄναριον ἐκέθησεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἔστι γεγραμμένον· **μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.** Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει οὖν ὄχλος, ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποιθέναι τὸ σημεῖον.

---

«βαῖα» = κλάδους.

«Ὠσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ» = Σῶσε μας λοιπόν! Σὺ εἶσαι εὐλογημένος, ποὺ ἔρχεσαι στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου (στελέμενος ἀπ' τὸ Θεό). Σὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

«καθὼς ἔστι γεγραμμένον» = ὁ Προφήτης Ζαχαρίας (Θ. 9) εἶχε γραμμένη αὐτὴ τὴν προφητεία.

«Σιών» = ὁ λόφος, ποὺ ἦταν χτισμένα τὰνάκτορα τοῦ Δαβίδ.

«θύγατερ Σιών» = λαὸς τῆς Ἱερουσαλήμ.

## § 22 Μετὰ τὴν εἴσοδο στὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΑ. 10—17 =

«Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστὶν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ προφήτης ὁ ἀπὸ Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς· καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται, *ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται*. Ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε *σπήλαιον ληστῶν*. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια, ἃ ἐποίησε καὶ τοὺς παῖδας κρίζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας, *Ὡσαναὶ τῷ υἱῷ Δαυῖδ*, ἤγα-

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. «*Καὶνὴ Διαθήκη*» σελ. 78—79.

«*ἐσείσθη*» = θορυβήθηκε, ἀναταράχθηκε, μπῆκε σὲ κίνηση.

«*ἱερὸν τοῦ Θεοῦ*» = ὁ χώρος, ἡ περιοχή κι ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος.

«*κολλυβισταὶ*» = οἱ ἀργυραμοιβοί, χρηματιστές.

«*κατέστρεψε*» = ἀνέστρεψε.

«*καθέδρας*» = τὰ καθίσματα.

«*γέγραπται*» = εἶναι γραμμένο (γραφτό).

«*σπήλαιον ληστῶν*» = ἔτσι ὀνομάζει τὴν ἀγορὰ τους.

νάκτησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, **Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠϋλίσθη ἐκεῖ».**

---

«κατηρτίσω» = κατάρτισες, ἐσύνθεσες, ἔφτιαξες.

«αἶνον» = δοξολογία στὸ Θεό.

«καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς» = καὶ ἀφήνοντάς τους.

«ἠϋλίσθη» = πέρασε τὴ νύχτα τοῦ ἐκεῖ (τὴ νύχτα τῆς Κυριακῆς πρὸς τὴ Μεγ. Δευτέρα).

*Παρατηρήσεις.*

Ὅμοια γράφουν ὁ *Μάρκος* ΙΑ' 1—10, ὁ *Λουκᾶς* ΙΘ' 28—46 καὶ ὁ *Ἰωάννης* ΙΒ' 12—19.

Ὁ φθόνος θάμπωσε τὰ μάτια τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων καὶ σκότισε τὸ νοῦ τους, ὥσπου δὲν ἔβλεπαν, δὲν ἐννοοῦσαν τὴ Δόξα τοῦ Κυρίου· ἄκουαν μόνον τὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ ὄχλου καὶ φθονοῦσαν· φθονοῦσαν θανάσιμα !!..

§ 23. Ἡ πρώτη ἐπίθεσις τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Γραμματέων κατὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*.

= Κεφ. ΚΑ. 18—28 καὶ 32, 43, 45—46 =

«Πρωτῶς δὲ ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν ἐπαίνασε καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ· καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τοῦτῳ εἴπητε, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα, ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. «*Καينὴ Διαθήκη*» σελ. 80—82.

«ἐπανάγων» = γυρίζοντας, ἐπιστρέφοντας.

«μηκέτι» = ποτὲ πιά.

«ἀμὴν λέγω ὑμῖν» = ἀλήθεια σὰς βεβαιῶνων.

«καὶ μὴ διακριθῆτε» = καὶ ἂν δὲν ξεχωρίσετε ὡς ἄπιστοι.

«καὶ εἴπητε» = καὶ ἂν εἰπῆτε.

«ἄρθητι καὶ βλήθητι» = σήκω καὶ πέσε.

«ὅσα ἂν αἰτήσητε» = ὅσα καὶ ἂν ζητήσετε.

«ἐν τῇ προσευχῇ» = διὰ τῆς προσευχῆς.

X. Δημητρακοπούλου «*Εὐαγγελικὲς Περικοπὲς*»

Και, ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Ἐποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν, ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; Οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, διατι οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην. Καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον· οὐκ οἴδαμεν· ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν δόξῃ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνοι ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν, ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον».

«ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ» = με ποιά ἐξουσία, με ποιά δύναμη.

«ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ» = θὰ σᾶς ρωτήσω κι ἐγώ.

«διελογίζοντο» = σκέπτονταν, υπολόγιζαν.

«οὐκ οἴδαμεν» = δὲ γνωρίζουμε.

«ἐν δόξῃ δικαιοσύνης» = διδάσκοντας τὴ δικαιοσύνη.

«ἀρθήσεται» = θὰ παρθῆ, θ' ἀφαιρεθῆ.

«ἔγνωσαν» = κατάλαβαν καλά.

«κρατῆσαι» = νὰ τὸν συλλάβουν.

#### Παράτηρήσεις.

Παράλληλα γράφουν ὁ *Μάρκος* IB' 38—40 καὶ ὁ *Λουκᾶς* IA' 37—52. Τό: οὐκ οἴδαμεν τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν Γραμματέων τοὺς ἀπογύμνωσε ἀπ' τῆ δόξα τους καὶ τοὺς κατεξευτέλισε μπρὸς στὰ μάτια τοῦ ὄχλου, πού τοὺς εἶχε γιὰ σοφοὺς κι ἀλάνθαστους ἐρμηνευτὲς τοῦ Νόμου.



§ 24. Ὁ Ἰησοῦς καυτηριάζει τὴ διαγωγὴν  
τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. α) ΚΒ'. 15—22, β) 35—40, καὶ γ) ΚΓ'. 1—39 =

α'. «Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρῳδιανῶν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν, ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· εἶπέ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε· τί με πειράζετε, ὑποκριταί; ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. Οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον· καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνας ἢ εἰκῶν αὕτη καὶ ἢ ἐπιγραφὴ; Λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. Τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 82—85.

α'. «παγιδεύσωσι» = νὰ τὸν μερδέψουν, νὰ τὸν κάμουν νὰ πέσῃ σὲ λάθος, γιὰ νὰ τὸν παρουσιάσουν ὡς ἐπαναστάτη.

«ἔξεστι δοῦναι» = πρέπει νὰ πληρώνομε;

«κῆνσον» = νόμισμα, χρῆμα.

«γνοὺς τὴν πονηρίαν» = σὰν κατάλαβε τὴν πονηρὴ τους σκέψη.

«ἀπόδοτε» = δόστε ὅ,τι χρωσῶτατε.

β'. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἕξ αὐτῶν, νομικός, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· **Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου**· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή· δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· **Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν**· ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

γ'. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων·

Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν, ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γάρ, καὶ οὐ ποιοῦσι· δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά· πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύ·

β'. «ἐφίμωσε» = ἀποστόμωσε.

«Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου... Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου...»: Ἐδῶ ὁ Κύριος συγκεντρώνει σὲ δυὸ μόνο ἐντολὰς ὀλόκληρο τὸ Μωσαϊκὸν νόμο. Βλ. «Κατήχηση» σελ. 72—74.

«Σαδδουκαῖοι» = αἴρεση Ἰουδαϊκὴ· ἀρχηγὸς τοὺς ἦταν ὁ Σαδώκ (250 π. Χ.) Μέλῃ τῆς αἰρέσεως αὐτῆς ἦταν πολλοὶ ἀπ' τὴν ἀνώτερη ἱερατικὴ τάξιν· οἱ Σαδδουκαῖοι λάτρευαν τὸ Θεό, ἀποβλέποντες σ' ἐπίγειες ἀμοιβές· ἐπίστευον μόνο στὸ γράμμα τοῦ Νόμου καὶ δὲν παραδέχονταν ἐρμηνεῖες· Ἀργότερα ἀποτέλεσαν πολιτικὴ μερίδα ἀντίθετοι πρὸς τοὺς Φαρισαίους.

γ'. «ἐπιτιθέασιν» = φορτώνουν.

«οὐ θέλουσι κινῆσαι» = δὲ θέλουν νὰ κινήσουν, νὰ βοηθήσουν.

«πρὸς τὸ θεαθῆναι» = γιὰ νὰ φαίνονται.

«φυλακτήρια» = τὶς σάκκες τῶν βιβλίων.

νουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν φιλοῦσι τε τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων **Ραββί** **Ραββί**. Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε **Ραββί**· εἰς γὰρ ὑμῶν ἔστιν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς γὰρ ἔστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἰς γὰρ ἔστιν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος· ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψασθε περισσώτερον κρίμα. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. Οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες· ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ ναφ, οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει· μωροὶ καὶ τυφλοὶ! τίς γὰρ μείζων ἔστιν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς, ὁ ἀγιάζων τὸν χρυσόν; καὶ, ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει· μωροὶ καὶ τυφλοὶ! τί γὰρ μείζων, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσια-

«κράσπεδα» = τὰ κράσια, τοὺς ποδόγυρους τῶν φορεμάτων τους.

«πρωτοκαθεδρίας» = τίς πρῶτες θέσεις.

«οὐδὲ ἀφίετε εἰσελθεῖν» = οὐτε ἀφίνετε νὰ μποῦν.

«περιάγετε» = γυρίζετε.

«ἓνα προσήλυτον» = ἓνα νέο πιστό.

«ὁμόσας ὁμύνει» = ὕποιος ὀρκιστῆ, ὀρκίζεται.

στήριον, τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον ; ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὁμνῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατεικίησαντι αὐτὸν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁμνῶν ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κάκεινα μὴ ἀφιέναι· ἐδηγοὶ τυφλοί, οἱ διωλιζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες ! Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παραψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε, τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παραψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ νοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, καὶ λέγετε· εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. "Ὡστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας" καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. "Ὅφεις, γεννήματα

καὶ ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κάκεινα μὴ ἀφιέναι» = καὶ αὐτὰ ἔπρεπε νὰ κάμετε καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴν τὰ παραμελῆσθε.

«μεστοὶ ἐστε» = εἴστε γεμᾶτοι.

«εἰ ἦμεν» = ἂν ὑπήρχαμε, ἂν εἴματε.

οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοὶ» = δὲ θὰ μετέχαμε μ' ἐκείνους, δὲ θὰ εἴμασθε συνένοχοί τους.

«καὶ ὑμεῖς πληρώσατε» = καὶ σεῖς συμπληρώσατε.

ἐχιδνῶν ! πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης ; διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὅτι ἤξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἣ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν ! πόσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυναγάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε· ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος· λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδετε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε, **εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.**

**Σημείωσις.** Ἔλεται ἀπ' αὐτὰ ὁ Ἰησοῦς πῆρε τοὺς μαθητῆς του καὶ ἀνέβηκε σὺν ὄρως τῶν ἐλαιῶν.

---

«**ἤξει πάντα ταῦτα**» = θάρθουν, θὰ γίνουιν ὅλα αὐτὰ.

«**ἐπισυναγαγεῖν**» = νὰ συμμαζέψω.

«**νοσσία**» = τὰ πουλάκια.

«**ἀφίεται**» = μένει.

#### **Παρατηρήσεις.**

Ἡ ὑπομονὴ τοῦ Κυρίου ἐξαντλήθηκε καὶ καυτηρίασε παραδειγματικὰ τὴ διαγωγὴ τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων.

Καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστῆς γράφουν ἀνάλογα.

§ 25. Τὸ Ἀνώτατο Συνέδριον καὶ ἡ προδοσία τοῦ  
Ἰούδα.

Ὁ Χριστὸς δικάζεται ἐρήμην καὶ καταδικάζεται σὲ  
θάνατον.

**Σημείωση :** Ἐκεῖ, στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὁ Κύριος ἔμεινε ὅλη τὴν ἡμέρα τῆς Τετάρτης· δὲ γύρισε στὴν Ἱερουσαλήμ, πού οἱ πιστοὶ τὸν περιέμεναν μ' ἀγάπη καὶ οἱ ἐχτροὶ μ' ἀνυπομονησία. Ἐμεινε κεῖ ὀλόκληρη τὴν ἡμέρα. Ἦυρε τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσῃ στοὺς μαθητῆς του καὶ νὰ τοὺς εἰπῇ πρὸ φανερά, τί πρόκειτο νὰ πάθῃ καὶ τί τοὺς περιέμενε κι αὐτοὺς ἀργότερα.

Τότε τοὺς εἶπε διάφορες παραβολὰς : τὴν παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων, τὴν παραβολὴ γιὰ τὴ μέλλουσα κρίση, τὴν παραβολὴ τῶν ταλάντων (βλ. Εὐαγγ. κατὰ *Ματθαῖον* κεφ. ΚΔ'—ΚΕ'). Καὶ τὴ νύχτα τῆς Τετάρτης ἔμεινε ὁ Κύριος στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

Ἄς δοῦμε τώρα τί ἔκαναν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ διάφοροι Πρεσβύτεροι ἀπ' τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης· τί ἔκαναν ἔπειτα ἀπ' τίς βαρεῖες κατηγορίες, πού τοὺς ἀπήγγειλε ὁ Κύριος.

Οὔτε λίγα, οὔτε μικρὰ ἦταν, ὅσα τοὺς κατηγορήσε ὁ Κύριος· τοὺς ἔξεσκέπασε κυριολεκτικὰ τοὺς ἔξεγνύμνωσε μπρὸς στὰ μάτια τοῦ Λαοῦ ! ὁ λαὸς εἶδε πόσο ἀνάξιους ὁδηγοὺς καὶ ταπεινοὺς ὑποκριτῆς εἶχε γιὰ δασκάλους κι ὁδηγούς του.

Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δὲν εἶχαν τὸ θάρρος ν' ἀντικρῶσουν τὸν λαόν. Ἄν τοὺς ἀποδοκίμαζε ὁ λαός, ποιά θάταν ἡ θέση τους ; . . Φοβῶνται πολὺ τὴν ὀργὴν τοῦ Λαοῦ ! Τί κάνουν λοιπόν ;

Ἄς παρακολουθήσουμε τὸν *Εὐαγγελιστὴ Ματθαῖο* στὸ κεφ. ΚΣΤ' 3—5 καὶ τὸ *Λουκᾶ* στὸ κεφ. ΚΒ' 3—6.

α'. «Τότε συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ λεγομένου

Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

α'. «*Εἰς τὴν αὐλὴν*» = στὴν κατοικία, στὸ γραφεῖο.

Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο, ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν. Ἔλεγον δέ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται τῷ λαῷ».

β'. «Ἐλοῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς· καὶ ἐχώρησεν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου».

«συνεβουλεύσαντο» = συσκέφτηκαν καὶ ἀποφάσισαν.

«ἵνα κρατήσωσι δόλῳ». = νὰ τὸν συλλάβουν μὲ δόλο.

«καὶ ἀποκτείνωσι» = καὶ νὰ τὸν φονεύσουν.

«μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ» = ὄχι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἑορτῆς.

«ἵνα μὴ θόρυβος γένηται τῷ λαῷ» = γὰ νὰ μὴν ἐξεγερθῇ ὁ λαός.

β'. «ἀπελθὼν συνελάλησε» = πῆγε καὶ συνωμίλησε.

«τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ στρατηγοῖς» = μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς **Ματθαῖος** γράφει στὸ κεφ. ΚΣΤ'. 15, πὼς ὁ Ἰούδας εἶπε : «τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν».

«συνέθεντο» = συμφώνησαν, ὑποσχέθηκαν.

«ἐξωμολόγησε» = ὑποσχέθηκε

«ἄτερ ὄχλου» = μακριὰ ἀπ' τὸν ὄχλο, σ' ἔρημο μέρος

**Σημ** Ἔτσι τελείωσε ἡ μέρα τῆς **Τετάρτης**.

§ 26. «Ο Μυστικός Δείπνος».

*Σημείωση* : Ἐπὶ τῇ σειρά τῶν γεγονότων, ποὺ παρακολοῦθήσαμε καὶ στὴν *Καινὴ Διαθήκη* (σελ. 87—100) γνωρίζουμε, πὼς τὴ *Μεγάλῃ Πέμπτῃ* γίνηκαν :

α'. *Τὴν ἡμέρα* : δόθηκε ἡ ἐντολὴ στοὺς μαθητὲς νὰ ἐτοιμάσουν τὸ Πάσχα.

β'. *Τὴν ἑσπέρα* : ὁ Κύριος ἔπλυνε τὰ πόδια τῶν μαθητῶν του.

γ'. Σύστησε τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Ἐὐχαριστίας.

δ'. Ὁ Ἰούδας πῆρε τὸ δρόμον τοῦ Σατανᾶ.

ε'. Ὁ Ἰησοῦς προσευχήθηκε στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

στ'. Γίνηκε ἡ σύλληψις τοῦ Χριστοῦ.

ζ'. Γίνηκε ἡ πρώτη πρόχειρη ἀνάκρισις τοῦ Κυρίου.

η'. Ὁ Πέτρος ἀρνήθηκε τὸν Κύριον.

καὶ θ'. Δικιάστηκε παράνομα καὶ καταδικάστηκε ὁ Κύριος !

Θὰ ἰδοῦμε ἀμέσως τώρα τὶς σχετικὰς Εὐαγγελικὰς περιχοπὰς.

Ἡ ἐτοιμασία τοῦ Πάσχα.

α'. Ἐπὶ τὸ «κατὰ *Μᾶρκον Εὐαγγέλιον*».

= Κεφ. ΙΔ'. 12—16 =

«Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ Πάσχα ἔθουον, λέγουσιν αὐτῷ σὶ μαθηταὶ αὐτοῦ· ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν, ἵνα φάγης τὸ Πάσχα; Καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος»

Ἑρμηνευτικὰς Σημειώσεις.

α'. «ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν» = νὰ πάμε νὰ ἐτοιμάσουμε.

«κεράμιον ὕδατος» = στάμνα μὲ νερό.



βαστάζων· και ἀκολουθήσατε αὐτῷ, και ὅπου ἂν εἰσελθῆ, εἶπατε τῷ εἰκοδεσπέτῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· πεῦ ἔστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; και αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγεσιν μέγα ἐστρωμένον ἔτοιμον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. Και ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ και ἦλθον εἰς τὴν πόλιν και εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς και ἤτοιμασαν τὸ Πάσχα».

β'. **Τὸ Θεῖο ὑπόδειγμα τῆς Ἀγάπης.**

Ἐκ τῆς «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΓ'. 4—17 =

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὁ Ἰησοῦς ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου και τίθησι τὰ ἱμάτια, και λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτὸν· εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπιτῆρα, και ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν και ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ, ᾧ ἦν διεζωσμένος. Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον, και λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς και εἶπεν αὐτῷ· ὃ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ εἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· σὺ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ και τὰς χεῖρας και τὴν κεφαλὴν. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ

«ἀνώγειον ἐστρωμένον» = ἀνώγειο διαμέρισμα στρωμένο.

β'. «τίθησι τὰ ἱμάτια» = ἀπόθεσε τὸ πανωφόρι του.

«λέντιον» = ποδιά (πετσέτα).

«διέζωσεν ἑαυτὸν» = ζώστηκε στὴ μέση.

«νιπιτῆρα» = στὴ λεκάνη.

«ἤρξατο ἐκμάσσειν» = ἄρχισε νὰ καθαρίζῃ, νὰ σκουπίζῃ.

«τῷ λεντίῳ» = μὲ τὴν ποδιά, μὲ τὴν πετσέτα.

λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ἕλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες· ἦρδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν· οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστε.

Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσῶν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ **Διδάσκαλος** καὶ ὁ **Κύριος**, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά».

γ'.

### Ἡ Θεία Εὐχαριστία

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Mᾶρκον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΔ'. 22—25 =

«Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον, εὐλογήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον».

«ἦρδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν» = γιὰτὶ γνώριζε καλὰ αὐτόν, ποὺ πρόκειτο νὰ τὸν παραδώκῃ.

«ἀναπεσῶν» = σὰν ξανακάθησε.

«μείζων» = μεγαλύτερος, ἀνώτερος.

γ'. «ἐσθιόντων αὐτῶν» = ἐνῶ ἔτρωγαν ἀκόμη.

«ἔκλασε καὶ ἔδωκε» = ἔκοψε κι ἔδωκε.

«τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης» = αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα μου, ποὺ ἐπισφραγίζει, ἐπιβεβαιώνει τὴ νέα συμφωνία Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὁ Χριστὸς ἔδωκε μιλεῖ ἀνάλογα μὲ τὴ συνθήκη, ποὺ εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ θυσιάσουν ζῶο, αἷμα ἔκλειναν συμφωνίες.

δ'.

### Ἐ δρόμος τοῦ Ἰούδα

Ἀπὸ τὸ κατὰ «*Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΓ'. 21—30 =

Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. Ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τί-  
νος λέγει· ἦν δὲ ἀνακείμενος εἰς ἓκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῇ κόλπῳ  
τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέ-  
σθαι τίς ἂν εἴη, περὶ οὗ λέγει. Ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ  
Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· Κύριε τίς ἐστίν; ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνός  
ἐστίν, ᾧ ἐγὼ βράβας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω. Καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον δίδω-  
σιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτῃ. Καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν  
εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὃ ποιεῖς, ποίησον τά-  
χιον. Τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· τινὲς  
γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ  
Ἰησοῦς, ἀγόρασον, ὧν χρειαίαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς  
ἵνα τι δῶ. Λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος εὐθέως ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νύξ·.

ε'. **Ἡ προσευχὴ στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν**

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΣΤ'. 30—46 =

«Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· τότε λέγει αὐ-  
τοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἡμοῖ ἐν τῇ νυκτὶ

δ'. «*ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους*» = παρατηροῦσε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο μὲ  
ἀπορία.

«*νεύει*» = ἔκαμε νεῦμα.

«*πυθέσθαι*» = νὰ πληροφορηθῆ ἀπ' αὐτὸν Κύριε.

«*ὃ ποιεῖς ποίησον τάχιον*» = κεῖνο ποῦχεις νὰ κάμης (κεῖνο ποὺ κά-  
νεις) κάμετο τὸ συντομώτερο.

ε'. «*σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἡμοῖ*» = θὰ σκανδαλισθῆτε, θὰ πειραχθῆτε  
ἐξ αἰτίας μου (γιὰ μένα).

ταύτη· γέγραπται γάρ, **πατάξ ὁ τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς**· μετὰ δὲ τὸ ἐγεροθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτί, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπκρνήσῃ με. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν θῆμ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπκρνήσομαι· ὁμοίως δὲ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε ἕως οὗ ἀπελθῶν προσεύξομαι ἐκεῖ· καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· περιλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ᾧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. Καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἐπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλην οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὕρισκει αὐτοὺς καθυδόντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ! γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσήρξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πίνω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. Καὶ ἐλθὼν εὕρισκει αὐτοὺς πάλιν καθυδόντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβα-

«πατάξω» = θὰ χτυπήσω.

«προάξω ὑμᾶς» = θὰ σᾶς συναντήσω.

«ἕως οὗ ἀπελθῶν» = ὡς πρὸς τὸ νὰ πάω.

«καὶ προσελθῶν» = καὶ ἀφοῦ προχώρησε.

«καθυδόντας» = νὰ κοιμῶνται.

«οὕτως οὐκ ἰσχύσατε» = ἔτσι δὲ μπορέσατε.

«γρηγορῆσαι» = νὰ μένετε ξάγρυπνοι.

ρημένοι. και ἀφείς αὐτούς ἀπελθὼν πάλιν προσήξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν. Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ και λέγει αὐτοῖς· καθεύθετε τὸ λοιπὸν και ἀναπαύεσθε! ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα και ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν· ἐγείρεσθε ἀγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με».

στ΄. **Ἡ σύλληψη τοῦ Χριστοῦ**

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΣΤ΄. 47—56 =

Και ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ἦλθε, και μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν και ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων και πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτὸς ἐστὶ· κρατήσατε αὐτόν. Και εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπε, ῥαββί, και κατεφίλησεν αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν και ἐκράτησαν αὐτόν. Και ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, και πατά-

«*ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι*» = τὰ μάτια τους ἦταν κατακουρασμένα (τοὺς εἶχε πιᾶσει ὑπνηλία).

«*και ἀφείς αὐτούς*» = κι ἀφήνοντάς τους.

«*καθεύθετε τὸ λοιπὸν και ἀναπαύεσθε*» = εἰρωνικὰ τοὺς λέει ὁ Κύριος = κοιμηθῆτε τώρα πιά κι ἀναπαυθῆτε, νὰ ἔφτασε...

«*ἤγγικεν ἡ ὥρα*» = ἔφτασε ἡ ὥρα.

στ΄. «*ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος*» = κεῖ, ποὺ ἀκόμη μιλοῦσε.

«*ὃν ἂν φιλήσω*» = ὅποιον φιλήσω.

«*Ἐταῖρε ἐφ' ᾧ πάρει*» = φίλε μὲ ποιοὺ σκοποὺ ἦρθες.

«*ἐπέβαλον τὰς χεῖρας*» = τὸν συνέλαβαν.

«*εἰς τὸν μετὰ Ἰησοῦ*» = (ὁ Πέτρος) τὸν ὀνομάζει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὸ Κεφ. ΙΗ΄. 10—11.

ξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεφόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθάνουσι· ἢ δοκεῖς, ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι; Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον».

ζ'. **Ἐπισημασθέντος τοῦ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς Ἄνναν**

(Πρώτη πρόχειρη ἀνάκρισις τοῦ Χριστοῦ)

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΗ'. 12—15 καὶ 19—24 =

«Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ἀπήγαγον αὐτόν πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύων τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής· ὁ δὲ μαθητής ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλήν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ

«πατάξας ἀφείλεν» = χτύπησε καὶ τοῦ ἔκοψε.

«ἀπολοῦνται» = θὰ καταστραφοῦν.

ζ'. «σπεῖρα» = ἡ συντροφία, ἡ συνοδεία.

«ἀπήγαγον» = τὸν ὠδήγησαν, τὸν ἔσυραν.

δὲ Πέτρος εἰσπήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω· ἐξήλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῷ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. Λέγει οὖν ἡ παιδίσκη, ἡ θυρωρὸς, τῷ Πέτρῳ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος· οὐκ εἰμί. εἰσπήκισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακίαν πεποικότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἐστῶς καὶ θερμαινόμενος. Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ· ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· τί με ἐρωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν, ἃ εἶπον ἐγώ. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκώς ἔδωκε βράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; Ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα·.

## η'. Ἡ ἄρνηση τοῦ Πέτρου

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΔ'. 66—72 =

«Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα

«εἰσπήκει πρὸς τῇ θύρᾳ» = στεκόταν πλησίον στῆ θύρα.

«ἀνθρακίαν πεποικότες» = ἔχοντες ἀναμμένη φωτιά.

«ἐστῶς» = ὄρθιος.

«παρρησία» = ὀλοφάνερα, ὀλοκάθαρα.

η'. «μία τῶν παιδισκῶν» = μιὰ ἀπ' τῆς ὑπηρέτριες.

X. Δημητρακοπούλου, «Εὐαγγελικὲς Περιηγήσεις»

αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦρθα. Ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν, ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. Ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. Καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ καὶ ἡ λαλιά σου ἐμοιάζει. Ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὃν λέγετε. Καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα, ὃ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς, ἀπαρνήσῃ με τρίς· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε».

θ'. **Ἡ καταδίκη τοῦ Χριστοῦ.**

Ἐκ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΣΤ'. 57—68 =

«Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὄλον ἐζήτησαν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως θανατώσωσιν αὐτόν, καὶ οὐχ εὔρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὔρον. Ὑστερον δὲ προσελ-

«ἐμβλέψασα αὐτῷ» = σὰν τὸν πρόσεξε καλά.

«ἦρθα» = ἦσαν.

«οὐκ οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι» = οὔτε γνωρίζω, οὔτε καταλαβαίνω.

«ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν» (ἢ ὀμνύειν, καθὼς γράφουν ἀρχαιοτέρα κείμενα) = ἄρχισε ν' ἀναθεματίζειν, νὰ βρίζη καὶ νὰ δοκίμεται.

θ'. «συνήχθησαν» = συγκεντρώθηκαν.



Θόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπον· οὗτος ἔφη, δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομηῆσαι αὐτόν. Καὶ ἀναστάς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων, ὅτι ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ· τί ὑμῖν δοκεῖ; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· ἔνοχος θανάτου ἐστί. Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐβράβισαν λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε».

*Χημ.* Ἄρχισε νὰ φωτίζη ἡ *Παρασκευή*.

---

«οὗτος ἔφη» = αὐτὸς εἶπε.

«διὰ τριῶν ἡμερῶν» = σὲ τρεῖς ἡμέρες.

«κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» = ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ (στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ).

«Σὺ εἶπας» = εἶναι ὁ ὄρκος, πὺν τὸν ἔδιναν οἱ Ραββῖνοι· ἀλήθεια ἔτσι εἶναι, καθὼς εἶπες σὺ.

«ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε» = ἀπὸ τώρα θὰ ἰδῆτε.

«διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ» = ἐσχίσσε (καθὼς λέμε κι ἐμεῖς) τὰ ροῦχα του, ἐφριξε.

**Σημείωση.** Ἀπὸ τῆ σειρά τῶν γεγονότων, ποὺ παρακολοιουθήσαμε στὴν *Καينὴ Διαθήκη* (σελ., 101—117) γνωρίζουμε, πὼς τὴ *Μεγάλη Παρασκευὴ* γίνηκαν:

α'. Πρωϊνὴ τυπικὴ συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου καὶ τρίτη καταδίκη τοῦ Κυρίου.

β'. Τὸ τέλος τοῦ Ἰούδα.

γ'. Ἡ ἀνάκριση τοῦ Πιλάτου.

δ'. » τοῦ Ἡρώδη.

ε'. Ἡ ἐπικύρωση τῆς Καταδίκης καὶ ἡ Σταύρωση τοῦ Κυρίου.

στ'. Ἡ παραδειγματικὴ ἀνεξικακία τοῦ Κυρίου.

ζ'. Ὁ ἐμπαιγμὸς καὶ ἡ χλεύη τῶν Ἰουδαίων.

η'. Τὸ τέλος τοῦ Κυρίου.

θ'. Ἡ ἀναστάτωση τῆς Γῆς γιὰ τὸ ἀνοσιούργημα.

καὶ ι'. Ἡ ταφὴ τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ τώρα θὰ ἰδοῦμε ἀμέσως τίς σχετικὲς Εὐαγγελικὲς περικοπές.

## α'. Πρωϊνὴ συνεδρίαση τῶν Ἰουδαίων

### Τρίτη καταδίκη τοῦ Χριστοῦ

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= KB'. 66—71 =

«Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρ-

**Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.**

Ὅλα τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι καταγραμμένα στὴν «*Καينὴ Διαθήκη*» σελ. 101—117.

Ὅλοι οἱ Εὐαγγελιστὲς περιγράφουν μὲ σχετικὲς λεπτομέρειες τὰ φριχτὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς,

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος στὸ Κεφ. ΚΣΤ'. 30—ΚΖ'. 61.

» » Μάρκος » » ΙΔ'. 26—ΙΕ'. 47.

» » Ἰωάννης » » ΙΗ. 1—ΙΘ'. 42.

α'. «*συνήχθη*» = συγκεντρώθηκε.

χειρεῖς τε καὶ γραμματεῖς καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον ἑαυτῶν, λέγοντες. Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός; εἰπέ ἡμῖν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· ἐὰν ὑμῖν εἶπω, σὺ μὴ πιστεύσῃτε, ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, σὺ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι ἢ ἀπολύσῃτε· ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Εἶπον δὲ πάντες· σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. Οἱ δὲ εἶπον· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ».

ε'.

## Τὸ τέλος τοῦ Ἰούδα

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΚΖ'. 3—10 =

«Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις λέγων· Ἠμαρτον, παραδούς αἷμα ἁθῶν. Οἱ δὲ εἶπον· Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄφει· καὶ βίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγεατο.

Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον· οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι. Συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις·

---

«ἀνήγαγον» = τὸν ἀνέβασαν, τὸν ἔφεραν ἐπάνω (ἀπ' τὴν αὐλή, πού τὸν εἶχαν καὶ τὸν ἐχλεύαζαν οἱ στρατιῶτες).

«ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται καθήμενος» = ἀπὸ δῶ κι ἔμπρὸς θὰ κάθεται.

β'. «δι κατεκρίθη» = πῶς; καταδικάστηκε ὀριστικᾶ σὲ θάνατο (δὲν ἔλειπε παρὰ ἡ τυπικὴ ἐλικύρωση ἀπ' τὸν Πιλάτο).

«σὺ ὄφει» = σὺ θὰ φανῆς ἔνοχος.

«ἀπήγγεατο» = αὐτοκτόνησε μ' ἀπαγχονισμό.

«κορβανᾶς» = τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ταμεῖο.

διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, Ἐργρὸς οἴματος, ἕως τῆς σήμερον. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ Προφῆτου, λέγοντος· «Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ· καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραιμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος».

γ' καὶ δ'. Ἄνακρίσεις Πιλάτου καὶ Ἡρώδη.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΚΓ'. 1—17 =

Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον. Ἦρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες· τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· σὺ λέγεις. Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, ὅτι οὐδὲν εὕρισκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. Οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες, ὅτι ἀνασεῖται τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ἧδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστι· καὶ ἐπιγνοὺς, ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱερο-

«καθὰ συνεταξέ μοι» = καθὼς μ' ὠδήγησε ὁ Κύριος (ἐν. ἔγραψα.)

γ'.—δ'. «διαστρέφοντα τὸ ἔθνος» = νὰ στρώσῃ σ' ἐπανάσταση.

«καὶ κωλύοντα» = καὶ νὰ ἐμποδίζῃ.

«ἐπηρώτησε» = τὸν ρώτησε γι' αὐτὰ.

«ἐπίσχυον λέγοντες» = ὑποστήριζαν τὶς κατηγορίες αὐτῆς, λέγοντας ἀκόμη.

«ἀνασεῖται» = ἀνακατεύει, ξεσηκώνει, ἀνησυχεῖ.

«καὶ ἐπιγνοὺς» = σὺν σκέφτηκε.

σολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γάρ ἐξ ἱκανοῦ θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν αὐτὸν πολλὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζε τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. Ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. Εἰστήκεισαν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. Ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς. Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν εἶπε πρὸς αὐτούς· προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὃν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω».

ε'. Ἐπικύρωση τῆς καταδίκης καὶ σταύρωση.

Ἐκ τῆς «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. ΚΓ'. 17—34. =

«Ἐνάγκη δὲ εἶχεν ὁ Πιλάτος ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἐσθῆτίν ἕνα.

«ἐξ ἱκανοῦ» = ἀπὸ πολὺ καιροῦ.

«σημεῖον» = θαῦμα.

«εὐτόνως» = μὲ πείσμα, μὲ θάρρος, μὲ φανατισμό.

«ἐξουθενήσας» = σὺν τὸν περιφρόνησε, τὸν ξεευτέλισε.

«ἀνέπεμψε» = τὸν ξανάστειλε.

«προσηνέγκατέ μοι» = μοῦ φέρασε, μοῦ παρουσιάσατε.

«παιδεύσας» = ἀφοῦ τὸν δαίρω.

ε'. «ἐνάγκη εἶχεν» = εἶχε ὑποχρέωση, δικαίωμα ἀπ' τὸ νόμο.

Ἐνέκραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες· αἴρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν. Πάλιν οὖν ὁ Πιλάτος προσεφώνησε, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. Οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· σταύρωσον σταύρωσον αὐτόν. Ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν ἄξιον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπόλυσαι. Οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν, ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν, ὃν ἠτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου, ἔρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὀπίσω τοῦ Ἰησοῦ. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἱ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. Στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπε· θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ, πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν· ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι, ἐν αἷς ἔροῦσι· μακάριαι αἱ στεῖραι καὶ κελῖαι, αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ, οἳ οὐκ ἐθήλασαν. Τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι, πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς, καλύψατε ἡμᾶς· ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλω ταῦτα

«*παμπληθεὶ*» = ὄλο τὸ πλῆθος τοῦ ὄχλου, ὄλοι μαζί.

«*αἴρε*» = πάρε (καὶ σταύρωσε).

«*ἐπεφώνουν*» = ἐφώνωζαν πρὸς πολύ.

«*ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις*» = ὤρμουσαν ἐπάνω, σωριάζονταν μὲ μεγάλες φωνές.

«*ἐπέκρινε*» = ἔδωκε τὴν ἔγκρισιν.

«*ἐπιλαβόμενοι*» = σὺν βοήκῳ, σὺν ἀπάντησιν.

«*ἔροῦσι*» = θά εἰποῦν.

ποιούσιν, ἐν τῇ ξηρῇ τί γένηται; Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι οὖν αὐτῷ ἀναireθῆναι.

Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακοῦργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν».

στ' καὶ ζ'. **Ἡ ἀνεξικακία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ χλεύη τῶν Ἰουδαίων.**

Ἀπὸ τοῦ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

== Κεφ. ΚΓ'. 34—43. ==

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· πᾶτερ, ἄφες αὐτοῖς· σὺ γὰρ οἶδας τί ποιοῦσι. Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. Καὶ εἰσότηκει ὁ λαὸς θεωρῶν. Ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες οὖν αὐτοῖς λέγοντες· ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς, ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός. Ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ καὶ λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτὸν. Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ, γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακοῦργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ λέγων· σὺδὲ φοβῆ σὺ τὸν

---

«Κρανίον» = τόπος, ποῦ ἦταν πολλὰ κranία (νεκροκεφαλές τῶν κακοῦργων, ποῦ σταυρώνονταν. Βλ. *Καινὴ Διαθήκη* (σελ. 117—118).

στ'.—ζ'. «οὗ γὰρ οἶδασι» = δὲν ξέρουν, δὲν καταλαβαίνουν.

«ἐξεμυκτήριζον» = καταχλεύαζαν.

«σωσάτω ἑαυτὸν» = ἄς σώσῃ τὸν ἑαυτό του.

«ἀξια ὧν ἐπράξαμεν» = ἀνάλογα (ὅμοια) μὲ κείνα, ποῦ κάμαμε.

Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ, ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. Καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ. «*Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου*». Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοί, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ».

η' καὶ θ'. **Τὸ τέλος τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἀναστάσις τῆς Γῆς.**

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΚΓ'. 44—49. =

«Ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν· ἕως ὥρας ἐνάτης, τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον· καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλη ὁ Ἰησοῦς εἶπε· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσμαι τὸ πνεῦμά μου· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν. Ἰδὼν δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδῆξασε τὸν Θεὸν λέγων· ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. Καὶ πάντες οἱ παραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ

---

«*Μνήσθητί μου Κύριε*» = θυμήσου με Κύριε.

η'.—θ'. «*ὥρα ἕκτη*» = τρίτη ἀπογευματινὴ. Οἱ Ἰουδαῖοι μετροῦσαν τὴν ἡμέρα ἀπὸ ἀνατολῆς ἰσὺς δύσιν ἡλίου.

«*ὥρα ἐνάτη*» = ἕκτη ἑσπερινή.

«*καταπέτασμα*» = ἦταν μεγάλη κινητὴ πύλη ἀπὸ πολύτιμο ὕφασμα, ποὺ χώριζε τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἀπ' τὸν Κυρίους Ναό.

«*τοῦ Ναοῦ*» = τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

«*οἱ συμπαγενόμενοι*» = ἐκεῖνοι, ποὺ πῆγαν μαζί.

«*ἀνὰ τὴν θεωρίαν ταύτην*» = γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ θέαμα αὐτὸ τῆς σταυρώσεως.



στήθη ὑπέστρεφον. Εἰσότηκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ὀρώσαι ταῦτα».

καὶ ι'.

### Ἡ ταφή τοῦ Κυρίου.

Ἐκ τῆς «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. ΚΓ'. 50—54. =

«Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτὴς ὑπάρχων καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος—εὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν—ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· εὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτησεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνετύλιξε σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς εὐδέπω κείμενος· καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆ, σάββατον ἐπέφωσκε».

---

«θεωροῦντες» = βλέποντας αὐτὰ ποῦγιναν.

«τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον» = γύριζαν στὰ στήθια τοὺς, χτυπώντας τὰ στήθια τοὺς.

«Ἰωσήφ, οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν» = ὁ Ἰωσήφ—μέλος καὶ αὐτὸς τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου—δὲν εἶχε δώσει συγκατάθεση στὴ σκέψη καὶ στὸ ἔργο τῶν Γρομματέων καὶ τῶν Πρεσβυτέρων.

«ᾗτήσατο» = ἐζήτησε, παρακάλεσε νὰ τοῦ δοθῇ.

«καθελὼν αὐτὸ» = ἀφοῦ τὸ ἐκάρασε καὶ τὸ κατέβασε.

«ἐν μνήματι λαξευτῷ» = ἐν σκολισμένῳ μνημεῖο,

«σάββατον ἐπέφωσκε» = ἄρχισε νὰ φωτῆται ἡ μέρα τοῦ Σαββάτου.

§ 28. Οἱ Ἀρχιερεῖς σφραγίζουν τὸν Τάφο  
τοῦ Χριστοῦ καὶ βάζουν φρούρά.

Ἐκ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΖ'. 62—66 =

«Τῇ δὲ ἐπύριον, ἣτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες· Κύριε ἐμνήσθημεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι· κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον μέχρι τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε, ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτός, κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης. Ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· ἔχετε κουστωδιάν, ὑπάγετε ἀσφαλισασθε ὡς οἴδατε. Οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδιάς».

Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσις.

Βλ. «*Καὶνὴ Διαθήκη*» σελ. 117—119. Ἄλλος Εὐαγγελιστῆς δὲ γράφει σχετικῶς.

«*ἣτις ἐστὶ μετὰ τὴν Παρασκευὴν*» = τὴν ἄλλην μέρα, ποῦ εἶναι ἔλειτα ἀπ' τὴν Παρασκευὴ δηλ. τὸ Σάββατο (τὸ *Μέγα Σάββατο*),

«*συνήχθησαν πρὸς Πιλάτον*» = συγκεντρώθηκαν καὶ παρουσιάστησαν στὸν Πιλάτο.

«*ἐμνήσθημεν*» = θυμηθῆκαμε.

«*ἐκεῖνος ὁ πλάνος*» = ἐκεῖνος ὁ δόλιος, ὁ ἀγύρις, ὁ ἀπατεῶν (ποῦ τάχα ἐξαπατοῦσε τὸ λαὸ, ἀφίνοντάς τον νὰ πιστεύῃ, πὼς εἶναι γιὸς τοῦ Θεοῦ.

«*εἶπεν ἔτι ζῶν*» = εἶπε ἀπὸ τότε, ποῦ ζοῦσε ἀκόμη.

«*ἐγείρομαι*» = θίνασθῆθῶ.

«*κέλευσον λοιπὸν ἀσφαλισθῆναι*» = πρόσταξε λοιπὸν ν' ἀσφαλισθῆ.

«*μήποτε ἐλθόντες*» = μὴν πάη (μήπως καμμιὰ φορὰ, μήπως—θέλεις γυρεύεις—ποῦ λέμε μεῖς) πᾶνε οἱ μαθητὲς κ.τ.λ..

α'

## § 29. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΗ'. 1—8 =

«Ὁψὲ δὲ τῶν σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. Καὶ ἰδοὺ σειομὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ λευκὴ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξί· μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ, ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε·

«*ἡ ἐσχάτη πλάνη*» = ἡ τελευταία παραπλάνησι τοῦ λαοῦ (ποῦ θὰ πιστέψῃ στὴν Ἀνάστασί του).

«*χειρῶν τῆς πρώτης*» = χειρότερη ἀπ' τὴν πρώτη (ἀπὸ τὴν πλάνη του τάχα, ποῦ τὸν ἐπίστεψε γιὰ Μεσσία).

«*κουστωδία*» = φρουρά.

«*ὡς οἴδατε*» = ὅπως ξέρετε καὶ ὅπως θέλετε (εἶναι φανερὴ ἢ περιφρονητικὴ ἀπάντησι τοῦ Πιλάτου).

«*πορευθέντες ἠσφαλίσαντο μετὰ τῆς κουστωδίας*» = πῆγαν καὶ ἐσφράγισαν οἱ ἴδιοι τὸν τάφο μαζὶ μὲ τὴν φρουρά (ποῦ τὴν τοποθέτησαν καὶ τῆς ἔδωκαν ὁδηγίαι).

## Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. «*Καινὴ Διαθήκη*» σελ. 119—123.

Οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστὲς γράφουν γιὰ τὴν Ἀνάστασι: Ὁ *Μάρκος* στὸ κεφ. ΙΣΤ' 1—8. Ὁ *Λουκᾶς* στὸ κεφ. ΚΔ' 1—11. Ὁ *Ἰωάννης* στὸ κεφ. Κ' 1—20.

α'. «*ὄψέ*» = ἀργὰ κατὰ τὴ βδομάδα κείνη.

οὐκ ἔστιν ᾧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἴδατε τὸν τόπον, ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσθαι εἶπτε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν».

β'. **Ἡ ἐμφάνιση στὰς Μυροφόρους.**

Ἐκ τῆς «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΗ'. 8—10 =

«Καὶ ἐξεληλυθῆσθαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. Αἱ δὲ προσελθούσθαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ μὲ ὄψονται».

γ'. **Οἱ Ἰουδαῖοι συκοφαντοῦν τὴν Ἀνάστασιν**

Ἐκ τῆς «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΗ'. 11—15 =

«Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς

---

«*τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων*» = ἅμα ξεφώτιζε γιὰ τὴν πρώτη μέρα τῆς ἄλλης ἑβδομάδας (τὴν Κυριακή).

«*ἡ ἰδέα*» = ἡ ὄψη του, τὸ σύνολό του.

«*ἐσεισθήσαν*» = ταράχτηκαν.

«*οἱ τηροῦντες*» = οἱ φρουροί.

«*οὐκ ἔστιν ᾧδε*» = δὲν ὑπάρχει ἐδῶ.

«*ἠγέρθη γὰρ*» = γιὰ τὴν Ἀνάστη.

«*προάγει*» = προχωρεῖ μὲρὸς ἀπὸ σαζ, σαζ περιμένει σὴ Γαλιλαία.

«*ὄψεσθε*» = θὰ τὸν ἰδῆτε.

---

β'. «*ταχύ*» = πολὺ γρήγορα, ἀμέσως.

τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. Καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες· εἶπατε, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμωμένων. Καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. Οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον».

---

«ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι» = ἔτρεξαν νὰ τὸ εἰποῦν, νὰ τὸ ἀναγγείλουν.

---

γ'. «τινὲς τῆς κουσιωδίας» = μερικοὶ ἀπ' τὴ φρουρά.

«συμβούλιον λαβόντες» = ἔπειτα ἀπὸ συνενόηση, πούκαμαν.

«ἀργύρια ἱκανὰ» = ἀρκετὰ χρήματα.

«ἡμῶν κοιμωμένων» = ἐνῶ μεῖς κοιμώμαστε.

«ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος» = ἀπ' τὸν ἡγεμόνα.

«ἀμερίμνους» = ἀνενόητους, ἀπειραχτους, ἀτιμώρητους.

«διεφημίσθη» = διαδόθηκε.

#### Παρατηρήσεις.

Ὅχι μόνο τὸ ἔργο, παρὰ καὶ τὴν Ἐνάσταση ἀκόμα συκοφάντησαν καὶ συκοφαντοῦν ὡς τώρα οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀλλὰ τὰ 600 ἑκατομμύρια τῶν Χριστιανῶν φωνάζουν : «Χριστὸς Ἐνέστη !...».

## § 30. α'. Οἱ Μαθητὲς βλέπουν τὸν Κύριο τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως.

β'. Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Κ'. 19—31 =

α'. «Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς. εἰρήνῃ ὑμῖν. Καί, τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν. Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. Καί, τοῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· Λά-

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«Οὔσης ὀψίας» = Ἐνῶ ἦταν ἀργά, πλησίαζε ἑσπέρα.

«Μιᾷ τῶν Σαββάτων» = Σάββατο ἔλεγαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἑβδόμη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ποὺ τὴν εἶχαν ἀφιερωμένη στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Σάββατα λέγοντας, ἐννοοῦσαν ὅλη τὴ βδομάδα· ἅμα ἔλεγαν ἢ *μία τῶν Σαββάτων* ἐννοοῦσαν ἢ πρώτη μέρα τῆς βδομάδας. Αὐτὴ ἢ μέρα, ἢ πρώτη τῆς βδομάδας, ἔπειτα ἀπ' τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, ὠνομάστηκε *Κυριακὴ*. Ὅλοι οἱ χριστιανοί, τὴν Κυριακὴ καταπαύουμε τὶς ἐργασίες μας, ἐκκλησιαζόμαστε, ἀκοῦμε τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο καὶ παρακολουθοῦμε τὸ θεῖο κήρυγμα. Δὲν πρέπει βέβαια νὰ ἐργαζόμαστε γιὰ κέρδη· εἴμαστε, ὅμως ἀδικαιολόγητοι, ἅμα χάνουμε εὐκαιρίες γιὰ νὰ κάνουμε καλὰ ἔργα.

«Εἰρήνῃ ὑμῖν» = ἔχετε ὁμόνοια, ἀγάπη, πνευματικὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς. Εἶναι ὥραϊος, σὰν ἀσπασμὸς, ὁ χαιρετισμὸς αὐτός, ποὺ κάνει ὁ Κύριος στοὺς μαθητὲς του, ἔπειτα ἀπ' τὴν Ἀνάσταση.

«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς» = καθὼς ἔχει στείλει ὁ πατέρας ἐμένα καὶ ἐγὼ στέλνω σᾶς. Ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸ Χριστὸν στὸν κόσμον γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπ' τὶς ἁμαρτίες.

Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐδῶ στέλλονται στὸν κόσμον ἀπ' τὸν Κύριο γιὰ νὰ κηρύξουν τὴ Χριστιανικὴ θρησκεία.

θετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἂν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. Θωμᾶς δὲ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἐώρακαμεν τὸν Κύριον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χειρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω».

β'. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνῃ ὑμῖν. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ἴδε καὶ ἴδε τὰς χειράς μου· καὶ φέρε τὴν χειρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου ὁ καὶ Θεός μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἐώρακάς με, Θωμᾶ, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες».

«*Ἐνεφύσησε*» = ἐφύσησε στὸ πρόσωπο.

Ὁ Θεὸς Πατὴρ, ἃμα ἔπλασε τὸν Ἀδὰμ τὸν ἐφύσησε στὸ τὸ πρόσωπο καὶ τοῦ ἔδωκε πνοή ζωῆς· τὸ ἴδιο κάνει τώρα καὶ ὁ Υἱός, σὰν ἐργάτης καὶ αἴτιος νέας δημιουργίας, νέας ἐργασίας γιὰ τὴν ἀνάπλαση τοῦ κόσμου· μὲ φύσημα μεταδίνει Πνεῦμα Ἅγιο. Εἶναι καὶ αὐτὸ μιὰ περίπτωσι, ἀπ' τὴ ζωὴ τοῦ Κυρίου, ποῦ μπορεῖ νὰ μᾶς χρειαστῆ γιὰ «ἀποδείξει» πὼς ὁ Θεὸς καὶ ὁ Υἱὸς εἶναι ὅμοιοι. Ἐδῶ οἱ Μαθητὲς τοῦ Κυρίου ἔλαβαν μερικῶς Πνεῦμα Ἅγιο, δηλαδὴ τὴν ἐξουσία νὰ συχωροῦν ἢ ὄχι τὶς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου, μὲ τὴν ὁδηγία καὶ μὲ τὴ φώτιση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἡ ὀλικὴ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς Ἀποστόλους γίνηκε τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

«*Μὴ γίνου ἄπιστος*» = μὴ γίνεσαι ἄπιστος.

Ὁ Θωμᾶς δὲν ἦταν ἄπιστος· ἡ ψυχικὴ του ἀδυναμία τὸν ἔκανε νὰ δεῖξει κάποιες ἀμφιβολίες καὶ νὰ ζητήτ ἀποδείξεις καὶ βεβαιώσεις· ὁ Κύριος, γνωρίζοντας καλὰ τὸ Θωμᾶ, δὲν τοῦ παρουσιάζεται ἀμέσως· τὸν ἀφήνει ὀκτὼ ὀλόκληρες ἡμέρες νὰ παλαίψη μὲ τὸν ἑαυτό του· νὰ φέρῃ στὸ νοῦ του τὰ καθέκαστα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου· νὰ νικήσῃ τὶς ἀμφιβολίες του· καὶ ἔπειτα τοῦ παρουσιάζεται ὀλόσωμος ἐμπρός του, παρέχοντάς του ὅλες τὶς ἀποδείξεις, ποῦ ζητοῦσε· καὶ τὸν καλεῖ νὰ μείνῃ στὴν πίστη του ἀκλόνητος καὶ νὰ μὴ γίνῃ ἄπιστος.

X. Δημητρακοπούλου, «*Εὐαγγελικὲς Περικοπὲς*».

7

Πολλά μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεῦσητε, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ, ἵνα πιστεύοντες, ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

## § 31. Ἡ ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

Κεφ. ΚΔ'. 50—53 (τέλος Εὐαγγελίου του).

«Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, εὐλόγησεν αὐτούς. Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ αὐτοί, προσκυνήσαντες αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ ἦσαν διὰ παντός ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν.»

«*Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες*» = εὐτυχησμένοι, ὅσοι πίστεψαν, δίχως νὰ ἰδοῦν.

Ἀπὸ τότε ὤρισε ὁ Κύριος τὴ μακαριότητα—τὴν αἰώνια εὐτυχία—γιὰ ἀμοιβὴ τῶν πιστῶν· τῶν ἀνθρώπων, ποὺ πιστεύουν στὴν οὐράνια βασιλεία του, δίχως νὰ ἰδοῦν τὸν ἴδιο τὸν ἰδρυτὴ της.

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

Βλ. «*Καινὴ Διαθήκη*» σελ. 127—128.

Κι ὁ Εὐαγγελιστὴς *Μάρκος* γράφει γιὰ τὴν Ἀνάληψη ΙΣΤ'. 19—20.

Καὶ στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων εἶναι ὠραία ἡ περιγραφή τῆς Ἀναλήψεως. Κεφ. Α'. 9—12.

«Καὶ βλέπόντων αὐτῶν ἐπήρθη· καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ, οἳ καὶ εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλεπόντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀπ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον θεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν· τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ.»

«*ἐπάρας τὰς χεῖρας*» = σὰν ὕψωσε τὰ χεῖρα του γιὰ νὰ τοὺς εὐλογήσῃ.

«*διέστη*» = ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τὸ μέσο τους καὶ ὑψώθηκε.

«*ἀνεφέρετο*» = φερνόταν ἀπὸ φωτεινὴ κι ὀλόλαμπρη νεφέλη ἐπάνω, πρὸς τὸν οὐρανόν.





‘Ο Εὐαγγελιστὴς Μάρκος

# ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

## ΕΚΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

### ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

#### ΔΙΔΑΧΤΙΚΕΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

#### § 31. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζακχαῖος

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Ἐὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΘ'. 1-10 =

«Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχὼ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ, ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος· καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος, καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ προσδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι δι' ἐκείνης ἡμελλε διέρχεσθαι. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατέβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μείναι. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. Καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες, ὅτι παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσηλθε καταλῦσαι. Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς καὶ, εἴ τινός τι ἐστὶ κοψάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός».

#### Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«*Εἰσελθὼν διήρχετο κατὰ Ἱεριχὼν*» = ὡς εἰσηλθε, μῆλα, σὴν πόλη (σὴν Ἱεριχὼ) ὁ Ἰησοῦς ἐβάδιζε μέσα σὴν Ἱεριχὼ. — «*ἦν ἀρχιτελώνης*» = ἦταν ἐνοικιαστής φόρων καὶ εἰλεῖ ὑπαλλήλους. Τελώνης = αὐτός, πού ἀγοράζει, ἐνοικιάζει καὶ εἰσπράττει τοὺς φόρους. Οἱ τελῶνες, ὅσοι ἀγόραζαν ἀντὶ ὀρισμένου ποσοῦ τοὺς φόρους, ἐφρόντιζαν μὲ κάθε τρόπο νὰ εἰσπράξουν πῶς πολλὰ ἀπὸ κείνα, πού πληρῶσαν, γιὰ νὰ κερδίσουν. Ἔτσι καταπίεζαν καὶ

καταπονοῦσαν τὸ λαὸ· καὶ γι' αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἐμισθοῦσαν τὸ ὄνομα *τελώνης* σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δήλωνε ἀνθρώπο φαῦλο καὶ διεφθαρμένο. — «*οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου*» = δὲ μπορούσε ἀπ' τὸν πολὺ κόσμον. — «*ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν*» = γιὰτὶ ἦταν μικρὸς (ζωντὸς) στὸ ἀνάστημα. — «*προσδραμὼν ἔμπροσθεν*» = κι' ἀφοῦ ἔτρεξε μπρὸς-μπρός. — «*ἡμελλε διέρχεσθαι*» = ἐπρόκειτο νὰ περάσῃ. — «*ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον*» = καὶ ὡς ἔφτασε σ' αὐτὴ τὴν θέσῃ. — «*σπεύσας κατέβηθι*» = γρήγορα κατέβη κάτω. — «*αὐτὸς*

§ 32. Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ φτωχὴ χήρα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Māρμον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΒ'. 41—44 =

«Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. Καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλὰ· καὶ ἔλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα, ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς».

με μείναι» = πρέπει νὰ μείνω ἐγώ. — «διεγόγγυζον» = παραπονιόνταν, μεμνημιουρούσαν (ὁ λαὸς ἐγόγγυζε· μὰ ὁ Χριστὸς ἐγγώριζε, πῶς θάφερνε τὸν τελῶνη σὴν ὁδὸ τῆς σωτηρίας του). — «εἰσῆλθε καταλύσαι» = πῆγε νὰ καταλύσῃ (νὰ παραμείνῃ). — «καὶ εἶ τινός τι ἐσυκοφάντησα» = κι ἂν μὲ συκοφαντία ἀφαίρεσα ἀπὸ κανέναν τίποτε τοῦ τὸ ξεπληρώσω τετραπλάσια· (ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ὥριζε, σὲ παρόμοια πε-

ρίπτωση, νὰ πληρώνη κανεὶς τὴ ζημίαν καὶ τὸ 1/5 ἀκόμη). — «καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι» = γιὰτι αὐτὸς εἶναι ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ, εἶναι ὁμοειδῆς σας εἶναι Ἰσραηλίτης, σὰν καὶ σᾶς. — «ζητήσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολλόλως» = γιὰ ν' ἀναζητήσῃ, νὰ βρῇ καὶ νὰ σώσῃ τὸ ἀπολλόλως (τὸ μέλος τῆς κοινωνίας τὸ χαϊμένο ἀπ' τὴς ἁμαρτίας).

\* Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς» = καὶ σὺν ἐκάθησε ὁ Χριστὸς στὸ ναό. — «κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου» = ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ χρηματοφυλακίου (τοῦ πάγκου· τοῦ δίσκου, καθὸς θὰ λέγαμε σημεῖρα). — «ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν» = πρόσεχε πῶς ὁ κόσμος ἔριχνε χεῖματα στὸ δίσκο, στὸ ταμεῖο. — «κοδράνης» = Ρωμαϊκὸ νόμισμα (quadrans) ἦταν μέρος (τὸ

1/4) τοῦ ἀσσαρίου· κι αὐτὸ πάλι ἦταν χαλκίνο νόμισμα, (μὲ παράσταση ἀγγελάδας) ποὺ χωριζόταν σὲ 12 οὐγγιές· κάθε οὐγγιὰ = ἓνα λεπτό. — «πλεῖον πάντων βέβληκε» = περισσότερο ἀπ' ὅλους ἔβαλε. — «ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς» = ἀπ' τὸ περισσευμμά τους· ἀνετα. — «ἐκ τῆς ὑστερήσεως» = ἀπ' τὸ ὑστέρημά της, ἀπὸ κείνο, ποὺ μόλις ἔχει. — «ὅλον τὸν βίον αὐτῆς» = ὅλη τὴν περιουσία της.

§ 33. Ὁ Χριστὸς μιλεῖ στὴ Σαμαρείτιδα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. Δ'. 5—12 =

«Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Σιχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ, τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγή τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιαπῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὥσει ἕκτη. Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πιεῖν. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφάς ἀγοράσωσι. Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρείτις· πῶς σύ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὐσῆς γυναικὸς Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

Βλ. «Καὶνὴ Διαθήκη» σελ. 57—61

«Πόλιν τῆς Σαμαρείας» = Ἡ Γαλιλαία · ἡ Ἰουδαία · ἡ Σαμάρεια καὶ ἡ Περαιά, ἦταν οἱ τέσσερες περιφέρειες, στίς ὁποῖες χωριζόταν ἡ Παλαιστίνη. στὰ χροῖνα τοῦ Χριστοῦ. — Σιχάρ» = ἦταν πόλις στὸς πρόποδες τοῦ ὄρους Γαριζίν, πού εἶναι ἀνατολικά στὴν Ἰεριχώ. Παλαιότερα ὠνομαζόταν *Συχέμ*· οἱ κάτοικοι τῆς ἦταν εἰδωλολάτρεις καὶ γι αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἀποκαλοῦσαν ὑβριστικὰ Σιχάρ ἢ *Συχάρ* = πόλη τῶν μεθυσμένων. — «Ὁρα ᾔνωσεῖ ἕκτη» = οἱ Ἰουδαῖοι ὡπολόγιζαν τὴν ἡμέρα ἀπ' τὴν ἀνατολὴ ὡς τὴ δύση τοῦ ἡλίου τῆς ἴδιας ἡμέρας καὶ ἐμετροῦσαν τίς ὄρες ἀπὸ τίς 6 τὸ πρωὶ ἴσαμε τίς 6 τὸ βράδυ. Ὁρα ἕκτη ἐδῶ εἶναι περίπου μεσημέρι. — *ἀντλήσαι ὕδωρ* = ἀντλήσει νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι. — *ἀπεληλύθεισαν* = εἶχαν ἀναχωρήσει γιὰ τὴν πόλιν. — *οὐ συγχρῶνται* = δὲν ἔχουν σχέση. Οἱ Σαμα-

ρεῖτες ἦταν μίγμα καὶ ἀπ' τίς δέκα φυλὲς τῶν Ἰσραηλιτῶν· καὶ ἀκόμη καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίους ἀποίκους, πού τοὺς ἔστειλε νὰ κατοικήσουν ἐκεῖ ἀπ' τὴ Βαβυλωνία καὶ ἀπ' τὴ *Μηδιά* ὁ *Σαλμανάσαρ*. Οἱ Σαμαρεῖτες, καθὼς προέρχονταν ἀπὸ διαφορετικὰ φυλὲς καὶ λαοὺς, εἶσι εἶχαν καὶ διαφορετικὴ ἀνατροφή καὶ διαφορετικὲς συνήθειες καὶ διαφορετικὲς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις· ἄλλοι λάτρευαν τὸν ἀληθινὸ θεὸ· ἄλλοι παραδέχονταν ἀπ' τὴν Π. Δ. μόνο τὴν Πεντάτευχο· μὰ ὅλοι θυσίαζαν καὶ στὰ εἰδωλα. Ὅμως ὅλοι ἦταν ἄσπονδοι ἔχτροι τῶν Ἰουδαίων καὶ δὲν εἶχαν καμμία σχέση μαζὶ τους. — «εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ» = Ἐάν ἐγνώριζες τὸ δῶρο τοῦ θεοῦ. Δωρεάν (δῶρο) ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Κύριος τὴν ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ νὰ συζητήσῃ τὸν κόσμον ἀπ' τὸν κατήφορο τῆς ἀμαρτίας καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴν ὁδὸ τῆς σωτηρίας· καὶ ἀληθινὰ! δῶρο ἦταν ἡ Θεία αὐτὴ παραχώρησις, πού γίνηκε στοὺς ἀνθρώπους, δίχως νὰ δεῖξουν κανέ-

ἔστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι ποιεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε ἀντιλημὰ ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βραθύ· πῶθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μεῖζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει· πάλιν ὃς δ' ἂν πίη ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, οὐ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθέ ἐνθάδε. Ἀπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πάντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν, ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ, ὅτι προφήτης εἶ σὺ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱερουσόλοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε, οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱερουσόλοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. Ἡμεῖς προσκυνεῖτε, ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν, ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῆται προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. **Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας**

να δεῖγμα ἀληθινῆς μετάνοιας. — *σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν* = Σὺ θὰ ζητοῦσες ἀπ' αὐτόν καὶ θὰ σοῦ εἶδνε νερὸ με ζωή. Ἔτσι ὁ νοιάζει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τῆ θεϊκῆ του διδασκαλία. — *γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον*. = Θὰ γίνη μέσα του πηγὴ νεροῦ, ποὺ θ' ἀναβλύζη, θὰ ξεπηδάη σὲ αἰώνια ζωή — *μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν* = δὲν ἐνόησε ἡ Σαμαρεῖτιδα καὶ ζητάει τὸ αἰῶνιο αὐτὸ νερὸ, σὰ νερὸ πραγματικό, γιὰ ν' ἀποφύγῃ τοὺς κόπους νὰ τρέχῃ στὸ πηγάδι καὶ νὰ βγάξῃ νερὸ. — *καὶ ὃν νῦν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ* = Κι αὐτόν, ποὺ ἔχεις τώρα δὲν εἶναι νόμιμος ἄντρας σου. Τῆ συντρίβει τῆ

Σαμαρεῖτιδα ἡ ἀποκαλυπτικὴ αὐτῆ φράση τοῦ Κυρίου καὶ τὴν κάνει νὰ νοιώσῃ, πὸς δὲ μιλεῖ με κοινὸν ἄνθρωπο· τὸ ὁμολογεῖ ἀμέσως με τὸ : *«Κύριε θεορῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ»*, καὶ στρέφει τῆ συνομιλία σὲ θρησκευτικὰ ζητήματα. — *«ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱερουσόλοις προσκυνήσετε τῷ Πατρὶ»* = Θὰῶθη ὥρα, ποὺ οὔτε στὸ Γαριζίν, οὔτε στὰ Ἱεροσόλυμα θὰ προσκυνήσετε τὸν Πατέρα! Κι ἀλήθευσον τὰ προφητικὰ λόγια τοῦ Κυρίου : Σαμαρεῖτες καὶ Ἰουδαῖοι δὲ μεροῦν ἀζόμη οὔτε κεῖ οὔτ' ἄλλοῦ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἀληθινὸ Θεό.

*«Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀλη-*

**αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.** Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα, ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ἔσαν ἔλληθ' ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι.

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπε, τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; Ἐφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· δευτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα· μήτι αὐτὸς ἐστίν ὁ Χριστός; Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ραββί, φάγε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἠνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρώμ' ἐστίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐτι τετράμηγρόν ἐστι καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. Καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρη καὶ ὁ θερίζων. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστίν ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστίν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν, ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκεῖνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μείναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας· καὶ πολλοὶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· οὐκ ἐτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ εἶδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

**θεῖα δεῖ προσκυνεῖν** = ὁ Θεὸς εἶναι Πνεῦμα. Κι ἐκεῖνοι, πού τὸν προσκυνοῦν πρέπει νὰ τὸν προσκυνοῦν ἀληθινὰ καὶ πνευματικά. — **οἶδα, ὅτι Μεσσίας ἔρχεται** = Γνωρίζω καλῶς, πὼς θάρσῃ ὁ Μεσσίας· ἡ Σαμαρειτίδα δείχνει, πὼς δὲν ἦταν πνιγμένη ὀλότιλα στὴν ἁμαρτία, παρὰ εἶχε τι ἀρκετὴ θρησκευτικὴ μόρφωση. — **ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι...** Ἐφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς καὶ ἀπῆλθε καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις. = Ἡ πράξις τῆς δειγνῆς τῆς ἐντύπωσιν, πού τῆς ἔκαμε ἡ ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου **ἐγὼ εἰμι!** ἀφήνει καὶ στάμνα καὶ νερὸ καὶ τρέχει νὰ γινῇ πρώτη αὐτῆ κήρυκας τῆς ἀληθείας στοὺς

πατριώτες τῆς. — **ἐμὸν βρώμ' ἐστίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με** = δικό μου φαγητό εἶναι νὰ ἐκτελῶ τὸ θέλημα κείνου, πού μ' ἔστειλε. — **Τετράμηγρόν ἐστι** = πέρασαν τέσσερες μῆνες ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς σπορᾶς νὰ ἐφτασε ὁ θερισμός. — **καὶ χῶραι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν** = Μὲ ἀγροὺς λευκοὺς, σὺν σὲ ὧρα θερισμοῦ, παρομοιάζει ὁ Κύριος τοὺς Σαμαρεῖτες, πού τρέχουν νὰ τὸν ἴδουν καὶ ν' ἀκούσουν τὴν διδασκαλίαν του. — **ἄλλοι κεκοπιάκασι** = ἐδῶ ὁ Κύριος ἐννοεῖ τοὺς Πατριάρχους καὶ τοὺς Προφῆτας τῶν Ἰσραηλιτῶν, πού ὅλοι ἐκοπίασαν γιὰ νὰ προπαρασκευάσουν τὸν κόσμον νὰ δεχθῇ τὴν νέον

§ 34. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τὰ μικρὰ παιδιὰ.

Ἐκτὸς τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΗ'. 1-6 καὶ ΙΘ'. 13-15 =

α'. «Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες: τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ εἶπεν: ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιὰ, οὐ μὴ εἰσεέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὅς ἐὰν δέξῃται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται: ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρεται αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικός ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

β'. Τότε προσηγάθη αὐτῷ παιδιὰ, ἵνα ἐπιθῇ αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ προσεύχεται: οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν: ἄφετε τὰ παιδιὰ καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔλθειν πρὸς με: τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

Θρησκεία καὶ τοὺς Ἀποστόλους τῆς. — «*Ἀκηκόαμεν καὶ οἶδαμεν, οἷοι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός*» = Τὰ ὅσα εἶδαν καὶ ἄκουσαν οἱ Σαμαρεῖτες τοὺς ἔκαναν νὰ εἶναι ὑπερήφανοι, ποῦ πίστεψαν, πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς .

«*Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν*»: Αὐτὸ εἶναι ὅλο τὸ περιεχόμενον τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. «*Καὶνὴ Διαθήκη*» σελ. 72-74.

Ὅμοια γράφουν: ὁ Εὐαγγελιστὴς *Μαρκος* (Θ'. 33-37 καὶ Γ'. 13-16) καὶ ὁ *Λουκᾶς* (Θ'. 46-48 καὶ ΙΗ'. 15-17).

α'. «*τίς ἄρα μείζων ἐστίν*» = ποῖος λοιπὸν εἶναι ποῖο τρανός (ποῖο μεγάλος, ποῖος ἔχει ποῖο μεγάλη ἀξία). — «*ἐὰν μὴ στραφῆτε*» = ἂν δὲ γυρίσῃ πίσω ἀπ' τὸν κακὸν δρόμον, ποῦ πῆρε ὁ κόσμος. — «*σκανδαλίση*» = ὅποιος πειράξῃ, ὅποιος βασί-

νίσῃ. — «*μύλος ὀνικός*» = μυλόπετρα, ποῦ γυρίζουν ὄνοι (στοὺς μύλους). — «*ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης*» = στά βαθειὰ μέρη τῆς θάλασσης.

β'. «*προσηγάθη αὐτῷ*» = τοῦ πρόσφεραν, τοῦ παρουσίασαν. — «*ἵνα ἐπιθῇ*» = γιὰ νὰ θέσῃ τὰ χεῖρα του ἐπάνω στὴν κεφαλή του, νὰ τὰ εὐλογήσῃ. — «*ἐπετίμησαν*» = ἐμάλωσαν, ἐδίωξαν, ἀπομάκρυνον. — «*ἄφετε καὶ μὴ κωλύετε*» = ἀφήστε καὶ μὴ ἐμποδίζετε. — «*ἐπιθείς τὰς χεῖρας*» = καὶ ἀφοῦ τὰ εὐλόγησε.

§ 35. Ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἕλληνες θαυμαστές του.

«Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. ΙΒ'. 20—23. =

«Ἦσαν δὲ τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσήλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθθαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν· ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέῃ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

«ἐκ τῶν ἀναβαινόντων» = ἀπὸ κείνους, ποὺ συγκεντρώνονταν στὰ Ἱεροσόλυμα. — «ἐν τῇ ἑορτῇ» = κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα. — «ἠρώτων αὐτὸν» = τὸν παρακαλοῦσαν. — «ἐλήλυθεν ἡ ὥρα» = ἔφτασε ἡ ὥρα.

Παρατηρήσεις.

Ἦταν ἐξαιρετικὴ ἡ εὐχαρίστησι, ποὺ αἰσθάνθηκε ὁ Κύριος, γιὰ τοὺς Ἕλληνες· ἴσως γιὰτὶ γνώριζε πόσο θὰ βοηθοῦσε ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα στὴ διάδοσι τοῦ Χριστιανισμοῦ.



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

### ΠΑΡΑΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

#### § 36. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. Η'. 5—15. =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην: Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραιν τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῇ σπείρειν αὐτόν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ καταπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αὐτὸ ἀκανθαί, ἀπέπνιξαν αὐτό· καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὄρα ἀκούειν ἀκουέτω. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τίς εἶη ἡ παραβολὴ αὕτη. Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες, μὴ βλέπωσι καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες· εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ, ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν· οἱ

#### Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

Γιὰ τὴν παραβολὴν αὐτὴν γράφουν καὶ οἱ Εὐαγγελιστῆς *Ματθαῖος* (II'. 1—23), καὶ *Μάρκος* (Δ'. 1—20).

*Παραβολή* = πλοστή, εἰκονικὴ διήγηση μὲ τὴν ὁποία παρασταίνομε κάτι πρὸ ἐκφραστικῶ, πρὸ ζωηρῶ, πρὸ εὐκλονόητο.

Οἱ παραβολὴς τοῦ Κυρίου ἐνῶ ἀπ' τὸ ἓνα μέρος ἦταν ἀπλῆς καὶ εὐκολονόητες ἀπ' τὸν καθένα, ἀπ' τ' ἄλλο μέρος μιλοῦσαν καθαρὰ καὶ δίχως ἀμφιβολίας γιὰ τὰ καθήκοντα τῶν ἀληθινῶν Χριστιανῶν. Καὶ τὸ προτιμοῦσε πολὺ ὁ Κύριος αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς

διδασκαλίας του· ὁ κόσμος τὸν καταλάβαινε καλύτερα καὶ τὸν πρόσχε με πολλὴ εὐχαρίστηση.

«ὃ μὲν ἔπεσε» = ἄλλο ἔπεσε. — «καὶ φυὲν» = καὶ σὺν ἐφύτρωσε. — «διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα» = γιὰτὶ δὲν εἶχε ὑγρασία. — «συμφυεῖσαι» = καὶ σὺν αὐξήθησαν μαζί. — «εἰς γῆν ἀγαθὴν» = εἰς γῆ γόνιμη. — «ὁ ἔχων ὄρα ἀκούειν ἀκουέτω» = ὅποιος ἔχει αὐτὰ γιὰ ν' ἀκούη (νοῦ γιὰ νὰ νοιώθῃ) ἄς ἀκούη (ἄς προσέχη νὰ νοιώσῃ). — «τίς εἶη» = τί τάχα εἶναι; τί σημαίνει; — «δέδοται γινῶναι» = εἶναι παραχωρημένο ἀπ' τὸ Θεὸ νὰ νοιώθητε. — «αἶρει τὸν λόγον» = παίρνει,

πρὸς καιρὸν πιστεύουσι· καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπίγνονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ, οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ».

σηκώνει, ἀρπάζει (ἀφανίζει τὴν ὀφέλεια). — «πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν» = ἔχουν πίστη πρόσκαιρη, προσωρινή· εἶναι ὀλιγόπιστοι. — «ἐν καιρῷ πειρασμοῦ» = σὲ ὧρα δοκιμασίας. — «ἀφίστανται» = ἀπομακρύνονται. — «καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν πορευόμενοι» = ἐκεῖνοι ποὺ κυριαρχοῦνται, ποὺ εἶναι ἀπορροφημένοι, ἀφωσιωμένοι, τραβηγμένοι ἀπὸ φροντίδες καὶ πλουτισμὸ καὶ ἀπολαύσεις. — «οὐ τελεσφοροῦσι» = δὲ

φτάνουν σὲ καλὸ ἀποτέλεσμα. — «κατέχουσι» = συγκρατοῦνε.

**Παράτηρήσεις καὶ ἀλληγορικές σημασίες.**

«ὁ σπείρων» : εἶναι, ὅποιος κηρύττει τὸ θεῖο λόγο. — σπόρος = ἡ θεία διδασκαλία. — «γῆ ἀγαθή» : οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι.

### § 37. Ἡ παραβολὴ τῶν ζιζανίων.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. 11<sup>ο</sup>. 21—30 καὶ 36—43 =

α' «Ἐἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοιωθῆναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῇ ἀγρῷ αὐτοῦ· ἐν δὲ τῇ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. Προσελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, σὺχί· καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῇ σῇ ἀγρῷ; πῶθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια; Ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. Οἱ δὲ δούλοι εἶπον αὐτῷ· θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; Ὁ δὲ ἔφη· οὐ, μήποτε

Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσεις.

α'. «ἐν τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους» = κεῖ, ποὺ κοιμῶντουσαν οἱ ἐργάτες. —

«ζιζάνια» = κακοὺς σπόρους, κακὰ βότανα, νόθο γέννημα, ποὺ, φυτρῶνει ἀνάμεσα στὸ σιτάρι· ποὺ ἅμα τὸ φάει κανεὶς παθαίνει κεφαλόπονο καὶ ἔχει ἐμετούς. — «ἄφετε»

συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σίτον· ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρω μεχρὶ τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σίτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

β'. Καὶ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρός, ὁ σπείρας αὐτά, ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια τὸν αἰῶνος ἐστὶν· οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. Ὡσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἀποστειλεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὠτα ἀκούειν ἀκουέτω.

*συναυξάνεσθε* = ἀφήστε τα νὰ μεγαλώσουν μαζί. — *ἐρῶ τοῖς θερισταῖς* = θὰ εἰπῶ, θὰ διατάξω, τοὺς θεριστιεῖς. — *δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας* = δέστε τα σὲ δεμάτια. — *πρὸς τὸ κατακαῦσαι* = γιὰ τὴ φωτιά. — *συναγάγετε* = συκομίστε, πηγαίνετέ τον.

β'. *υἱοὶ τῆς βασιλείας* = ἄξιοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. — *συντέλεια τοῦ αἰῶ-*

*νος* = τέλος τῆς πρόσκαιρης ζωῆς. — *ὥσπερ οὖν* = καθὼς ἀκριβῶς.

### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεὶα δίδεται στὸ β' μέρος τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Ἡ παραβολὴ αὕτη εἶναι ὠραία ἀπεικόνιση τῆς μελλούσης κρίσεως, πού καθένας θὰ πληρωθῇ κατὰ τὰ ἔργα του. ¶

§ 38. Ἡ παραβολὴ μετὸν κόκκο σινάπεως.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΓ'. 31-32 =

«Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότατος μὲν ἐστὶ πάντων τῶν σπεριμάτων, ὅταν δὲ ἀξήθη, μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων ἐστὶ καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν ταῖς κλάδοις αὐτοῦ».

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

καὶ μένουσιν ἐν ταῖς κλάδοις του.

Γιὰ τὴν παραβολὴν αὕτη γράφει ὁ Μᾶρκος (Δ'. 30-32) καὶ ὁ Λουκᾶς (ΙΓ'. 18-19).

*Παρατηρήσεις - ἀλληγορικὴς ἔνοιαι.*

«παρέθηκε» = τοὺς παρουσίασε, τοὺς εἶπε, τοὺς δίδαξε. — «ὃν λαβὼν» = ποῦ τὸν πήρε. — «τὸ σινάπι» = εἶναι ὁ πιὸ μικρὸς σπόρος. — «μεῖζον τῶν λαχάνων» = γίνεται τὸ πιὸ μεγάλο λάχανο, γίνεται πολὺ ψηλὸ, σὰ δένδρον σὲ μέρη πολὺ γόνιμα. — «ὥστε ἐλθεῖν καὶ κατασκηνοῦν τὰ πετεινὰ» = τόσο, ποῦ ἔρχονται τὰ πτηνὰ

«κόκκος σινάπεως» = ἡ χριστιανικὴ πίστις μετ' ὀλίγους ὀπαδοῦς. — «γίνεται δένδρον» = ἀξιάει μετὸν καιρὸν. — «ὥστε κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις» = βρῖσκουν καταφύγιον, καὶ ἀποχτοῦν ἐλπίδα σωτηρίας κεῖνοι, ποῦ καταφεύγουν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

§ 39. Ἡ παραβολὴ τῆς ζύμης.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΓ'. 33 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐπέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον».

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

φι (μεγαλύτερο μέτρο). Τόσο ζύμωναν τότε συνήθως οἱ οἰκογένειες. Εἶναι εὐκόλον νὰ νοηθῇ ἡ παραβολὴ αὕτη· παρασταίνει τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς Πίστεως.

«ζύμη» = προζύμη, μαγιά. — «σάτα» = σάτον = μέτρο Ἑβραϊκὸ ἰσοδύναμον μετὰ 1 1/2 χιλιόγραμμα. Τρία σάτα = ἕνα Ἑ-

### § 40. Ἡ παραβολὴ τοῦ κρυμμένου θησαυροῦ.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΓ'. 44 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρών ἄνθρωπος ἔκρυψε· καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πάντα, ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον».

Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

«θησαυρῷ κεκρυμμένῳ» = μὲ κρυμμένο θησαυρό.—«ὃν εὐρών» = πού, σάν τὸν ἤθε.

Δείχνει μὲ πόση προθυμία πρέπει νὰ φήνη κανένας ὅτι ἔχει καὶ νὰ ζητήη νὰ γίνη ὁπαδὸς τῆς ἀληθινῆς Πίστεως.

### § 41. Ἡ παραβολὴ καλοῦ μαργαρίτη.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΙΓ'. 45—46 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὐρών ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακε πάντα, ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν».

Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

«μαργαρίτης» = μαργαριτάρι. — «ὃς εὐρών» = ὁ ὁποῖος σάν ἤθε. — «πέπρακε» = ἐπώλησε.

Εἶναι φανερὴ ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς. ἅμα πεισὴ καθένας γιὰ τὴν ἀξία τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, τὰ πάντα θυσιάζει γιὰ νὰ γίνη ὁπαδὸς τῆς.



*Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς*

§ 42. Ἡ Παραβολὴ τῆς σαγήνης.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΓ'. 47—50 =

«Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἦν, ὅτε ἐπληρώθη, ἀναβιδάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγεϊα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. Οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφορισοῦσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

τριξίμο.

«σαγήνη» = δίχτυ. — «βληθείση» = ποὺ ῥίχτηκε. — «συναγαγούση ἐκ παντὸς γένους» = ποὺ ἔλιασε ἀπὸ κάθε εἶδος. — «σαπρὰ» = ἄχρηστα. — «ἔξω ἔβαλον» = ἐπέταξαν. — «ἐξελεύσονται» = θὰ βγοῦν. — «ἀφορισοῦσι» = θὰ ξεχωρίσουν. — «κάμινος πυρός» = κόλυση. — «βρυγμὸς» =

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

«Σαγήνη»: ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία. «συνήγαγεν ἐκ παντὸς γένους»: συγκεντρωσε κι ἐπροστάτησε πολὺ κόσμο. — «ὅτε ἐπληρώθη» = ἐνοεῖ τὴν μέλλουσα κρίση.

§ 43. Ἡ παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. Ι'. 25—37. =

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νομικός τις προσήλθε τῷ Ἰησοῦ, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐν τῇ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· εἶπε δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης·

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

ὁ Κύριος σὰ Ἱεροσόλυμα. — «νομικός τις» = οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσβῦτοι ἐροῦν τῶν Ἰουδαίων ἦταν οἱ μορφωμένοι καὶ οἱ νομικοὶ τους, ποὺ καταγίνονταν στὴν ἐρ-

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 66-68.

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ» = ὅταν ἐπῆγαινε

Χ. Δημητρακοπούλου, «Εὐαγγελικὲς Περικοπές»

τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσῃ. Ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τίς ἐστί μου ὁ πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν: Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγῆς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευΐτης, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρεΐτης δὲ τις ὁδῶνον ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαχνίσθη· καὶ προσελθὼν κατέδωκε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιδάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξεληθὼν, ἐκβαλὼν δύο ἀρνία ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καί, ὅ,τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ· εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως».

μηναία τοῦ νόμου (τοῦ Μωσαϊκοῦ). — «πειράζω καὶ ἐκπειράζω» = στή γλώσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης θὰ εἶπῃ δοκιμάζω κάποιον μὲ λόγῳ ἢ μὲ ἔργῳ· μὰ ποτὲ δὲ σημαίνει ἀθήα δοκιμῇ καὶ παρατήρησιν· ὁ Νομικὸς πειράζει = ζεντάει, δίνει ἀφορμῇ, ἐνοχλεῖ, βάνει σὲ πειρασμό, παρακινεῖ τὸν Κύριον νὰ εἶπῃ ἢ νὰ κἀνῃ κάτι, γιὰ νὰ μολῇ νὰ τὸν δυσφημήσῃ ἔπειτα. — «τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσῃ» = κάνε αὐτό, πού τώρα δὲ εἶπες, καὶ θὰ ζήσῃς καλά. — «ὑπολαβὼν» = ἀποκοιθῆκε. — «ἀνθρώπος τις» = κάποιος ἄνθρωπος. — «συγκυρία» = τύχη, σύμπτωση. — «ἱερεὺς· Λευΐτης» = Ἱερεῖς ἔλεγαν οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς λειτουργοὺς τῆς Θρησκείας τῶν ἐκείνων, πού εἶχαν ἀποκλειστικὸ τὸ δικαίωμα νὰ κάνουν θυσίες καὶ νὰ εὐλογοῦν καὶ ν' ἀγιάζοντ τὸ λαό. Οἱ Λευΐτες ἦταν διᾶκοι, πού βοηθοῦσαν τοὺς ἱερεῖς στίς θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ στή διδασκαλία τοῦ λαοῦ. Ὅλοι κατάγονταν ἀπ' τῆ φυλῆ τοῦ Λευΐ. — «ἀντιπαρῆλθεν» = προσέπερασε, — «γενόμενος κατὰ τὸν

τόπον» = σὰν ἔφτασε (ταξιδεύοντας) σ' αὐτὸ τὸν τόπο. — «Σαμαρεΐτης» = γιὰ τίς σχέσεις Ἰουδαίων καὶ Σαμαρεϊτῶν βλέπε «Καινὴ Διαθήκη» σ. 57· καὶ σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον § 33 σσημ. 4η. — «ἐπιχέων» = χύνοντας ἐπάνω. — «ἤγαγεν εἰς πανδοχεῖον» = τὸν ὠδήγησε σὲ ξενοδοχεῖο. — «ἐπεμελήθη αὐτοῦ» = ἐφρόντισε γι' αὐτόν. — «ἀρνία» = δύο μεγάλα νομίσματα. — ὅ,τι ἂν προσδαπανήσῃς = τὸ κάθε τι, πού θὰ ξοδέψῃς πάρα πάνω. — «τίς δοκεῖ σοι γεγονέναι» = ποῖος νομίζεις πὼς γίνηκε, πὼς φάνηκε πλησίον. — «ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος» = κείνον, πού τὸν φάνηκε χορήσμος. (Ἄπ' τὸ μῖσος του στοὺς Σαμαρεῖτες δὲν τὸν ὀνομάζει νὰ εἶπῃ : ὁ Σαμαρεΐτης).

Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς-ἀλληγορικὰς ἔννοιαις.

«Ἄνθρωπος» = ὁ κάθε ἄνθρωπος, πού ἔρχεται στὸν κόσμον. — «Ἱερουσαλήμ» = ὁ παράδεισος· ἡ ἀγνότητα καὶ τὸ ἄκακο, πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος. — «Ἱεριχώ» = ὁ κό-



§ 44. Ἡ παραβολὴ γιὰ ἕναν ἀνόητο πλούσιον.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον».

= Κεφ. ΙΒ'. 16—21. =

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. «Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφρόρησεν ἡ χώρα καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω, ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχῇ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀνακῦου, φάγε, πίε, εὐφραίνου! Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεὸς· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας τίμη ἔσται; οὕτως ὁ θεσχυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν».

σμος, ἡ ζωὴ, ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου — «ὄδος» = ἡ ζωὴ μὲ τὶς δυσκολίες της, μὲ τοὺς πειρασμούς της. — «ληστὰι» = οἱ ἁμαρτίαι, ποῦ παραμονεύουν νὰ μᾶς ἀρπάξουν, νὰ μᾶς παρασύρουν, νὰ μᾶς ἀφαιρέσουν ὅτι ἠθικὸ ἔχουμε καὶ νὰ μᾶς ἐξευτελίσουν. — «ἐκδύσαντες» = οἱ ἁμαρτίαι ἀπογυμνώνουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ κάθε ἠθικὸ ἐφόδιο. — «ἡμιθανῆ» = μισοπεθαμένο καὶ μισοτελειωμένο ἀφήνουν οἱ ἁμαρτίαι τὸ θῦμα τους. — «εἰρεὺς—Δευτέρης» = οἱ ἐρμηνευτὲς τοῦ θείου Νόμου, ποῦ δὲν κατάβησαν κάθε φροντίδα ἢ, ποῦ, δὲ μπόρεσαν ἀπὸ δική τους ἀδυναμία καὶ ἀνικανότητα ν' ἀπομακρύνουν τὸν κόσμον ἀπ' τὸν ἐπικίνδυνον δρόμον τῆς ἁμαρτίας. — «Σαμαρείτης» = ὁ Χριστὸς. Ἐπίτηδες τέθηκε ξένος γιὰ νὰ δειχθῆ στὴν παραβολή, πὼς τὸ καλὸ πρέπει νὰ γίνεται παντοῦ καὶ πάν-

τοτε, δίχως ὑπολογισμοὺς καὶ συμφέροντα. — «ἔλαιον καὶ οἶνος» = ἡ θεία διδασκαλία, ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῦ μαλακώνει καὶ παρηγορεῖ καὶ ἀναπαύει. — «ἴδιον κτήνος» = τὸ Ἅγιο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ποῦ περιφρονήθηκε καὶ ἐχλευάστηκε ἀπ' τὸν κόσμον, μὰ ὅμως σήκωσε καὶ ἐβάσταξε τὶς ἁμαρτίαι μας. — «πανδοχεῖον» = ἡ ἐκκλησία, ποῦ δέχεται, ὅχι μοναχὰ τοὺς ἠθικοὺς καὶ ἐνάρετους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψυχικὰ ἀρρωστούς καὶ ἠθικὰ πληγωμένους. — «πανδοχεὺς» = ὁ κληρικός, ποῦ ἔχει καθήκον νὰ θεραπεύῃ τοὺς ἁματωλοὺς ἀπ' τὶς ψυχικὰς ἀρρώστιας. — «δύο δηνάρια» = ἡ Ἁγία Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη)· μέσο γιὰ νὰ στηριχθῆ καὶ νὰ ἐργασθῆ ὁ κληρικός. — «ἐν τῷ ἐπαέροχθεσθαι» = στὴ Δευτέρα παρουσία.

Ἐρμηνευτικὲς σημειώσεις.

«εὐφρόρησεν ἡ χώρα» = εὐτύχησαν τὰ χεῖματά του. — «οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω» = δὲν ἔχω, ποῦ νὰ μαζέψω. — «καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας» = θὰ χαλάσω, θὰ

γχερμίσω τὶς ἀποθήκας μου. — «τὰ γεννήματα μου» = τὰ εισοδήματά μου. — «ἐρῶ» = θὰ εἰπῶ. — «κείμενα» = ἀποθηκευμένα. — «εὐφραίνου» = εὐχαριστήσου, διασκέδαζε. — «ἄφρον» = ἀνόητε. — «τίμη ἔσται» = γιὰ ποῖον εἶναι; — «θη-

§ 45. Ἡ παραβολὴ τοῦ μεγάλου δειπνοῦ.

Ἐκ τῆς «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου»

== Κεφ. ΙΔ'. 16—24 ==

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην. Ἐνθροπῶς τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα καὶ ἐκάλεσε πολλοὺς· καὶ ἀπέστειλε τὸν δούλον αὐτοῦ, τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου, εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστι πάντα· καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἀγρόν ἤγρόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκη ἐξελεῖν καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον· καὶ ἕτερος εἶπε· ζεύγη βοῶν ἤγρόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον· καὶ ἕτερος εἶπε· γυναῖκα ἔγνημα· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἔλθειν. Καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ἄρχισθεις ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἐξελεθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ἧδε. Καὶ εἶπεν ὁ δούλος. Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον· ἐξελεθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκος μου· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, τῶν κεκλημένων, γεύσεται μου τοῦ δεῖπνου· πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

σαυρίζων εαυτῷ = ὅποιος θησαυρίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του. — «μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν» = καὶ δὲν πλουτίζει γιὰ τὸ Θεό. — Πα ρ α τ η ρ ἡ σ ε ι ς - ἄλληγορικὲς ἔννοιαι.

«θησαυρίζει εαυτῷ» = ὅποιος πλουτίζει

γιὰ τὴν σωματικὴν τοῦ ἀπολαύσεις. — «πλουτεῖ εἰς Θεόν» = ὅποιος συμμορφώνεται μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Κάποτε ὁ Κύριος ἦταν προσκαλεσμένος γιὰ δεῖπνο στὴν οἰκίαν ἑνὸς Φαρισαίου· ἀπ' ἀφορμὴν, ποῦ τοῦ δόθηκε καὶ εἶπε αὐτῇ τὴν παραβολήν.

«τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου» = κατὰ τὴν ὥρᾳ, ποῦ ἦταν ὀρισμένη γιὰ τὸ δεῖπνο. — «εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις» = νὰ εἰπῇ στοὺς προσκαλεσμένους. — «καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς» = κι ἄρχισαν μὲ μιὰ γνώμη, (σὰν νὰ εἶχαν μιὰ γνώμη). — «παραιτεῖ-

σθαι πάντες» = νὰ παραιτοῦνται ὅλοι. — «ἐρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον» = σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ νομίξης παραιτημένον ἀπ' τὸ δεῖπνο. — «γυναῖκα ἔγνημα» = παντρεύτηκα μόλις. — «καὶ παραγενόμενος» = καὶ γυρίζοντας πάλι. — «εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ῥύμας» = εἰς τὰς πλατείας καὶ εἰς τὰς στενωποὺς, εἰς τὰς στενὰς παροδοὺς. — «εἰσάγαγε ἧδε» = ὡδήγησέ τους καὶ φέρε τους ἐδῶ. — «γένεον ὡς ἐπέταξας» = γίνηκε, καθὼς εἶπες. — «ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς» = εἰς τὰς ὁδοὺς.

### § 46. Ἡ παραβολὴ γιὰ τὸ πρόβατο καὶ τὴ δραχμὴ.

«Ἀπὸ τὸ κατὰ *Λουκᾶν Εὐαγγέλιον*»

— Κεφ. ΙΕ'. 1—10 —

«Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῇ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ· καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες, ὅτι οὗτος ἁμαρτωλὸς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. Ἐίπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως οὗ εὑρῇ αὐτό ; καὶ εὐρὼν ἐπιτίθεισιν ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγγάργητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου, τὸ ἀπολωλός· λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῇ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας.

Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχον καὶ σαροὶ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως ὅτου εὑρῇ ; καὶ εὐρούσα

στά παρατήγματα, στίς παράγκες, στά καταφύγια. — «καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν» = καὶ πείσαι, ὅσους βρῆς, νᾶθθουν. — «Πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοὶ κλπ.» = ἡ φράση αὐτὴ εἶναι παρμένη ἀπ' ἄλλο Εὐαγγέλιο (*Ματθαίου* ΚΒ'. 2-14) καὶ τέθηκε δῶ γιὰ νὰ ὀλοκληρωθῇ ἡ περικοπή· σημαίνει, πὼς πολλοὶ καλοῦνται γιὰ τὴν ψυχικὴ τους σωτηρία, μὰ λίγοι ἀξίζουσι νὰ σωθῶν.

*Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι σ - ἄ λ λ η γ ο ρ ι κ ῆ ς ἔ ν ν ο ι ε ς .*

«Ἄνθρωπος» = ὁ Θεός. — «ἐποίησε δεῖπνον μέγα» = ἐτοίμασε τὴν οὐράνια βασιλεία. — «ἐκάλεσε πολλοὺς» = ὄλο τὸν κόσμον. — «ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ»

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

Γιὰ τὴν παραβολὴ αὐτὴ μιλεῖ κι ὁ Εὐαγγελιστὴς *Ματθαῖος* (ΙΗ'. 12—14).

= ἔστειλε τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς κήρυκες τῆς θρησκείας. — «ἤρξαντο παραιτεῖσθαι» = ἀπασχολημένοι κι ἀπορροφημένοι σ' ἀπολαύσεις ἐπιγειῶν καὶ προσωρινῶν πραγμάτων. — «δύμας καὶ πλατείας, ὁδοὺς καὶ φραγμούς» = στά πέρατα τῆς οἰκουμένης. — «πτωχοὺς, ἀναπήρους κλπ.» = κάθε ἄνθρωπος ξεπεσμένος ἀπ' τὴν ἠθικότητα καὶ χρεωκοπημένος ἀπ' τὴν ἀρετὴ· ὄλοι ἔπρεπε νὰ κληθῶν· καὶ γιὰ ὄλους ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ προσπάθεια γιὰ νὰ ἠθικοποιηθῶν. — «πολλοὶ κλητοὶ κλπ.» = ὄλος ὁ κόσμος προσκλήθηκε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, μὰ μόνον οἱ ἐνάρετοι θὰ μποῦν σ' αὐτὴ.

«ἦσαν ἐγγίζοντες» = ὄρχισαν νὰ τὸν πλησιάσουν. — «διεγόγγυζον» = μεμψιμοιροῦσαν, παραπανιώντουσαν. — «προσδέχεται» = συναναστρέφεται. — «συνε-

συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν, ἣν ἀπώλεσα· οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι.

## § 47. Ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου Υἱοῦ.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

== Κεφ. ΙΕ'. 11—32 ==

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὗ πολλὰς ἡμέρας, συναγαγὼν ἅπαντα, ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἄσωτως. Δαπανήσας δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι· καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροῦς βόσκειν χοίρους· καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· πόσο

*σθίει*» = συντροφίει. — «ἀπολέσας ἐν» = σὰ χάση ἕνα. — «οὗ καταλείπει» = δὲν ἀφήνει. — «ἕως οὗ εὗρη αὐτὸ» = ἴσμε, πού νά τὸ βρῆ. — «εὗρων ἐπιτίθησι» = καὶ σὰν τὸ βρῆ τὸ βάζει ἐπάνω. — «ἐπὶ ἐνὶ

= καὶ γιὰ ἕνα, ἔστω. — «οὐχὶ ἄπει» = δὲν ἀνάβει. — «καὶ σαροῦ» = καὶ δὲ σαρώει, σκοπιῖζει. — «ἐπιμελῶς» = με προσοχῇ. — «ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων» = ὑπ' τοὺς ἀγγέλους.

### Ἑρμηνευτικὴς σημειώσεις.

Ὁ Χριστὸς ἔλαβε ἀφορμὴν νὰ εἰπῇ αὐτὴ τὴν παραβολὴν ἀπ' τοὺς Φαρισαίους, πού τὸν κατηγοροῦσαν λέγοντες, πὺς δέχεται τοὺς ἁμαρτωλοὺς, «κάνει συνομιλίαις μ' αὐτοὺς καὶ τρώει μαζί τους», καθὼς εἶδαμε τὴν προηγουμένη παραβολήν.

Βλ. «Καινὴ Διαθήκη» σελ. 69—72.

«ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας» = ὅσο μέρος μοῦ ἀνήκει (μοῦ ἀναλογεῖ ἀπ' τὴν περιουσία). — «διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον»

= τοὺς μοίρασε τὴν περιουσία (οἱ πρωτότοκοι ἔπαιρναν δύο μερίδια· οἱ ἄλλοι ἕνα). — «συναγαγὼν» = ἀφοῦ συγκέντρωσε, μάζεψε. — «ἀπεδήμησε» = ἔφυγε κι ἐπῆγε. — «δαπανήσας πάντα» = σὰν τὰ ξόδεψε ὅλα. — «λιμὸς» = πείνα (λοιμὸς = ἀρρώστεια). — «ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν» = προσκολλήθηκε στὴν ὑπηρεσία ἐνὸς πολίτη. — «ἀπὸ τῶν κερατίων, ὧν ἤσθιον» = ἀπ' τὰ ξυλοκέρατα (χορούπια) πού ἔτρωγαν οἱ χοῖροι. — «εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν» = σὰ σκέφτηκε καλά. — «μισθιοι» =

μισθοί: τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι! Ἐκείνος ἀναστὰς πορεύσασθαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ: Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου.

Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγγνίσθη· καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν· καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθήμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὗρέθη· καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἦν δὲ ὁ υἱός αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. Ὁργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατήρ αὐτοῦ ἐξεληθὼν παρεκάλει αὐτόν· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολὴν σου παρηλόην· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν! Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· εὐφρανθήσῃ δὲ καὶ χαρῆσαι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὗρέθη».

μισθοί, ὑπηρέτες. — «*λιμῷ ἀπόλλυμαι*» = πεθαίνω ἀπ' τὴν πείνα. — «*καὶ ἐρῶ αὐτῷ*» = καὶ θὰ τοῦ εἰπῶ. — «*οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι*» = δὲ μοῦ ἀξιῶ πιὰ νὰ λέγομαι. — «*ἔτι μακρὰν ἀπέχοντος*» = σὺν ἦταν ἀκόμη πολὺ μακρὰ. — «*ἐξενέγκατε*» = βγάλτε (ἀπ' ἐκεῖ, πού εἶναι φυλαγμένη) καὶ φέρετε. — «*δότε δακτύλιον*» = δώστε του δακτυλίδι. — «*μόσχον σιτευτόν*» = τὸ θρεμμένο μοσχάρι. — «*ἐπυνθάνετο*» = ζητοῦσε πληροφορίες. — «*ὁ ἀδελφός σου ἦκει*» = ἦρθε ὁ ἀδελφός σου. — «*ὅτι ἀπέλαβε ὑγιαίνοντα*» =

γιατί τὸν δέχτηκε γερό. — «*παρηλόην*» = παρὰκουσα. — «*ἔδει*» = ἔπρεπε.

*Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι σ*· ἀλληγορικές ἐννοιες.

«*Ἀνθρωπος*» = Θεός. — «*δύο υἱοί*»: «*πρεσβύτερος*» = οἱ δίκαιοι καὶ ἐνάρετοι. — «*νεώτεροι*» = οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ φαῦλοι. — «*οὐσία* — *βίος*» = διάφορα πνευματικὰ χαρίσματα. — «*διεῖλε*» = ὁ Θεὸς διαμοίρασε καὶ ἐμπιστεύθηκε στοὺς ἀνθρώπους τὰ διάφορα χαρίσματα. — «*χώρα μακρὰν*» = κάθε τόπος μακρὰ ἀπ' τὴν

§ 48. Ἡ παραβολὴ γιὰ τὸν πλούσιον καὶ τὸ Λάζαρον.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΣΤ'. 19- 31 =

«Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δὲ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἠλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἠγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπάρκας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρᾳ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε: Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βῆψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν

ὁδὸ τῆς Ἀρετῆς· κάθε τόπος, πού βασιλεύει ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἀκολασία. — «ζῶν ἀσώτως» = ἡ ζωὴ μὲ τις κακὰς καὶ φαῦλες συναναστροφάς. — «πολιταὶ τῆς χώρας» = οἱ ἄνθρωποι, πού ζοῦν μακρὰ ἀπ' τὸ Θεῖο νόμο. — «χοῖροι» = οἱ διεφθαρμένοι, οἱ βδελυροὶ καὶ φαῦλοι ἄνθρωποι, πού γίνονται ἀγνώριστοι ἀπ' τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀκάθαρτοι, σάν τοὺς χοίρους. — «κεράτια» = ὕλικές ἀπολαύσεις, γλυκὲς στὴν ἀρχή, σάν τὰ χαρούπια· καταστρεπτικὸς ὅμως ἐπειτα, σάν τὴν ὀδύνηρὴν στομαχικὴν ταραχὴν, πού φέρουν ἐκεῖνα. — «μίσθιοι» = οἱ δούλοι

τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄγγελοι, οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι. — «στολὴ» = ἡ ἀρετὴ, μὲ τὴν ὁποία πλάστηκε ὁ ἄνθρωπος. — «δακτύλιος» = πνευματικὰ χαρίσματα. — «ὑποδήματα» = εὐκολία καὶ δύναμη νὰ βαδίξῃ τὸ δρόμο τῆς καλωσύνης. — «μύσχος σιτευτός» — ὁ Ἰησοῦς, πού θυσιάστηκε γιὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος. — «συμφωνίαι καὶ χοροὶ» = ἡ οὐράνια ἀγαλλίαση τῶν ἀγγέλων γιὰ τὴν σωτηρίαν καὶ ἐνὸς μοναχὰ ἁμαρτολοῦ. — «οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν» = ἡ ζήλεια, πού καμμιά φορὰ ἔχουν καὶ οἱ πῶς δίκαιοι.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἐνεδιδύσκετο» = φοροῦσε, ντυνόταν. — «πορφύρα» = κυριολεκτικὰ πορφύρα θὰ εἶπῃ ἓνα θαλασσινὸ κοχλὶ, πού ἀπ' τ' ὄστρακό του βγαίνει ὄραϊο κόκκινο ἢ κοκκινωπὸ χροῖμα. Μ' αὐτὸ ἔβαφαν ὑφάσματα· τὸ χροῖμα αὐτὸ ἦταν δυσεῦρετο καὶ πολὺτιμο· μόνο βαθύπλουτοι μποροῦσαν νὰ τὸ ἔχουν· καὶ μόνο βασιλεῖς καὶ ἡγεμό-

νες φοροῦσαν φορέματα βαμμένα μὲ πορφύρα. — «βύσσοις» = πολὺτιμα λιὰ ἢ βαμβακερὰ ὑφάσματα λεπτοκατασκευασμένα. — «ἐβέβλητο» = ἦταν πῆσμένος, κοιτόταν. — «πρὸς τὸν πυλῶνα» = μπρὸς στὰ προπύλαια. — «ἠλκωμένος» = καταπληγιασμένος. — «ἐγένετο ἀποθανεῖν» = ἔτυχε νὰ πεθάνῃ. — «καὶ ἀπενεχθῆναι» = καὶ νὰ μεταφερθῇ. — «καταψύξῃ» = νὰ καταδροσίσῃ. — «ὀδυνῶμαι» = θλίβουμαι, βασανί-

γλώσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογί ταύτῃ. Εἶπε δὲ Ἄβραάμ· τέκνον, μνήσθητι, ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ. νῦν δὲ ὅδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως, οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔθην πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκείθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. Εἶπε δὲ ἔρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασιάνου. Λέγει αὐτῷ Ἄβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν οὐχί, πάτερ Ἄβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.»

### § 49 Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Λουκᾶν Ἐυαγγέλιον»

= Κεφ. ΙΗ. 9—14 =

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθόντας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν ταύτην· «Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι· ὁ εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης.

ζουμαι, ὑποφέρω φριχτά. — «*παρακαλεῖται*» = ἀναπαύεται, παρηγοριέται. — «*χάσμα ἐστήρικται*» = εἶναι στημένο, ὑπάργγει μεγάλο βάραθρον. — «*ὅπως διαμαρτύρηται*» = γιὰ νὰ τοὺς εἰπῇ τί ὑποφέρω καὶ νὰ τοὺς ἐξορκίσῃ· νὰ διαμαρτυρηθῇ. — «*ἔχουσι Μωϋσέα καὶ προφήτας*» = τὰ βιβλία τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν. — «*πεισθήσονται*» = θὰ πειστοῦν.

Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς· ἄλληγορικὲς ἔννοιες.

«Ἄνθρωπος πλούσιος, πτωχός τις

ὀνόματι Λάζαρος» = δὲν ὀνομάζει ὁ Κύριος τὸ ὄνομα τοῦ πονηροῦ καὶ φαύλου πλουσίου. — «*κόλπος Ἄβραάμ*» = διαμέρισμα τοῦ Ἄβραάμ στὸν παράδεισο — «*κύνες ἀπέλειχον*» = τὰ βόσκανά του ὄλο καὶ χειρότερα γίνονταν· μὰ ὁ πλούσιος δὲ συγκινιόταν. — «*χάσμα μέγα ἐστήρικται*» = δὲν εἶναι τόπος γιὰ μετάνοια στὸν Ἄδην. — «*οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται*» = σὰν δὲ μᾶς συγκινῇ ἡ Ἁγία Γραφή καὶ οἱ διδασκαλίαι, οὔτε τὰ θαύματα θὰ μᾶς κάμουν ν' ἀλλάξουμε γνώμη.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἀνέβησαν» = ὁ ναὸς τῶν Ἰουδαίων

εἶλαμε ἀλλοῦ, πὼς ἦταν χτισμένος σὲ ψηλὸ μέρος, καθὼς χτίζονταν ὅλοι οἱ νοοὶ τους. — «*Φαρισαῖοι*» = ἦταν οἱ πιὸ τυπικὰ μορ-

Ὁ Φαρισαῖος σταθεῖς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχητο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμί, ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς αὐτός ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου ἀποδεκατῶ πάντα, ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης, μακρόθεν ἐστὼς, οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι· ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεός, **εἰλάσθητι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ**. Λέγω ὑμῖν· κατέβη αὐτός δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι **πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται**».

### § 50. Ἡ παραβολὴ γιὰ τὸν πονηρὸ δούλο.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ **Ματθαῖον** **Εὐαγγέλιον**»

== Κεφ. ΙΗ'. 21—35 ==

Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε προσάκις ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω

φοιμένοι· οἱ γραμματισμένοι Ἰουδαῖοι ἤταν οἱ πνευματικοὶ προϊστάμενοι καὶ ἔθνηκοὶ τοὺς ἀντιπρόσωποι· εἶχαν μεγάλη ἐπιτροπὴν. Αὐτοὶ τόσο περιφανεύονταν καὶ ἐκόμιπαζαν γιὰ τὴν τιμὴν, πού τοὺς γίνονταν ἀπ' τὸ λαό, πὺν ὅλους τοὺς ἄλλους δὲν τοὺς εἶχαν γιὰ τίποτε. — «**Τελώνης**» = βλέπε στὴν § 49. : «Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζαχαρίας». — «**ὡσπερ οἱ ἄλλοι**» = σάν τοὺς ἄλλους. — «**μοιχοί**» = ἀνήθικοι, διεφθαρμένοι. — «**δις τοῦ Σαββάτου**» = δύο φορές τὴ βδομάδα: Δευτέρα καὶ Πέμπτη (Πέμπτη γιὰτὴ ἀνέβηκε ὁ Μωϋσῆς στὸ Σινὰ καὶ Δευτέρα πὺν κατέβηκε· βλέπε **Λειτουργικὴ** σελ. 39 σημ. 1). — «**ἀποδεκατῶ**» = δίνω στοὺς λειτουργοὺς τῆς θρησκείας τὸ 1/10 ἀπ' τὰ εἰσοδήματά μου (ἔτσι ὥριζε ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος). — «**ἐστὼς μακρόθεν**» = στέκοντας μακριά. — «**οὐκ ἤθελεν ἐπάραι**» = δὲν ἤθελε (ἀπὸ συναίσθηση) νὰ σηκώσῃ. — «**εἰλάσθητι μοι**» = συχώρησέ με, λυτή-

σου με.

**Παρατηρήσεις**—ἀλληγορικές ἔννοιες.

Ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἀρχίζει: «**Εἶπε δὲ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς, τὴν παραβολὴν ταύτην**». Ἡ εἰσαγωγὴ αὐτὴ δεῖχναι καθαρά τὸ σκοπὸ, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶπε ὁ Κύριος τὴν παραβολήν. «**ἄνθρωποι δύο**» = οἱ δύο μερίδες τῶν ἀνθρώπων· οἱ περήφανοι καὶ ἐκείνοι πού· χον συναίσθηση τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ. — «**ἀνέβησαν εἰς τὸ ἔροδον**» = σκέφτηκαν τὸ δη· μιουργοὶ τοὺς. — «**ὁ Φαρισαῖος σταθεῖς πρὸς ἑαυτὸν**» = ὁ ἄνθρωπος, πὺν δὲ μπο· ρεὶ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὸ πάθος τῆς περηφάνειας. — «**οὐκ ἤθελεν ἐπάραι**» = ὁ ἄν· θρωπος, πὺν συναισθάνθηκε τὰ σφάλματά του καὶ μετανόησε.

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

«**καὶ ἀφήσω αὐτῷ**» = καὶ θὰ τὸν συ·

χωρήσω. — «**ἀλλ' ἑβδομηντάκις ἐπτά**» = ἔννοεὶ πάντοτε, διαρκῶς (κι ὄχι μόνο 70× 7=490). — «**ἠθέλησε συναῖραι λόγον**» =



σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά. Διὰ τοῦτο ὁμοιωθήν ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅς ἠθέλησε συναραὶ λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἄρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσγενέθη εἰς ὀφειλέτας μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρᾶθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα, ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Πησὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνη αὐτῇ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου, ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῇ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὅς ὄφειλεν αὐτῇ ἑκατὸν δηνάρια· καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων· ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις. Πησὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἠθέληεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῆναι τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ αἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῇ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῇ· δοῦλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκᾳ σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα· καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῆναι τὸ ὀφειλόμενον αὐτῇ. **Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ἡμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.**

ἠθέλησε νὰ λογαριασθῆ. — «*προσγενέθη αὐτῷ*» = ὠδηγήθηκε μπρός του. — «*μυρίων ταλάντων*» = τάλαντος· Ἑλληνικὸ νόμισμα = μὲ 6.000 δραχμῆς—μύρια = 10.000. Μιά ἀττ. δρχ. = 100 δικῆς μος. — «*ἀποδοῦναι*» = νὰ πληρώσῃ. — «*πρᾶθῆναι*» — νὰ πωληθῶν. — «*καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κτλ.*» = σ' ἐκείνη τὴν ἐποχὴν μποροῦσε ὁ δανειστὴς νὰ τὰ κἀνῃ ὅλα αὐτά. Ὅποιος πωλιώταν ἔτσι, ἔμενε δούλος· κι ἅμα τύχαινε τὸ Ἰοβιλαῖον ἔτος ἐλευθερωνώταν (κάθε 50 χρόνια). — «*μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ*» = κάμε ὑπομονὴ γιὰ μένα, κάμε ἐπιείκεια, περιμένε με. — «*100 δηνάρια*» = δηνάριον = νόμισμα ρωμαϊκόν

ἴσο μὲ 3½ ὀβολούς. Μιά ἀττικὴ δραχμὴ εἶχε 6 ὀβολούς. — «*καὶ κρατήσας ἔπνιγε*» = κι ἀφοῦ τὸν ἔπιασε τὸν στενοχωροῦσε ἴσα με, ποῦ νὰ τὸν πνίξῃ, — «*ἐλθόντες διεσάφησαν*» = πῆγαν καὶ τὰ εἶπαν λεπτομερῶς, καταλεπτῶς. — «*ἀπὸ τῶν καρδιῶν ἡμῶν*» = μὲ τὴν καρδιά σας, μὲ εὐχαριότητα. — «*τὰ παραπτώματα αὐτῶν*» = τὰ σφάλματά τους.

#### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς .

«Ἐάνθρωποι ἐνθνηθοῦσι τὸ : **Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.**»

§ 51. Ἡ παραβολὴ γιὰ τὰ τάλαντα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΕ'. 14—30 =

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεισε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ὃ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ὃ δὲ δύο, ὃ δὲ ἓν· ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὁμοίως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο. Ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὠρυξεν ἐν τῇ γῇ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· Ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· Ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφώς εἶπε· κύριε, ἔγνων σε, ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων, ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων, ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν, ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· Ἴδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ· ἤδεις, ὅτι θερίζω, ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω, ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ, ἐλθὼν ἐγὼ, ἐκομισάμην ἄν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐ-

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἀποδημῶν» = ποῦ πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ. — ὃ μὲν ἔδωκε = σ' ἄλλον ἔδωκε. — «εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς» = ἐργάστηκε μ' αὐτά. — ὠρυξεν ἐν τῇ γῇ = ἔσκαψε βαθειὰ στὴ γῇ. — «συναίρει λόγον» = ζητεῖ λογαριασμό. — «προσήνεγκε» = πρόσφερε. — «ἐπ' αὐτοῖς» = μ' αὐτά. — «εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ

Κυρίου σου» = ἀξίζεις τὰ συγχαρητήριά μου. — «εἰληφώς» = κείνος ποῦ πήρε. — «τὸ τάλαντον» = τὸ ἓνα τάλαντον. — «ἔγνων σε» = σ' ἐγνώριζα, σὲ ἤξερα. — «ἔχεις τὸ σόν» = νά, πάρο! εἶναι τὸ ἴδιο τὸ δικό σου. — «ἤδεις» = ἐγνώριζες, καθὼς λές. — «ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις» = ἔπρεπε νά καταθέσῃς τὰ χρήματά μου σὲ μιὰ τράπεζα. — «ἐκομισάμην ἄν» = θά ἔπαιρνα. — «τῷ

τοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ, ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται· ὁ κλυθμός καὶ ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων.

## § 52. Ἡ παραβολὴ γιὰ τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελώνα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Κ'. 1-16 =

«Ὅμοία γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἄμικ πρῶτ'μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ διημερίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· καὶ ἐκείνοις εἶπεν· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ, ὃ ἐὰν ἦ δίκαιον, δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ ἀπήλθον. Πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην

γὰρ ἔχοντι» = γιατί, σ' ἐκείνον, ποὺ ἔχει ἀπ' τὴν ἐργασία του. — «βρυγμός» = τρόμος, τρίζιμο, τρεμούλα.

*Παρατηρήσεις-ἀλληγορικῆς ἔννοιαι.*

«*Ἄνθρωπος ἀποδημῶν*» = ὁ Θεός, ποὺ προίκησε τοὺς ἀνθρώπους μὲ πνευματικὰ χαρίσματα καὶ τοὺς ἄφηγε ἐντελῶς ἐλεύθερους νὰ ἐργασθοῦν, ὅπως προτιμοῦν. — «*τάλαντον, ἓν, δύο, πέντε*» = τὰ διαφορετικὰ προτερήματα, χαρίσματα, μὲ τὰ ὅποια προικίστηκε καθένας ἀπ' τὸ Θεό. — «*μετὰ χρόνον πολὺν*» = στὴν δευτέρα παρουσία. — «*εἰργάσατο ἐν*

*αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησε*» = οἱ ἄνθρωποι, ποὺ δὲν ἀφήνουν τὰ χαρίσματά τους νὰ πᾶνε χαμένα, πορὰ ἐργάζονται καὶ γιὰ τὸ δικό τους καὶ γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ. — «*ἔγνωσεν σε, ὅτι εἶ ἄνθρωπος σκληρὸς*» = οἱ φαῦλοι καὶ ἀργοὶ καὶ ὀκνηροὶ εἶναι συνήθως καὶ ἀθάδεις καὶ ὑβριστές.

«Ὅποιος μὲ ἐπιμέλεια, μὲ κόπους, μὲ φροντίδες, μ' ἐνάρετες προσπάθειες καλλιεργεῖ τὰ χαρίσματα, ποὺ τοῦδωσε ὁ Θεός, αὐτὸς τὰ κάνει πιὸ πολλὰ καὶ εἶναι καὶ γιὰ καλὸ δικό του καὶ γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ. Κι ὅποιος πάλι μένει ἀργός καὶ ἀκίνητος χάνει καὶ ἐκεῖνα, ποὺ ἔχει καὶ ἀποβλακώνεται.»

### Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

«*ἄμικ πρῶτ'*» = ἀμέσως μόλις ἐφώτισε. — «*ἐκ διημερίου*» = ἀπὸ ἑνα διημέριον

κάθε ἡμερομίσθιον (διημέριον βλ. § 48). — «*τρίτην ὥραν*» = 9 τῆς πρωίας. Ἡ μέτρα τῶν Ἰουδαίων ἄρχιζε 6 τὸ πρωί, ποὺ μετροῦσαν *Μία*. — «*ὃ ἐὰν ἦ δίκαιον*» =

καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. Περὶ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν, ἐξεληθὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς: τί ᾧδε ἐστήκατε ἔλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ: ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει αὐτοῖς: ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καί, ὃ ἐὰν ἦ δίκαιον, λήψεσθε.

Ἡ ὄψις δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ: κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ὁπάδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρχάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων· καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον· ἐλθόντες δὲ οἱ πρώτοι ἐνόμισαν, ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον· λαθόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότης λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βῆρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν κόπον. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐπὶ αὐτῶν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ, τῷ ἐσχάτῳ, δοῦναι, ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι, ὃ θέλω ἐν τοῖς ἔμοις; ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἐστίν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι; Οὕτως ἔσσονται οἱ ἔσχατοι πρώτοι καὶ οἱ πρώτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

ὅ,τι εἶναι σωστό, ὅ,τι εἶναι δίκαιο. — «*ἑνάτη ὥρα*» = ἡ ὥρα 12. — «*ἐνάτη ὥρα*» = ἡ ὥρα 3 ἀπόγευμα. — «*τί ἐστήκατε ᾧδε*» τί στέκεσθε ἐδῶ. — «*ὀψίας γενομένης*» = ἅμα γίνηκε ἀρχὴ ἡ ὥρα, σά βραδυάσαε. — «*τῷ ἐπιτρόπῳ*» = στὸν ἐπόπτη, στὸν ταμίᾳ του. — «*ἀρχάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων*» = ἀρχίζοντες ἀπὸ κείνους, πού ἦρθαν τελευταῖοι, ὡς τοὺς πρώτους. — «*ἐποίησαν μίαν ὥραν*» = ἔκαμαν (ἐργασία) μιᾶς ὥρας, ἐργάστηκαν μιὰ ὥρα. — «*ἴσους ἐποίησας*» = τοὺς ἔκαμες ἴσους, τοὺς ἐξίσωσες. — «*τοῖς βαστάσασι τὸ βῆρος*» = πού ὑποφέραμε τὸν κόπο ὅλης τῆς ἡμέρας. — «*ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε*» = φίλε μου δὲ σ'ἀδικῶ. — «*ἄρον τὸ σὸν*» = πάρ' τὸ δικό σου· αὐτό, πού σου ἀνήκει κατὰ τὴ συμφωνία μας, καὶ εἶναι δικό σου. — «*εἰ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι, ὃ θέλω ἐν τοῖς ἔμοις*» = ἢ μήπως δὲν εἶναι δικαίωμά μου νὰ κάμω ὅ,τι θέλω στήν περιουσία μου; (σίς ἐπιθέσεις μου, σὰ πράγματα τὰ δικὰ

μου); — «*ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἐστίν*» = ἢ ἔχεις πονηρίες, κακίες. — «*ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι*» = γιατί ἐγὼ φέρνουμε μ' ἐπιείκεια στοὺς ἄλλους. — «*οἱ ἔσχατοι*» = οἱ τελευταῖοι. — «*πολλοὶ κλητοὶ ὀλίγοι ἐκλεκτοί*» = πολλοὶ προσκλήθηκαν μὰ λίγοι ἀξίζουσι (γιὰ νὰ μποῦν στὸν Παράδεισο).

#### Παρατηρήσεις-ἀλληγορικῆς ἔννοιαι.

«*ἄνθρωπος οἰκοδεσπότης*» = ὁ Θεὸς, κύριος τοῦ παραδείσου, τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. — «*ἐξῆλθε πρώτῳ*» = ἀφότου δημιούργησε τὸν ἄνθρωπο, τοῦδειξε τὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς, γιὰ νὰ ἐργασθῆ καὶ νὰ σωθῆ. — «*συμψωνήσας ἐκ δηναρίου*» = ζήτησε νὰ εἶναι πιστὸς ὁ κόσμος στὸ Θεῖο Νόμο (Παλαιὰ Διαθήκη, Δύο δηνάρια· στήν παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη, ἡ Π. καὶ ἡ Κ. Διαθήκη) καὶ τοῦ ὑποσχέθηκε ἀμοιβή. — «*ὥρα 6, 3, 9*» = διάφορα

§ 53. Ἡ παραβολὴ τῶν κακῶν γεωργῶν.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΑ'. 33—42 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην: Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε καὶ ὠρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ἠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς καὶ ἀπεδήμησεν. Ὅτε δὲ ἦγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δ' ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. Ἵστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ κατὰσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκεῖνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· κακῶς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν».

σιδιάδια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὅποτε δῆποτε, κι ὅποια δῆποτε ὥρα θελεῖ ὁ ἄνθρωπος, μπορεῖ νὰ μετανοήσῃ, νὰ ἐργαστῇ ἔργα ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ νὰ σωθῇ.

(Ὁ Παράλυτος συχωρέθηκε μετὰ 38 χρόνια, ὁ ληστής πήρε τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του τὴν τελευταία στιγμή κ. ἄ.).

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

Παρατηρήσεις—ἀλληγορικὲς ἐννοιες.

«ἀμπελῶν» = τόπος κατὰφυτος ἀπ' ἀμπέλια. — «φραγμὸν περιέθηκε» = τοποθέτησε ὀλόγυρα φράχτη. — «ὠρυξε ληνὸν» — κι ἔσκαψε ληνό, πατητήρι. — «ἐξέδοτο» = τὸν ἐμίσησε, τὸν ἐνοικίασε. — «ὃν μὲν ἔδειραν» = ἄλλον μὲν ἔδειραν, ἄλλον... ἄλλον... — «δεῦτε ἀποκτείνωμεν» = ἐμπρὸς νὰ τὸν φονεύσουμε. — «κακῶς (ἐν. ἢ λέξῃ ὄντας) κακῶς ἀπολέσει» = καθὼς ἦταν κακοί, κατὰ θά τοὺς κατατρέψῃ.

«ἐφύτευεν ἀμπελῶνα» = ὁ Κύριος ἐτοίμασε τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. — «δούλους—ἄλλους δούλους πλείονας»=ὁ Θεὸς ἔστειλε στὸν κόσμο ὀδηγούς, προφήτες, γιὰ νὰ τὸν σώσουν ἀπ' τὴς ἁμαρτίας· μὰ ὅλους τοὺς ἐνασχοποίησαν οἱ ἄσεβεις. — «ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ» = ἔστειλε τὸν Ἰησοῦ Χριστό. — «ὅταν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος» = ἡ δευτέρα παρουσία. — «τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσετε» = θὰ ἐμπιστευτῇ τὸ κήρυγμα

§ 54. Ἡ παραβολὴ γιὰ τὸ βασιλικὸ γάμο.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΚΒ'. 2—14 =

«Ἐἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιωθὴ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθειν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπήλθον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕδρισαν καὶ ἀπέκτειναν. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπόλωσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν καί, ὅσους ἐὰν εὑρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἐξεληθόντες οἱ δούλοι ἐκείνοι· εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας, ὅσους εὔρον, πονηροὺς τε καὶ ἀκαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. Εἰσεληθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θέσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἐνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· ἔταίρε, πῶς εἰσηλθες ἧδε, μὴ ἔχων ἐνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφίμωθη. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Πολλοὶ γὰρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

τῆς σωτηρίας σὲ πιὸ ἀξιους κήρυκες (Ἀπόστολοι—Ἐκκλ. ἀρχηγοί) ἢ, θὰ χαρίση τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ σ' ἀνθρώπους, πού

θὰ εἶναι ἄξιοι νὰ ὠφεληθοῦν ἀπ' αὐτὰ καὶ νὰ λατρεύουν τὸ Θεό, καθὼς πρέπει.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ» = ἀποφάσισε νὰ παντρεύῃ τὸ γιό του. — «τὸ ἀριστόν μου ἡτοίμασα» = τὸ φαγητό. — «τεθυμένα» = θυσιασμένα. — «δεῦτε εἰς τοὺς γάμους» = ἔλατε στοὺς γάμους,

σὴ χάρά. — «ἐνέπρησε» = ἔκαψε. — «διεξόδους τῶν ὁδῶν» = ἐκεῖ, πού ὀδηγοῦν οἱ δρόμοι, πού βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν. — «ὁ γάμος ἐπληρώθη» = γέμισε τὸ σπίτι τοῦ γάμου. — «ἐνδυμα γάμου» = φόρεμα γιὰ γάμο, καθαρό. — «ἐφίμωθη» = ἀποστομώθηκε.

## § 55. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΚΕ'. 1—13 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραί· αἵτινες μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν ταῖς ἀγγείαις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταζαν πάσαι καὶ ἐκάθευδον. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται! ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἠγέρθησαν πάσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν· αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ὑστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.»

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς· ἀλληγορικὲς ἔννοιαι.

«**βασιλεὺς**» = ὁ Θεὸς, ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ. — «**γάμος**» = Παράδεισος· **Νύμφη**· ἡ Ἐκκλησία. — «**τοὺς δούλους**» = τοὺς Προφῆτες, ἀπ' τὸ Μωϊσθεῖ ὡς τὸν Πρῶτον. — «**ἄλλους δούλους**» = προφητικά μιλεῖ γὰρ τοὺς Ἀποστόλους. — «**ἄριστον**» = τὰ οὐράνια ἀγαθὰ. — «**ταῦροι καὶ σκυτάτα τεθυμένα**» = ἐννοεῖται ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ. — «**ἐνέπρησε**» = κατα-

στράφηκε τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος, γιατί δειχτικῶς ἀνάξιο ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν, πού ὑπόσχεται ἡ ἀληθινὴ πίστις. — «**συνήγαγον πάντας, ὅσους εὗρον**» = περιλαμβάνει ἡ Ἐκκλησία πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς. — «**οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου**» = πού τοῦτέλειαν ἔργα ἀρετῆς καὶ ἐλεημοσύνης, πού καταστολίζουν τὸ βίον τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ. — «**διάκονοι**» = οἱ ἄγγελοι.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

βλ. «**Καὶνὴ Διαθήκη**» σελ. 65-66.

«**λαμπάδας**» = λύχνους, φανάρια. — «**χρονίζοντος**» = σὰ βράδυνη πολύ. — «**ἐκάθευδον**» = κοιμήθησαν. — «**μέσης νυκτὸς**» = (ἐν. ἡ λέξις οὕσης ἡ γενομένης), σὰ γίνηκε μεσάνυχτα, κατὰ τὰ μεσάνυχτα. — «**κραυγὴ γέγονεν**» = ἀκούστηκε

δυνατὴ φωνή. — «**ἐκόσμησαν**» = εὐπρέπισαν, ταχτοποίησαν. — «**μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν**» = μὴ πάει καὶ δὲ φτώχεια ἡ ἐμᾶς καὶ σᾶς. — «**πορεύεσθε μᾶλλον**» = πηγαίνετε καλύτερα. — «**καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς**» = καὶ ἀγοράστε γὰρ τὸν ἑαυτοῦ σας. — «**γρηγορεῖτε οὖν**» = νὰ εἰσθε λοιπὸν ἄγρυπνοι, ἔτοιμοι. — «**ὅτι οὐκ οἴδατε**» = γιατί δὲ γνωρίζετε.

Χ. Δημητρακοπούλου, «**Εὐαγγελικὲς Περιχοπῆς**»

9

## § 56. Πῶς εικονίζει ὁ Κύριος τὴ Μέλλουσα Κρίση.

Ἐκ τῆς «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΚΕ'. 31—46 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων· καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων.

Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπεινάσα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνός, καὶ περιεβάλατέ με· ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἦμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δὲ σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δὲ σε εἶδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς·

*Παροτρῆσις ἐς ἀλληγορικὰς ἐννοιαις.*

«*Νυμφίος*» = ὁ Χριστός. — «*Νύμφη*» = ἡ ἐκκλησία. — «*γάμος*» = ἡ μέλλουσα κρίση. — «*ἡ θύρα τῆς οἰκίας τοῦ γάμου*» = ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου. — «*φρόνιμοι καὶ μωραὶ παρθένοι*» = οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ ἀνόητοι ἄνθρωποι. — «*ἔλαιον*» = ἔργα ἀρετῆς. — «*χρονίζοντος τοῦ νυμφίου*» = ὡς βραδύνει ἡ Δευτέρα Παρουσία. — «*μέσης*

*νυκτός*» = ἡ ἄγνωστη ὥρα τοῦ τέλους μας. — «*μήποτε οὐκ ἀρκέσει*» = ὁ δισταγμός, ποῦ ἔχουν οἱ δίκαιοι, μήπως τὰ καλὰ τοὺς ἔργα εἶναι λίγα. — «*πορεύεσθε πρὸς τοὺς πωλοῦντας*» = πηγαίνετε νὰ κάμετε καλὰ ἔργα.

«Πρέπει νὰ εἶμαστε πάντα ἑτοιμοί. Εἶναι ἄγνωστη ἡ ὥρα, ποῦ πεθαίνουμε καὶ δὲν εἶναι πλὴ καὶρός γιὰ ἐνάρετες πράξεις·

**Ἑρμηνευτικὴ σημειώσις.**

«*ἐπὶ θρόνου δόξης*» = σὲ θρόνον πολυτελεῖ, ἀνάλογο μὲ τὴ δόξα του. — «*καὶ ἀφοριεῖ*» = καὶ θὰ ξεχωρίσῃ. — «*εὐώνυμα*» = ἀριστερά. — «*Δεῦτε οἱ εὐλογημέ-*

*νοι*» = ἔμπρός, περάστε σεῖς, ποῦ εἶστε εὐλογημένοι. — «*ἀπὸ καταβολῆς κόσμου*» = ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. — «*ἐρεῖ*» θὰ εἰπῇ. — «*συνηγάγετε*» = μὲ συμμαζέψατε. — «*περιεβάλατε*» = μ' ἐτυλίξατε, μ' ἐντύσατε. — «*ἐφ' ὅσον ἐ-*



Ἐμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε·

Τότε ἔρει καὶ τοῖς ἐξ εὐθύνμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηγορημένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπίεινασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐπότισάτέ με· ξένος ἦμην, καὶ οὐκ συγγαγέτετέ μοι· γυμνός, καὶ οὐκ περιεβάλετέ με· ἀσθενής, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνόν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· Ἐμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον».

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

### Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

#### Σημείωση.

Ἀπὸ τὴν «ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλία» θὰ δώκομε πρὸ κάτω τὶς ὀραιότερες περικοπές. Τώρα τὰ παιδιὰ τῆς ΣΤ'. τάξεως, πού συμπλήρωσαν τὶς θρησκευτικὰς τὸς γνώσεις καὶ τὴ θρησκευτικὴ τὸς μόρφωση, θὰ μπορέσουν νὰ νοιώσουν πολὺ καλὰ τὶς περικοπές αὐτές.

Ἐὐαγγελιστὴς *Ματθαῖος* στὰ κεφάλαια Ε', ΣΤ'. καὶ Ζ'. τοῦ Εὐαγγελίου του, μᾶς δίνει πληρέστατη τὴν «ὀμιλίαν τοῦ Κυρίου» (τὸ λόγο, τὴ διάλεξη, τὴν ἀνάλυση, τὴν ἀνάπτυξη, καθὼς θὰ λέγαμε σήμερα).

Τὸ ἱστορικὸ τῆς «ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀμιλίας τοῦ Κυρίου» εἶναι αὐτὸ περιῖπου. Στὴν ἐποχὴ, πού ὁ Κύριος ἐδίδασκε στὴ Γαλιλαία, τόση ζεντύπωτη ἔκανε μὲ τὴ

*ποιήσατε*» = ὅ,τι δὰ κάματε. — «ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων» = καὶ σ' ἕναν ἔστω ἀπ' αὐτοὺς τὸς ταπεινοὺς, πού εἶναι ἀδερφοὶ δικοὶ μου (καὶ δικοὶ σας φρυσικά). — «πῦρ αἰώνιον» = κόλαση. — «καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι» = καὶ δὲ σ' ἐξυπηρετήσαμε, δὲ σὲ περιποιηθήκαμε. — «καὶ ἀπελεύσονται» = καὶ θ'

ἀπέλθουν, καὶ θὰ πᾶνε.

#### Παράτηρησεις-ἐννοιες.

Εἶναι ὀλοφάνερη ἡ εἰκόνα τῆς μελλούσης κρίσεως. Καθένας θὰ κριθῆ καὶ θὰ πληρωθῆ ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του.

διδασκαλία του, πού άνθρωποι ἀπὸ κάθε τάξη καὶ ἡλικία παράτησαν κάθε ἀσχολία τους, τὸν συνώδευαν παντοῦ καὶ παρακολουθοῦσαν τοὺς λόγους του μ' ἀμέριστη προσοχή.

Μιὰ μέρα μαζεύτηκε γύρω του ἄπειρος κόσμος· τόσοι, πού δὲ μπορούσαν νὰ τὸν ἀκούσουν ὅλοι καλά, καὶ μάλιστα νὰ τὸν βλέπουν, τὴν ὥρα, πού μιλοῦσε, πρᾶμα, πού πολὺ τὸ πιθυμοῦσαν.

Ὁ Κύριος, διακρίνοντας τὴν ἐπιθυμία αὐτῆ τοῦ κόσμου, ἀνέβηκε σὲ ἓνα ὑψωμα (σὲ ἓνα λόφο, *Ὄρος*) καὶ ἀπ' ἐκεῖ μίλησε ὄρες πολλὰς σὺν πλῆθος, πού συγκεντρώθηκε γύρω του.

Στὴν ὁμιλία αὐτῆ—*στὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλία τοῦ Χριστοῦ*—συνοψίζεται ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ διδασκαλία, πού ἔκαμε στὴ γῆ· σ' αὐτὴν ὑπάρχει κάθε στοιχεῖο χρήσιμο καὶ ἀπαραίτητο, γιὰ νὰ κανονίξη τὴ διαγωγὴ του ὁ κάθε ἀληθινὸς Χριστιανός.

## Ἐκ τῆς ἐπιτομῆς τοῦ ὄρους ὁμιλία τοῦ Χριστοῦ.

1η Περικοπή. «Οἱ Μακαρισμοί»

Ἐκ τῆς «κατὰ Ματθαῖον Ἐθαγγέλιον»

= Κεφ. Ε'. 1—12 =

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων·

Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Μακάριοι οἱ πρᾶεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

### Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

Βλ. «Λειτουργικὴ» σελ. 75.

1ος Μακ. «Πτωχοὶ τῷ Πνεύματι» = εἶναι οἱ ἀπονήρευτοι, οἱ ταπεινοί.

2ος Μακ. «Πενθῶντες» = εἶναι κείνοι, πού λυποῦνται! γιὰ τὶς ἁμαρτίαις τὶς δικές τους καὶ γιὰ τὶς ἁμαρτίαις ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἐπιθυμοῦν καὶ συσταῖναι τὴ

μετάνοια.

3ος Μακ. «Πρᾶεῖς» = εἶναι οἱ ἡσυχνοὶ, οἱ μαλακοί, οἱ ἀγαθοί, πού δὲ γογγύζουν εὐκολα, πού δὲ ὀργίζονται δίχως λόγο.

4ος Μακ. «Πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην» = εἶναι κείνοι, πού θέλουν πολὺ (καθὼς θέλουν νὰ φαῖναι καὶ νὰ πιοῦν) νὰ βασιλεύῃ τὸ δίκαιο, ἡ ἀρετὴ, ἡ καλωσύνη, ἡ χερά, ἡ ἀλήθεια.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Μακάριοι οἱ καθαρὸι τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι ἐστε, ὅταν ἐνειδίωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἰπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ.

Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν».

5ος Μακ. «*Ἐλεήμονες*» = εἶναι κείνοι, πού κάνουν κάθε εὐκολο καὶ δυνατὸ εἶδος ἐλεημοσύνης· εἴτε σωματικῆς εἴτε πνευματικῆς· κείνοι, πού ἐλεοῦν ἀπ' τὸ λίγο, πού ἔχουν, ἀπ' τὸ ὑστέρημά τους κι ὅχι ἀπ' τὸ περισσευμὰ τους μοναχά!

6ος Μακ. «*Καθαροὶ τῇ καρδίᾳ*» = εἶναι οἱ εἰλικρινεῖς· ὅσοι δὲ γνωρίζουν πονηρίες καὶ ὑποκρισίες, ἐμπάθειες, ὑποφίες, ὑστεροβουλίες.

7ος Μακ. «*Εἰρηνοποιοί*» = εἶναι κείνοι, πού ἔχουν χαρακτήρα συμβιβαστικό· πού ἀποφεύγουν τὶς ἔριδες, τὶς διχονοίες, τὶς φιλονικίες.

8ος Μακ. «*Δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης*» = εἶναι κείνοι, πού ἀγωνίζονται καρτερικά γιὰ τὴν Ἀρετῆ, γιὰ τὴν Ἀλήθεια, γιὰ τὴν Πρόοδο, δίχως νὰ ὑπολογίσουν τὶς καταδιώξεις, τὶς πιέσεις, τὶς στενοχώριες.

9ος Μακ. «*Ὅταν ἐνειδίωσιν καὶ διώξωσιν*» = ὅσοι πιστεύουν μὲ φανατισμὸ στὸ Εὐαγγέλιο, στὴν Ἀλήθεια, καὶ σὲ κάθε ἐνάρετη ἰδεολογία, μπορεῖ καὶ νὰ ὑβριστοῦν καὶ νὰ καταδιωχτοῦν ἢ ἀντοχῆ τους στὶς ὕβρεις καὶ στοὺς διωγμοὺς θά ναι τὸ μέτρο τῆς σταθερότητας, πού ἔχουν στὴν ἰδεολογία τους.

10ος Μακ. «*Ὁ μισθὸς πολὺς*» = Οἱ ὄρατοι κι εὐγενικοὶ ἀγῶνες στεφανώνονται μὲ τὴν ἐπιτυχία καὶ οἱ ἐμπνευσμένοι ἀγωνιστὲς δοξάζονται πάντα.

### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς .

Σὲ κάθε μακαρισμὸ, ὁ Χριστὸς, μὲ τὴν πραότητα καὶ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη, πού χαρακτηρίζει ὅλη του τὴ ζωὴ στὴ γῆ, κάνει τὴ διδασκαλία του, ὅχι ἐπιταχτικά καὶ ὑπεροπτικά, παρὰ μὲ λεπτότητα καὶ μετᾶλωσιν. Σὲ κάθε μακαρισμὸ ὁ Χριστὸς πολὺ συνοπτικά, μὲ μιά μόνο λέξη—*Μακάριοι*, — δίνει πρῶτα τὴν ὑπόσχεση τῆς ἀμοιβῆς στοὺς ἀληθινούς χριστιανούς· καὶ ἔπειτα διαγράφει τὰ καθήκοντα τους. Γιὰ νὰ ἐννοήσουμε πρέπει νὰ τὸ προσέξουμε πολὺ αὐτό.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα μακαρίζει τοὺς ταπεινόφρονες, γιατί ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ βάσιμη καὶ μόνιμη ἀρετῆ, μὲ τὴν ὁποία μπορεῖ κανένας νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ νὰ προσδέψῃ· τὸ ἀντίθετο γίνεται μὲ τὴν περηφάνεια· ὅμα κανένας εἶναι ποτισμένος μὲ περηφάνεια, εἶναι δύσκολο καὶ σχεδὸν ἀδύνατο νὰ διορθωθῇ.

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς καὶ κόπους καὶ στενοχώριες ἔχει νὰ δοκιμάσῃ καὶ καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις πολλές, ἔχει νὰ κάμῃ ὁ ἀληθινὸς χριστιανός. Μὰ γιὰ ὅλα αὐτὰ ἀζοῦει προκαταβολικά τὰ ἐνθουσιαστικά λόγια τοῦ Κυρίου: «*Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς Οὐρανοῖς*».

2α Περικοπή. Ἡ ἀξία τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ε'. 13—16 =

«Ἵμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἵμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι, ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ κείουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον· ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὥπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἐὰν μωρανθῇ τὸ ἄλας.» = σὰ γίνῃ μωρό, σὰ χάσῃ τὴν στυφτικὴν του ιδιότητα.  
— «ἐν τίνι ἀλισθήσεται» = μὲ ποιὸ μέσο θὰ ξαναλατισθῇ, θάποχτήσῃ κείνο, ποῦ ἔχασε.  
— «εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι» = τίποτε δὲν ἀξίζει πιά, σὲ τίποτε δὲν χρειάζεται.  
— «ὑπὸ τὸν μόδιον» = κάτω ἀπ' τὸ μόδι (Μόδιον: ρωμαϊκὸ μέτρο σίτου· σήμερα ἔχουμε τὸ κοιλὸ (24 ὀκάδες), μίτσιλο, πινάκι· ἐδῶ ἔννοεῖ: δὲ βάνουν τὸ λύχνον κάτω ἀπὸ τὸ δοχεῖο, ποῦ μετροῦν, κάτω ἀπὸ ἓνα καζάνι νὰ εἰποῦμε). — «ἐν τῇ λυχνίᾳ» = σὸτ λυχνοστάτη. Λύχνος = λυχνάρι.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὲς οἱ παρο-

μοιώσεις, ποῦ κάνει ὁ Κύριος στοὺς μαθητὲς τοὺς καὶ σ' ὄλους, ὅσοι ἔχουν καθῆκον καὶ ἐντολὴ καὶ ἔργο (κληρικοί, δάσκαλοι, γονεῖς, γεροντότεροι, πιὸ μορφωμένοι) νὰ ἐρμηνεύουν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ νὰ καθοδηγοῦν τοὺς ἄλλους στὴν ὁδὸ τῆς Ἀρετῆς.

Ἄλατι τῆς ζωῆς τοὺς κόσμους τοὺς θεωρεῖ. Φῶς τοῦ κόσμου τοὺς ὀνομάζει καὶ θέλει νὰ λάμπῃ τὸ φῶς τοὺς σ' ὄλο τὸν κόσμον. Τοὺς θεωρεῖ ἀνεβασμένους στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ τοὺς θέλει νὰ ἐργάζονται, σὰν πνευματικὲς κορφές τοῦ Κόσμου ποῦ εἶναι, πρῶσεχτικά καὶ φανερά, καὶ ὅχι κρυφά, γιὰ νὰ παραδειγματίζονται ὁ κόσμος· ἄλλως τε δὲν εἶναι καὶ εὐκόλο νὰ κρυφτοῦν μὲ τὴν θέσιν, ποῦ ἔχουν!

Πρέπει ἡ διδασκαλία τοὺς νὰ λάμπῃ καὶ νὰ φωτίσῃ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων.

3η Περικοπή. Ὁ σεβασμὸς τοῦ Χριστοῦ στὸ Μωσαϊκὸ Νόμο.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ε'. 17—20 =

«Μὴ νομίζετε, ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἄμην γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἴωτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὃς ἐάν σὺν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν· ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐάν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν».

#### Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«καταλῦσαι» = νὰ καταργήσω. — «τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας» = τὸ Μωσαϊκὸ νόμο ἢ τὴ διδασκαλία τῶν προφητῶν. — «ἀλλὰ πληρῶσαι» = ἀλλὰ (ἤρθα, ἐννοεῖται) νὰ συμπληρώσω. — «ἕως ἂν παρέλθῃ» = ὥσπου νὰ χαθῇ. — «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ». = ὅλος ὁ κόσμος. — «οὐ μὴ παρέλθῃ» — δὲ θὰ πάψῃ νὰ ἰσχύῃ, νάχῃ ἀξία. — «ἴωτα ἐν ἡ μία κεραία» οὕτε τὸ παραμικρὸ γράμμα, οὕτε τὸ παραμικρὸ σημεῖο ἀπ' τὸ νόμο. — «ἕως ἂν πάντα γένηται» — ὥσπου νὰ ἐκτελεστοῦν ὅλα (κεῖνα, ποὺ ἐρίζει ὁ ἠθικὸς νόμος, τὸν ὁποῖο συμπλήρωσε ὁ Κύριος). — «ὅς ἐάν σὺν λύσῃ» = ὅποιος λοιπὸν καταργήσῃ. — «ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ» = ὅποιος ὁμῶς ἐκτε-

λέσῃ καὶ διδάξῃ (τὴν ἐκτέλεση στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους). — «κληθήσεται» = θὰ προσκληθῇ ἢ, θὰ ὀνομαστῇ. — «ἐάν μὴ περισσεύσῃ» = ἅμα δὲν ξεπεράσῃ, ἅμα δὲ γίνῃ πιὸ πολλή.

#### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Οἱ Φαρισαῖοι συκοφαντοῦσαν τὸν Κύριο, πὼς ἐδίδασκε ἀνυπακοή, τόσο στὸν πολιτικὸ, ὅσο καὶ στὸ θερησκευτικὸ νόμο. Ὁ Χριστὸς καυτηριάζει τὴν περηφάνεια καὶ τὴν ὑποκριτικὴ ἐξωτερίκευση τῶν Φαρισαίων, ποὺ ἔκαναν τὸ κάθε τι γιὰ τὸ θεάθῃναι, κι' ὄχι γιὰ τὸ πιστεῦναι ἢ ἰδιωτικὴ ζωὴ τους ἦταν ὅπως διόλου ἀντιθετὴ ἀπὸ κείνα, ποὺ δίδασκαν.

4η Περικοπή. Ὁ φόνος — ἡ Ὀργή — ἡ Συμφιλίωση.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ε'. 21—24 =

«Ἰκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις : οὐ φονεύσεις· ὅς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὅς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὅς δ' ἂν εἴπῃ μωρὲ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε, ἐλθὼν, πρόσφερε τὸ δῶρόν σου».

Ἑρμηνευτικῆς Σημειώσεις.

«Ἰκούσατε ὅτι ἐρρέθη» = ἀκούσατε, πὼς εἰπώθηκε (ὠρίσθηκε ἀπ' τὸ Μωσαϊκὸ νόμο). — «τοῖς ἀρχαίοις» = στοὺς προγόνους σας. — «ὅς δ' ἂν φονεύσῃ» = ὅπως ὅποιος κἀνὴ φόνο. — «ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει» = θὰ ἐνοχοποιηθῆ στὸ δικαστήριον. — «τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ» = κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του γενικά, κατὰ τοῦ πλησίον του. — «εἰκῆ» = δίχως λόγου, δίχως αἰτία κ' ἀφορμῆ. — «ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει» = θὰ ἐνοχοποιηθῆ στὴ μέλλουσα κρίσις. — «ρακά» = ἀνόητε, χαζὲ (λέξις ἀραμαϊκῆ, Ἀραμαϊκῆ = γλωσσο, ποὺ μιλοῦσαν τὰ παλιὰ χρόνια στὴν Ἀραμαία δηλ. στὴ Συρία καὶ Μεσοποταμίᾳ· βλ. «Κατήχησις» σελ. 14). — «τῷ Συνεδρίῳ» = στὸ μέγα συνέδριον τῶν Ἰουδαίων (71 μέλη : Ἀρχιερεῖς, Γραμματεῖς, Πρεσβύτεροι, ἀποτελοῦσαν τὸ ἀνώτατο αὐτὸ δικαστικὸ Συνέδριον, ποὺ ἦταν παντοδύναμο· ἅμα ὑποτάχθηκε ἡ Παλαιστίνη στοὺς Ῥωμαίους καὶ πάλι διατήρησε τὴ δύναμή του· καὶ μόνο γιὰ τὶς

θανατικῆς ἐκτελέσεως ἔπρεπε νὰ παίρῃ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Ἡγεμόνα). — «μωρὲ» = ἀνόητε, βλάκα. — «γένενα πυρός» = κόλασις, (γένενα λέξις ἑβραϊκῆ ἢ ἀραμαϊκῆ — Γεενῶν = ἀγρός τοῦ Ἐνῶν, χώρα, τόπος, ἔκτασις, κοιλάδα). — «τὸ δῶρόν σου» = τὴ θυσία σου, τὴν προσευχὴ σου. — «κἀκεῖ μνησθῆς» = κ' ἐκεῖ ἂν θυμηθῆς. — «διαλλάγηθι» = συμφιλίωσον.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Πιὸ πάνω ὁ Κύριος εἰδείξε τὸ σεβασμὸ του στὸ Μωσαϊκὸ νόμο· τώρα, ἀμέσως φέρνει παραδείγματα σχετικὰ μὲ τὶς ἐντολὰς τοῦ Νόμου, διδάσκει τὴν ὑπακοή σ' αὐτὰς καὶ τὶς συμπληρώνει. Δὲν ἀφήνει νὰ σταθῆ μόνῃ ἡ ἐρμηνεία, ποῦδιναν οἱ Φαρισαῖοι, πὼς τάχα, ὅποιος κάνει πραγματικὸ φόνο εἶναι ἔνοχος· ἀλλὰ συμπληρώνει τὴν ἔννοια τῆς ἐντολῆς κ' ἀπαγορεύει τὴν ὀργή, ποὺ γεννάει μῖσος, φθόνος, ἔριδες, καὶ σπρώχνει στὸ κακὸ τέλος, στὸ φόνο. (Βλέπε «Κατήχησις». Δεκάλογος σελ. 68).

Ἦγ Περικοπή. Ὁ ὄρκος.

Ἐκ τῶ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ε'. 33—37 =

«Πάλιν ἠκούσατε, ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις: *οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου*. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱερουσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι· ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ—ναί, οὐ—οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν».

Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσις.

«*οὐκ ἐπιορκήσεις*» = νὰ μὴ μπῆς ἐπάνω σιὸν ὄρκο, νὰ μὴ πατήσης τὸν ὄρκο (ποῦδωκες)· νὰ μὴ ἐπιορκήσης. — «*ἀποδώσεις τοὺς ὄρκους σου*» = νὰ δικαιολογηθῆς γιὰ τοὺς ὄρκους σου στὸ Θεό. — «*μὴ ὁμόσαι ὅλως*» = νὰ μὴ ὀρκισθῆτε καθόλου. — «*πόλις τοῦ Μεγάλου Βασιλέως*» = πόλις τοῦ Θεοῦ (πόλις, πού ἦταν ὁ μέγας ναὸς τοῦ Θεοῦ). — «*μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου*» = μήτε σιὸ κεφάλι σου, σιὸν ἑαυτὸ σου, σιὸ ζωὴ σου.

Π α ρ α τ η ρ ἡ σ ε ι ς.

Ἐδῶ ὁ Χριστὸς ἐρμηνεύει καὶ συμπληρώνει ἄλλη ἐντολὴ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου τὴν 3η ἐντολή. Οἱ Ἰουδαῖοι παράβαιναν συχνὰ τὴν ἐντολή αὐτὴ καὶ ἔπιαναν στὸ στόμα τοὺς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γιὰ μηδα-

μινὰ καὶ ἀσήμαντα πράματα. Αὐτὰ τὰ διορθώνει ὁ Κύριος, ἀπαγορεύοντας νὰ ὀρκίζε-ται κανένας στὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ τῆσιν καὶ περιπτώσεσιν, πού ἐπιτρέπεται ὁ ὄρκος. Βλέπε «*Κατήχηση*» σελ. 64-65· καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ὠρκίστηκε (μὲ τὸ ὄρκο τοῦ Ραββίνου — «οὐ εἶπας») — ὁ Παῦλος συχνὰ στίς ἐπιστολὰς του λέει «*Μάρτυς μου ὁ Θεός*».

Οἱ ψεύτικοι ὄρκοι καὶ οἱ ὄρκοι, πού δίνονται δίχως σπουδαία ἀφορμὴ ἀπαγορεύονται.

Ὁ Χριστὸς θέλει νᾶχουμε τέτοια συμπεριφορὰ, πού οἱ ἄλλοι νὰ βασίζονται μοναχὰ στὸ λόγο μας, σιὸ ναί-ναί ἢ σιὸ ὄχι· γιὰτὶ ὅλα τὰ πιὸ πέρα μαρτυροῦν, πὼς ἢ εἰλικρινεῖα μας δὲν εἶναι ἐντελῶς ὀμολογημένη καὶ ἀδιαμφισβήτητη.

Ἄλλο πρᾶμα εἶναι ὁ ὄρκος τοῦ δικαστηρίου· αὐτὸς εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνε-ται γιὰ νὰ ἐξυπηρετῆται καλύτερα ἡ Δικαιοσύνη.

6γ Περικοπή. Ἐκδίκηση — Καλωσύνη.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ε'. 38—42 =

«Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη: *ὄφθαλμὸν ἀντὶ ὄφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος*. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε βλάπτει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου χροῖνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ θανατεῖσασθαι μὴ ἀποστραφῆς».

Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις.

«μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ» = μὴ φέροντε ἀντίσταση στὸν κακὸ καὶ πονηρό· ὑποχωρήστε. — «κριθῆναι» = νὰ πιάση ἔριδες, διαδικασίες. — «χιτῶν» = ὑποκάμισο, ἐσώρρουχο. — «ἱμάτιον» = ἐπανωφόρι. — «ἀγγαρεύσει» = σ' ἀναγκάση νὰ κάνης ἀγγάφεια. — «ὕπαγε μίλιον ἓν» = πήγαινε ἓνα μίλιο. Αὐτὸ γράφηκε ἔτσι γιὰ τὸ λόγο ὅτι: κείνη τὴν ἐποχὴ ἐπιτρεπόταν στοὺς ταχυδρομοὺς, στοὺς κρατικούς ἀγγελιαφόρους, νὰ γαγγαρεύουν δηλ. νὰ ὑποχρεώνουν ἀναγκαστικά τοὺς πολίτες, ποὺ συναντοῦσαν νὰ τοὺς μεταφέρουν μετ' αὐτοῦ τοὺς λίγο πιά περά. Ἡ λέξις *ἀγγαρός* εἶναι Περσική. — «μὴ ἀποστραφῆς» = μὴ γυρίσης σ' ἄλλο μέρος ἀπ' αὐτὸν (ποὺ βλέπεις ἐμπρὸς σου, μὴ τοῦ γυρίσης τὴν πλάτη).

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Κάθε πολίτευμα στὴ γῆ πρέπει νὰ

εἶναι κατὰ τὸ δυνατό ὁμοίωμα τῆς Πολιτείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νᾶῃ νόμος· κατὰ πόσο οἱ νόμοι θὰ εἶναι ἠθικοὶ καὶ δίκαιοι ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ στάδιο τοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ βρῖσκεται ἡ Πολιτεία. Τότε ἐπιτρεπόταν ἡ *αὐτοδικία* καὶ συχνὰ γίνονταν καὶ ὑπερβασίες. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ὀρθό. Ἡ αὐτοδικία πάντα εἶναι ἀσθηρότερη ἀπ' ὅ,τι πρέπει· καὶ ἡ πολιτεία, ποὺ ἐπιτρέπει τὴν αὐτοδικία, δίχως ἄλλο δὲ στέκεται καλὰ καὶ γρήγορα θαναταρπῆ. Αὐτὸ ζητεῖται νὰ διορθώση καὶ ὁ Χριστὸς, συσταινώντας ὑποχωρητικὰ μετὰ *παραστατικά λόγια*: «στρέψον καὶ τὴν ἄλλην σιαγόνα κλπ».

Ὅμως δὲν εἶναι καθόλου ἀπαγορευμένο νὰ ζητᾶται καθέννας, μετ' ὀρθοῦ ἤθελο, εὐγενικό καὶ πολιτισμένο τὸ δίκαιό του· καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς, σὰ ραβίστηκε ἀπ' τὸ δοῦλο τοῦ Καϊάφα, ζήτησε, μετ' ὀρθοῦ καλωσύνη, ἐξήγηση, γιὰ τὴν αἰτία, ποὺ τὸν ἐροῦσιν.

(Βλ. «*Καινὴ Διαθήκη*» σελ. 91· καὶ «*Εὐαγγελικὲς Περικοπὲς*» σελ. 81).



7η Περικοπή. Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ε'. 43—48 =

«Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη: ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς πειεῖτε τοὺς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσῃτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναί τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; Καὶ ἐὰν ἀσπάσῃσθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναί οὕτω ποιοῦσιν;

Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν».

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσεις.

«εὐλογεῖτε» = λέγετε καλὰ λόγια. — «καλῶς ποιεῖτε» = εὐεργετεῖτε. — «ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων» = γιὰ κείνους, πού οἱ εὐνοχοῦν, οἷς γίνονται φορτικοί, οἷς προσβάλλουν. — «ὅτι τὸν ἥλιον ἀνατέλλει» = πού ἀνατέλλει τὸν ἥλιο του. — «τίνα μισθὸν ἔχετε;» = τί ἀμοιβὴ θέλετε; — «τελῶναί» = ἐδῶ ἔννοεῖ τοὺς ἀμαρτωλοὺς γενικά. — «ἐὰν ἀσπάσῃσθε» = ἂν χαιρετίσετε μ' ἀσπασμό. — «τί περισσὸν ποιεῖτε» = τί κάνετε πάρα πάνω; — «ἔσεσθε οὖν» = νὰ εἰσθε λοιπόν, νὰ γινήτε.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Ἐν νομικῷ, οὐ ρωτήθηκε ἀπ' τὸ Χρι-

στό: «ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται»; ἀπάντησε, καθὼς γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς, (στό κεφ. Ι' 25—37) «*Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. . . .* καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Φαίνεται λοιπόν, πὺς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δίδασκαν τὴν ἀγάπη στό πλησίον, μὰ πρόσθεταν «καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου». Αὐτὴ τὴν διαστροφὴ καὶ τὴν παρερμηνεία τοῦ Νόμου θέλει νὰ χυπήσῃ ὁ Κύριος καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὸ Νόμο, δείχνοντας, πὺς πλησίον εἶναι κάθε ἄνθρωπος· γιὰτι καὶ ὁ κάθε ἄνθρωπος πλάστηκε σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ γι αὐτὸ συσταίνει ἐδῶ ὁ Κύριος ἀγάπη καὶ καλωσύνη καὶ συμβιβασμὸ καὶ ὑποχώρηση παντοῦ καὶ σ' ἐχθροὺς καὶ σ' ἄλλοθενεῖς.

8η Περικοπή. Ἡ ἐλεημοσύνη.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΣΤ'. 1—4 =

«Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ὅταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δέ, ποιῶντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἡ σου ἢ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ».

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«*Πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς*» = γιὰ νὰ ἰδωθῆτε ἀπ' αὐτοῦς· γιὰ νὰ σᾶς ἰδοῦν οἱ ἄνθρωποι. — «*εἰ δὲ μή γε*» = εἰδ' ἄλλως, ἀλλοιωτικά. — «*μὴ σαλπίσσης*» = μὴν τὸ διακηρύξεις, μὴν τὸ διακηνώσης, — «*ἐν ταῖς ῥύμαις*» = στοὺς δρόμους, στὰ στενά, παντοῦ. — «*ἀπέχουσι*» = τὸν πῆραν τὸ μισθὸν τοῦς (πληρώθησαν μὲ τὴν δόξα ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους· ἐνν. καθὼς ἐπιδίωκαν). — «*σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην*» = σὺ δέ, ἅμα κάνης ἐλεημοσύνη. — «*μὴ γνῶτω*» = ἄς μὴ γνωρίζῃ, ἄς μὴν ξέρῃ. — «*ὅπως ἡ σου ἢ ἐλεημοσύνη*» = γιὰ νὰ εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη σου. — «*ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ*» = θὰ σ' ανταμείψῃ στὰ φανερά.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

Στὸ Ε'. κεφάλαιο μᾶς περιέγραψε ὁ Εὐαγγελιστὴς *Ματθαῖος*, πῶς ἔκαμε ὁ Χριστὸς τὴν ἀληθινὴν ἔρμηνεία καὶ τὴν ἀναγ-

καία συμπλήρωση σὲ διάφορες ἐντολὲς τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου.

Τώρα, στὸ ΣΤ' κεφάλαιο, θὰ μᾶς εἰπῇ πῶς ἐννοεῖ ὁ Χριστιανισμὸς νὰ γίνονται οἱ καλὲς καὶ ἐνάρετες πράξεις. Κάθε καλὴ πράξη, γιὰ νάχη πραγματικὴ ἀξία, πρέπει νὰ γίνεταί ἀπὸ κάποια ἐσωτερικὴ μας ἀνάγκη· ἀπ' ἀκράτητη θέλησή μας· πρέπει νὰ τὴν χαρακτηρίζῃ ἀπόλυτη καὶ ἀδιαφιλονίκητη εἰλικρίνεια· μακριὰ ἀπὸ κάθε ὑπολογισμὸ· ἔξω ἀπὸ κάθε ἰδιοτέλεια.

Καὶ ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς μεγαλύτερες ἀρετὲς· κ' ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι τὴν ἔκαναν ἐντελῶς παρεξηγημένα καὶ θεαματικὰ μόνο, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος δίνει τὶς ὠραῖες συστάσεις, πού βλέπουμε στὴν Εὐαγγελικὴ περικοπή.

Ἡ ἐλεημοσύνη, πού δίνεται γιὰ τὸ θεαθῆναι, δὲν ἔχει ἀξία· κάλλιο νὰ μὴ γίνεταί· ἅμα δὲν τὸ διατάξῃ ἡ ψυχὴ μας, σὰν ἀπαραιτήτη ὑποχρέωση, δὲν πρέπει καὶ νὰ γίνεταί· διαφορητικά, διαφθείρει πιὸ πολὺ τὸν ἄνθρωπο, πού τὴν κάνει, ὅσο καὶ ἂν ὠφελῇ κείνον, πού τὴ δέχεται.

9η Περικοπή. Ἡ προσευχή.

Ἐκ τῆς «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΣΤ'. 5-15 =

«Καὶ ὅταν προσεύχη, οὐκ ἔσῃ, ὡσπερ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

Σὺ δέ, ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ, κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου, τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατὴρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήητε, ὡσπερ οἱ ἔθνη· δοκοῦσι γάρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γάρ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὃν χρεῖαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς :

Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς :

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον.

Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Ἄλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Ἑρμηνευτικὴ Σημείωσις.

«Καὶ ὅταν προσεύχη» — κί ἅμα προσεύχεται. — «οὐκ ἔσῃ» = δὲ θὰ εἶσαι, νὰ μὴ εἶσαι. — «φιλοῦσιν» = ἀγαπᾶν, ἀρέσκονται, εὐχαριστοῦνται, συνηθίζουσιν. — «ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν». = στὶς γωνιῆς τῶν πλατειῶν ἐκεῖ, ποῦ συναντιοῦνται οἱ δρόμοι (σταυροδρόμια) διακλαδῶσις. — «ἐστῶτες» = στεκόμενοι. — «ταμιεῖόν σου» = στὸ δωμάτιόν σου. στὸ σπίτι σου. — «μὴ βαττολογήητε» = μὴ λέτε φλυαρίες. — «βατταρίζω» = τρανάζω, φλυαρῶ,

λέω ἀνοησίες. — «ὡσπερ οἱ ἔθνη» = καθὼς κάνουν οἱ εἰδωλολάτρες. — «δοκοῦσιν εἰσακουσθήσεσθαι» — νομίζουσιν, πὼς θὰ τοὺς ἀκούσουσιν (οἱ Θεοὶ τους). — «οἶδε γάρ, ὃν ἔχετε χρεῖαν» = γιατί γνωρίζει ὁ Θεὸς ποιῶν πραγμάτων ἔχετε ἀνάγκη. — «πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι» = πρὶν νὰ τὰ ζητήσετε εἰς.

Τὴν ἑρμηνεία τῆς Κυριακῆς προσευχῆς βλέπε σὴν «Κατήχηση» σελ. 57—61.

«ἄφες» = συχώρεσε. — «ὀφειλήματα» = ἁμαρτίες. — «μὴ εἰσενέγκῃς» = μὴν ἐπιτρέψῃς νὰ μποῦμε, μὴ μᾶς

Ἔστι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

### 10ῃ Περικοπῇ. Ἡ νηστεία.

Ἀπὸ τοῦ «κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον»

= Κεφ. ΣΤ'. 16-18 =

«Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποὶ· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων, ἀλειψαί

μιάσης. — «εἰς πειρασμόν» = σὲ δοκιμασίες. — «ἀλλὰ ῥῦσαι» = ἀλλὰ γλύτωσέ μας. — «ἀπὸ τοῦ πονηροῦ» = ἀπὸ τὸ κακό. — «ὅτι σοῦ ἐστὶν» = γιατί εἶσαι παντοκράτορας· ἰδική σου εἶναι ἡ βασιλεία· καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἶναι αἰῶνες. — «ἐὰν ἀφήτε» = εἰς ἀνταπόδοσιν. — «παραπτώματα» = τὰ σφάλματα. — «ἀφήσει» = θά συχωρέσῃ.

#### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς

Ἄλλο δεῖγμα καλωσύνης καὶ πίστεως

#### Ἑρμηνευτικὴ Σημειώσις.

Περὶ νηστείας γενικὰ βλ. «Λειτουργικὴ» σελ. 39.

«σκυθρωποὶ» = (μὲ κατεβασμένα μοῦ-

τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ἡ προσευχή· ἡ ἀνύψωση αὐτῆ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου ὡς τὸ Δημιουργό του, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἐξαρτῶνται τὰ πάντα. Μὲ τὴν προσευχὴν δεῖχνουμε, πῶς ἔχουμε συναίσθησιν τῆς ἀδυναμίας μας, μπρὸς τὸ μεγαλεῖο τοῦ Δημιουργοῦ· πῶς νοιῶμαστε πολὺ καλὰ τὴν ἐξάρτησίν μας ἀπ' ἐκεῖνον. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει νὰ εἴμαστε προσεχτικοὶ καὶ νὰ προσευχώμαστε μὲ συντομία καὶ μ' εὐλάβεια παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ δίχως ἐπιδείξεις.

τρα) θλιβεροὶ, καταβλημένοι, βαρετοί. — «ἀφανίζουσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν» = σκέπαζαν τότε οἱ Ἰουδαῖοι τὰ πρόσωπά τους, ἢ τὰ πασάλιζαν μὲ σιάχητι, γιὰ νὰ δείξουν, πῶς νηστεύουν καὶ προσεύχονται.

σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι· ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ».

11η Περικοπή. **Οἱ βιωτικὲς ἀνάγκες καὶ οἱ ἀληθινοὶ θησαυροὶ τοῦ ἀνθρώπου.**

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. ΣΤ'. 19—31 =

«Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βροῦσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διουρύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βροῦσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διουρύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.

Ἐὰν ὁ λόγος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, ἔλθον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ᾖ, ἔλθον

«ἀλειφαὶ καὶ νίψαι» = περιποιήσου, καθώς κανεῖς πάντα, δίχως ἐξαιρέσεως, ἐπειδὴ τώρα νηστεύεις.

### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Καὶ τὴ γενικὴ συνήθεια τῆς νηστείας τὴν παρερμήνευσαν οἱ Φορισταῖοι· δὲν τὴν ἔκαναν γιὰ μέσο ἐγκρατείας καὶ περισυλλογῆς· δὲν τὴν εἶχαν γιὰ βοηθητικὸ μέσο στὸν ἀγῶνα, ποῦ χρειάζεται γιὰ ν' ἀποφύγη κανένας τὶς κακὰς σκέψεις καὶ τὶς κακὰς πράξεις, ἀλλὰ τὴ μεταχειρίζονταν γιὰ μέσο ἐπιδειξέως τοῖς ἄλλοις. Εἶναι ἀπαί-

σιο νὰ καταντή ἡ νηστεία ὑποκριτικὸ μέσο! γιὰ νὰ ἐξαπατή ὁ ὑποκριτὴς εὐκολώτερα καὶ ν' ἀδικῇ καὶ νὰ ζημιώῃ ἀνυπολόγιστα!

Ἡ *ἐλεημοσύνη*, ἡ *προσευχὴ* καὶ ἡ *νηστεία*, οἱ τρεῖς αὐτὲς ἀρετὲς, γιὰ τίς ὁποῖες εἶδαμε ὡς τώρα, *εἶναι βασικὰς ἀρετὲς τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανικοῦ βίου.*

Ἐποῖος νοιώθει ἀγάπη καὶ στοργὴ τοῖς ἄλλοις κάνει *ἐλεημοσύνη*.

Ἐποῖος ἔχει πίστη καὶ ἐλπίδα στὸ Θεὸ *προσεύχεται*.

Ἐποῖος ἔχει ἐγκράτεια στομαχοῦ καὶ ἀγνή ψυχὴ *νηστεύει*.

### Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«*ὑμῖν*» = γιὰ σᾶς. — «*διουρύσσουσιν*» = σκάπτουν καὶ κλέβουν. = «*οὔτε σῆς*

*οὔτε βροῦσις*» = οὔτε σκόρος (σῆς) οὔτε σαπίλα (βροῦσις—σάπιμα). — «*ἀφανίζει*» = καταστρέφει. — «*ἀπλοῦς*» = καθαρὸς, ἀπλοϊκός, ἀπονήρευτος· τὸ ἀντίθετο πονη-

τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;

Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίους δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀντιθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσασθε. Οὐχί· ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας· καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχί ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πηχυν ἓνα;

Καὶ περὶ ἐν δύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομών, ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

Μὴ οὖν μεριμνήσατε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Μὴ οὖν μεριμνήσατε εἰς τὴν αὔριον· ἢ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς».

ρός. = «εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον» = ἅμα λοιπὸν τὸ φῶς, ποῦ ἔχεις μέσα σου εἶναι σκοτιάδι, τότε τὸ σκοτιάδι, στὸ ὁποῖο ζῆς, πόσο θάβηται; Δηλ. ἅμα ἡ ψυχὴ σου καὶ ἡ καρδιά σου εἶναι γεμάτες κακία καὶ πονηρία, ἀλλοίμονο, πόση εἶναι ἡ πονηρία σου καὶ ἡ κακία σου ὀλόκληρη! — «δυοὶ κυρίους» = σὲ δύο κυρίους. — «ἢ ἐνὸς ἀντιθέξεται» = ἢ τὸν ἓνα θὰ ὑποφέρῃ, θ' ἀνεχτῇ, θὰ τοῦ προσηλωθῇ. — «Μαμμωνᾷ» = (Λέξις Συριακῆ ἢ Ἀραμαϊκῆ) πλοῦτος χρῆμα. — «μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν» = μὴ φροντίζετε, μὴν ἔχετε πάντα προσηλωμέ-

νη τὴν ψυχὴ σας. — «οὐχί ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστί» = δὲν εἶναι, δὲν ἀξίζει ἡ ψυχὴ πιὸ πολὺ ἀπ' τὸ σῶμα. — «δύναται προσθεῖναι» = μπορεῖ γὰ προστέσει. — «ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ» = στ' ἀνάστημά του. — «καταμάθετε» = μάθετε καλά, προσέξτε καλά νὰ ἰδῆτε. — «οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει» = δὲν κοπιᾷ οὐτε γνέθουν. — «εἰς κλίβανον» = φούρνον. — «ἀμφιέννυσιν» = ντύνει. — «ἢ τί περιβαλώμεθα» = ἢ τί θὰ φορέσουμε. — «ὅτι χρήζετε» πὼς ἔχετε ἀνάγκη. — «προστεθήσεται ὑμῖν» = θὰ σὰς προστεθοῦν, θὰ σὰς δοθοῦν, θὰ τᾶχετε κι αὐτά.

12η Περικοπή. Ἡ συμπεριφορὰ πρὸς τὸν πλησίον.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Ἐὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ζ'. 1-5 καὶ 12 =

α'. «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεσθε ὑμῖν. Τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; Ἡ πῶς ἔρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες, ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; Ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί· μὴδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσίν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

β'. «*Πάντα οὖν, ὅσα ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν αὐτοῖς. Οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.*»

**Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.**

Μὲ τὰ ὥραια αὐτὰ λόγια καὶ μὲ τις ὁμορφες παραμοιώσεις καὶ συγκρίσεις, ποὺ κάνει ὁ εὐαγγελιστὴς στὴν περικοπὴ αὐτή, θέλει νὰ μᾶς κἀνῃ γνωστὸ, πόσο ἀξιοκατάκριτη εὗρισκε ὁ Κύριος τὴν ἀδιάκοπη προσήλωσι μερικῶν ἀνθρώπων στὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ· στὰ προσωρινὰ καὶ φθαρτὰ

αὐτὰ πράματα· δὲ δικαιολογοῦσε τὴν ἀδυναμία τους νὰ σκεφτοῦν, ἔστω καὶ γιὰ λίγο· καὶ νὰ δημιουργήσουν καὶ ν' ἀποταμιέψουν κάτι καὶ γιὰ τὴν ἄλλη ζωὴ! νὰ βάλουν κατὰ μέρος κάτι, ποὺ θάμενε ἀφθαρτο καὶ ἀναλλοίωτο, καθὼς μένουν ἀφθαρτες καὶ ἀναλλοίωτες οἱ καλωσύνες καὶ οἱ ἠθικὲς πράξεις.

**Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις**

«*μὴ κρίνετε*» = μὴν κατακρίνετε, μὴ διαβάλλετε, μὴ συκοφαντῆτε. — «*ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν*» = μ' ὅποιο μέτρο μετροῦτε θὰ μετρηθῆ καὶ σ' εἰσᾶς· δηλ. μ' ὅση ἀυστηρότητα κρίνετε τοὺς ἄλλους μ' ἄλλη τόση θὰ κριθῆτε καὶ σεῖς καὶ ἀπ' τοὺς ἄλλους καὶ ἀπ' τὸ Θεό — «*τί βλέπετε*» = γιατί τάχα βλέπετε, διακρίνετε καλά; — «*τὸ κάρφος*» — τὸ ξυλάκι, τὸ μικροπρσματάκι (ἐν. τὸ ἐλάχιστο σφάλμα). — «*δοκὸν*» = δοκάρι, κοντάρι

(ἐν. τὸ μεγάλο σου ἁμάρτημα). — «*διαβλέψεις*» = θὰ ἰδῆς καλά, θὰ διακρίνης (γιὰ νὰ μπορέσης νὰ ἐξαλείψης, νὰ διορθώσης τὸ ἔξνο σφάλμα). — «*μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί*» = ἀλληγορ. ἐννοία, δηλ. μὴν ἐπιμένετε μὲ τις εὐαγγελικὲς συμβουλὲς νὰ διορθώσετε τοὺς φαύλους καὶ πονηροὺς, ποὺ εἶναι πεπωρωμένοι. — «*ῥήξωσι*» = θὰ σᾶς ξεσχίσουν μὲ τὰ νύχια καὶ μὲ τὰ δόντια τῆς κακίας τους. — «*οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται*» = αὐτὰ συνολικὰ καὶ γενικὰ διδάσκει ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος καὶ οἱ Προφῆτες.

Χ. Δημητρακοπούλου, «*Εὐαγγελικὲς Περικοπές*».

10

13η Περικοπή. Ἡ ἐλπίδα.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ζ'. 7—12 =

«Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοίγεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῇ κρούοντι ἀνοίγεται.

Ἡ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἐὰν λίθον αἰτήσῃ, μὴ ὄψιν ἐπιδώσει αὐτῷ;

Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς θώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;»

*Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.*

Ἡ περηφάνεια τῶν Φαρισαίων ἔφτανε τὰ ὅρια τοῦ παραλογισμοῦ· περιφρονοῦσαν ὄχι μοναχὰ τοὺς ἄλλους λαοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀπ' τοὺς ὁμοφύλους τους, ὅλους, ὅσοι δὲν ἀνῆκαν στὴν τάξην τους· ὅλους τοὺς θεωροῦσαν μηδενικά καὶ τοὺς ἐξεμηδένιζαν γιὰ τὸ παραμικρὸ σφάλμα· καὶ μάλιστα σὲ στιγμή, πού οἱ ἴδιοι αὐτοὶ οἱ Φαρισαῖοι εἶχαν τόσα σὲ τὸ παιδηγικὸ τους!

Καὶ σήμερα γίνεται αὐτό· πολλοὶ εἶναι

πρόθυμοι νὰ κατακρίνουν τοὺς ἄλλους, σὰν νὰ ἦταν αὐτοὶ ἀναμάρτητοι· δὲ χαρίζουν οὔτε τὸ ἐλάχιστον στὸν ἄλλο, σὰν αὐτοὶ νὰ ἔπασαν ἀπ' τὸν οὐρανόν, πού λέμε. Κι' ὅμως ὅλοι ἔχουμε τὰ σφάλματά μας, ποιὸς πῶς λίγα, ποιὸς πῶς πολλά. Πρέπει πρῶτα νὰ διορθώσουμε τὸν ἑαυτὸ μας γιὰ νὰ εἴμαστε σὲ θέσιν νὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ ὠφελήσουμε τὸν πλησίον μας μὲ τίς συμβουλές μας· καὶ τότε πάλι, μὲ τρόπο λεπτὸ καὶ εὐγενικόν, γεμῶτον ἀγάπης καὶ καλωσύνης.

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«*αἰτεῖτε*» = ζητεῖτε καὶ θὰ σᾶς δοθῇ.  
 — «*ζητεῖτε*» = ἐρευνῆστε, ψάξτε καὶ θὰ βρῆτε. — «*ὃν ἐὰν αἰτήσῃ*» = πού ἅμα τοῦ ζητήσῃ. — «*εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε*» = λοιπὸν ἀφ' οὗ ξέρετε σεῖς οἱ πονηροὶ (πού εἴσθε πονηροὶ, γεμᾶτοι κακιῆς). — «*τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν*» = σ' ἐκείνους, πού τοῦ ζητοῦν.

*Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.*

Σὰν ἀναλογιστὴ κανεῖς πόσα εἶναι τὰ καθήκοντα τοῦ Χριστιανοῦ, εὐκόλα μπορεῖ νάπονητευτὴ καὶ ν' ἀπελιπστὴ. Γι' αὐτὸ μὲ ὀρατεῖς καὶ πεισιτικὲς παρομοιώσεις δίνονται φτερά στὴν ἐλπίδα καὶ δυναμώνεται ἡ πεποιθήση, πὼς ὁ Θεὸς θὰ παραχωρήσῃ, σὰ φιλόστοργος πατέρας, τὸ κάθε τι λογικόν, πού μὲ πίστη καὶ ὑπομονὴ θὰ τοῦ ζητήῃ ὁ Χριστιανός.



14η Περικοπή. Ὁ ἀληθινὸς δρόμος γιὰ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν  
καὶ οἱ ψευδοπροφήτες.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*

= Κεφ. Ζ'. 13—20 =

«Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεία ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν!

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς».

### Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ἡ ἀπάγουσα» = ποῦ φέρνει, ποῦ ὀδηγεῖ. — «ἀπώλεια» = καταστροφή. — «ὅτι στενὴ ἡ πύλη» = γιατί εἶναι στενὴ ἡ θύρα. — «καὶ τεθλιμμένη» = καὶ γεμάτη στενοχώριες. — «ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν» = ἀπ' τὰ ἔργα τους, ἀπ' τὴ διαγωγή τους. — «ἐπιγνώσεσθε αὐτούς» = θὰ τοὺς νοιώσετε, θὰ τοὺς γνωρίσετε. — «μήτι» = μήπως δά. — «ἀπὸ τριβόλων» ἀπὸ τριβολιῆς (ἀγκαθιῆς, ἀγκαθωτὰ χόρτα). — «τὸ δὲ σαπρὸν» = τὸ σάπιο, τὸ κακό, τὸ ἀγριόδεντρο. — «ἐκκόπτεται καὶ βάλλεται» = κόβεται ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ πετιέται (ρίχνεται). — «ἐπιγνώσεσθε αὐτούς» = θὰ τοὺς διακρίνετε εὐκόλα καὶ

σταθερά.

### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁδὸς, ποῦ τὴν τρέχει κανεὶς ἀδιάκοπα. Αὐτὴ ἔχει διακλαδώσεις: τὴν ὁδὸ τῆς Ἀρετῆς καὶ τὴν ὁδὸ τῆς Κακίας. Ὁ Κύριος ἔδω μᾶς ζωγραφίζει καὶ τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη. Ἡ ὁδὸς τῆς Κακίας εἶναι πλατεία καὶ γεμάτη θέλημα καὶ ἀπολαύσεις· μπλίνει κανένας σ' αὐτὴ ἀπὸ πύλη εὐρύχωρη καὶ πολλοὶ τὴν προτιμοῦν. Ἡ ἄλλη, ἡ ὁδὸς τῆς Ἀρετῆς, εἶναι ἀνώμαλη καὶ ἡ πύλη τῆς στενὴ καὶ θλιμμένη καὶ πολὺ λίγοι κατορθώνουν νὰ τὴ βροῦν. Δὲν ἔχει θέλημα καὶ ἡδονές· καὶ γι αὐτὸ χρειάζεται πολλὴ προσ-

15η Περικοπή. «Οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ».

Ἐκ τῆς «κατὰ *Ματθαῖον* *Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ζ', 21—23 =

«Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ: Κύριε, Κύριε, σὺ τῷ σῶ ὀνόματι προσεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξέβαλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ἐμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἐπ' ἑμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν».

πάθεια καὶ μεγάλη ὑπομονὴ νὰ τὴν περάσει ὁ ἄνθρωπος· μὰ ὅμως, σὰν τὸ κατορθώση, παίρνει πλοῦσια, *παίρνει θεϊκὴ τὴν ἀμοιβή του*.

Παράλληλα μὲ τὴν προσπάθεια, ποὺ χρειάζεται νὰ κάνει ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ φτάσῃ στὴν Ἄρετή, πρέπει νὰ προσέχη— νὰ προσέχη καὶ νὰ προφυλάγεται— ἀπ' τοὺς

*ψευδοπροφήτες*, τοὺς αἰρετικούς καὶ κακόδοξους διαστρεβλωτὲς τῆς ἀλήθειας.

Καὶ χρειάζεται πολλὴ προσοχὴ νὰ τοὺς ξεχωρίσῃ κανένας ἀνάμεσα στοὺς ἀληθινοὺς κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου· ἀσφαλῆστατο κι' ἀλάνθαστο γνώρισμά τους εἶναι τὰ ἔργα τους, καὶ ἡ διαγωγὴ τους γενικά·

### Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«οὐ πᾶς εἰσελεύσεται» = δὲ θὰ εἰσέλθῃ (δὲ θὰ περάσῃ, δὲ θὰ μῆ) καθέννας. — «πολλοὶ ἐροῦσί μοι» = πολλοὶ θὰ μοῦ εἰποῦν. — «ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ» = καί τὴν ἡμέρα (τὴν ἡμέρα τῆς δευτέρας παρουσίας καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως). — «οἱ τῷ σῶ ὀνόματι» = μὲ τὸ ὄνομα τὸ δικό σου δὲν ἐκάμαμε (τὸ δεῖνα καὶ τὸ τάδε: δὲν ἐπροφητεύσαμε, δὲν ἐκάμαμε θαύματα, δὲν ἐθεραπέψαμε ψυχικὰς ἀρρώστειας). — «οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς» = ποτὲ δὲ σὰς ἐγνώρισα.

### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Μὲ τὸ νᾶχη κανένας σπουδαία κι' ἐπί-

σημὴ θέσῃ· καὶ μὲ τὸ νὰ διδάσῃ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀλήθεια, δὲ σημαίνει, πὺς ἐξασφάλισε καὶ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· χρειάζεται κι' ἄλλο πρᾶμα, σπουδαῖο κι' ἀπαραίτητο, ποὺ δείχνει τὴν ἀληθινὴ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου. Χρειάζονται τὰ ἔργα του καὶ ἡ διαγωγὴ του, ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ του· αὐτὴ εἶναι τὸ ἀληθινὸ μέτρο τῆς ἀξίας του. Διαφορετικά— ἅμα δηλ. ἡ ἀτομικὴ του διαγωγὴ καὶ ἡ ἰδιωτικὴ του ζωὴ δὲν εἶναι κανονισμένες σύμφωνα μὲ τὶς θεωρίαι, ποὺ ἀναπτύσσει καὶ μὲ τὶς διδασκαλίαι, ποὺ κάνει, μοιάζει μὲ τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, *τοὺς ὑποκριτὰς*, γιὰ τοὺς ὁποίους ἀποκλείστηκε ἡ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας.

16η Περικοπή. Ὁ ἐπίλογος τῆς Ὀμιλίας.

Ἀπὸ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ζ'. 24-27 =

«Πᾶς οὖν, ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμοον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνῃ, καὶ ἔπεσε· καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη».

Ἑρμηνευτικὴς Σημειώσις.

«Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους» = (πάντα ὁμοιώσω) καθέναν λοιπὸν, ποῦ ἀκούει τὰ λόγια μου καὶ τὰ ἐκτελεῖ. — «ᾠκοδόμησε» = ἐθεμελίωσε καὶ ἔχτισε. — «ἐπὶ τὴν πέτραν» = ἐπάνω στὸ βράχο. — «προσέπεσον» = ἔπεσαν ἐπάνω, ἐσκόνταψαν. — «τεθεμελίωτο γὰρ» = γιὰ τὴν ἦταν θεμελιωμένη. — «ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ» = θὰ ἐξομοιωθῆ, θὰ τὸν ἐξομοιώσω, θὰ τὸν θεωρήσω ὅμοιον μ' ἀνόητο ἄνθρωπο. — «ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη» = καὶ ἦταν τρομερὸ τὸ πέσιμο, γίνηκε τέλεια καταστροφή.

Παρατηρήσεις.

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς δίνει καὶ τὸ σαμπερασμα τῆς ὀμιλίας του μὲ μικρὴ παρομοίωση, σάν σὲ ὄρατο ἐπίλογο.

Πρώτη προσπάθεια κάθε ἀνθρώπου, ποῦ σκέπτεται καὶ θέλει νὰ ζήσῃ καὶ νὰ

δημιουργήσῃ ζωὴ, εἶναι νὰ κάμῃ τὴν κατοικίαν του· καὶ ἐκεῖ μέσα νάναπτυχθῆ καὶ νὰ ἐξελιχθῆ· καὶ φυσικά, θὰ τὴν θεμελιώσῃ καλά, ἂν εἶναι λογικός· θὰ τὴν χτίσῃ, ὅπως — ὅπως, ἂν εἶναι μωρὸς καὶ ἐπιπόλαιος· καὶ στίς καιρικὰς ἐπιδράσεις θὰ ὑποστῆ τὰ ἀνάλογα μὲ τὴν πρόνοια, ποῦ εἶχε.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ χριστιανὸ γενικά. Ἀρὰ ἔχη πίστη σιερεῆ καὶ ἀκλόνητη· ἅμα εἶναι ἀφωσιωμένος στὴ διδασκαλία τῆς θρησκείας του, δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ τίποτε· ἀτυχήματα καὶ συμβάντα τῆς ζωῆς, θλίψεις καὶ στενοχώριες, περισπασμοὶ καὶ ταραχές, θάνατοι καὶ μανιασμένα χτυπήματα τῆς τύχης, δὲ θὰ τὸν ρίξουν· δὲ θὰ τὸν κλονίσουν, δὲ θὰ τὸν συντρίψουν, δὲ θὰ τὸν ἐκμηδενίσουν, δὲ θὰ τὸν ταράξουν καὶ, καθὼς δὲν ταράζονται καὶ δὲν ἐπιπηρεάζονται τὸ καλοθεμελιωμένον σπῆτι οἱ θύελλες καὶ οἱ ἄλλες καιρικὰς μεταβολές.

Καὶ θὰ εἶναι εὐτυχὴς ὁ τέτοιος ἄνθρωπος!

17η Περικοπή. Ἡ γενικὴ ἐντύπωση.

Ἐκ τὸ «κατὰ *Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Ζ'. 28—29 =

«Καὶ ἐγένετο, ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδασκῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.»

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«καὶ ἐγένετο» = καὶ γίνηκε, καὶ ἐγέννησε, καὶ συνέβη. — «ὅτε συνετέλεσεν» = ὅμα τελείωσε. — «ἐπὶ τῇ διδασκῇ» = γιὰ τὴ διδασκαλία του. — «ἦν γὰρ διδάσκων» = γιὰτί δίδασκε. — «ὡς ἐξουσίαν ἔχων» = ὡς πρόσωπο, πού εἶχε ἐξουσία ἀπ' τὸ Θεό.

Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Με τρεῖς μόνο σειρὲς ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς *Ματθαῖος* μᾶς δίνει τὴν ὀρειότερη κριτικὴ τῆς θείας αὐτῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου.

Ὁ Κύριος μ' ἀπαράμιλλη σαφήνεια καὶ μ' ἄφραστη τελειότητα ἀνάπτυξε καὶ συμπλήρωσε τὸ Μωσαϊκὸ νόμο· μεῖν ὑπέριστη πειστικότητα καὶ μετὴν τρανώτερη ἀκριβεία διέγραψε τὴν ἠθικὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ.

Καὶ δίκαιο πολὺ καὶ φυσικὸ ἦταν «γὰ ἐκπλαγοῦν οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδασκῇ, ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους.»

Ἦταν δίκαιο καὶ φυσικὸ καὶ ἐπόμεινο· γιὰτί δὲν τοὺς μιλοῦσε ὁ κοινὸς καὶ τυχαῖος Γραμματεὺς ἢ Φαρισαῖος μιλοῦσε κείνος, πού εἶχε Θεῖα δύναμη καὶ ἐξουσία! μιλοῦσε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ!

§ 58. Τὸ μόνο μέσο τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας.

Ἐκ τὸ «κατὰ *Μάρκον Εὐαγγέλιον*»

= Κεφ. Η'. 34—38 =

«Εἶπεν ὁ Κύριος· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι. Ὅς γὰρ ἂν θέλη

Ἑρμηνευτικὲς Σημειώσεις.

«ὅστις θέλει» = ὅποιος θέλει. — «ὀ-

πίσω μου ἐλθεῖν» = νὰ μ' ἀκολουθήσῃ. — «καὶ ἀράτω» = καὶ ἄς σηκώσῃ. — «ὅς γὰρ ἂν θέλη» = γιὰτί ὅποιος θέλει. —

τὴν ψυχὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἐυαγγελίου, αὐτὸς σώσει αὐτήν.

Τί γὰρ ὄφελός σε ἀνθρώπων, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; Ἡ τί δώσει ἀνθρώπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

Ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ, τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. Ἄμὴν λέγω ὑμῖν· ὅτι εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει».

*«σῶσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ»* = νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ του. — *«ἀπολέσει αὐτήν»* = θὰ χάσῃ τὴν ψυχὴ του. — *«ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με»* = γιατί ἴσοιους ντραπὴ νὰ μὲ ὁμολογήσῃ, νὰ παραδεχθῇ τὴν Θρησκεία μου. — *«τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ»* = μπρὸς στὴ γενεὰ αὐτῆ, ποὺ εἶναι γεμάτη πονηρίες καὶ ἁμαρτίες. — *«εἰσὶ τινες»* = εἶναι μερικοί. — *«οὐ μὴ γεύσονται θανάτου»* = δὲ θὰ πεθάνουν. — *«ἕως ἂν ἴδωσιν ἐληλυθυῖαν»* = ὡς ποὺ νὰ ἴδωσιν (τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ) ὡς ποὺ νὰ ἴδωσιν τὸ Θεό, ποὺ θάρθῃ μὲ δόξα. Κι αὐτοὶ ἦταν οἱ μσθητὲς τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶδαν τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καὶ δέχτηκαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

### Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς.

Τελειώνοντας τὴ μελέτη τοῦ βιβλίου αὐτοῦ σ' ἐποχῇ, ποὺ ἔχουμε διδασχτῇ τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία σ' ὅλη τῆς τὴν ἔκταση, θὰ μπορούσαμε μὲ παρρησία νὰ εἰποῦμε : «Αὐτὰ εἶναι τὰ κύρια καὶ τὰ καθέκαστα σημεῖα τῆς θρησκείας μας! ὅποιος θέλει ἄς ἀρνηθῇ τὸν ἑαυτό του» ἄς ὑποτάξῃ τῆς ἐπιθυμίας του· ἄς νεκρώσῃ τῆς κακίας του·

ἄς διορθώσῃ τὴ διαγωγή του, τὴν δημόσια καὶ τὴν ἰδιωτικὴ· ἄς ἐκκολλήσῃ τὸ νοῦ του ἀπ' τὰ ἐπίγεια καὶ πρόσκαιρα ἀγαθὰ· καὶ ἄς τὸν στρέψῃ στὰ οὐράνια, στὰ αἰώνια ἀγαθὰ· πάνω στῆς στενοχωρίας καὶ στῆς θλίψεως, ποὺ τὸν πιέζουν, ἄς δείξῃ τὴν ἀνωτερότητά του· ἄς ἀναπτύξῃ ἔκτακτῃ ὑπομονή· καὶ ἀκολουθώντας τὸ Θεοὶ παραδειγμα, ἄς σηκώσῃ τὸ σταυρὸ του· καὶ ἐκεῖ ἐπάνω, ἄς καρφώσῃ τῆς ἁμαρτίες του! Καὶ θάρθῃ μέρα νάναστηθῇ ἡ ψυχὴ του καὶ νὰ ζῆσῃ αἰώνια!

Γιατὶ ἀλήθεια, τίποτε δὲ τὸν ὀφελεῖ νὰ κερδίσῃ ὅλο τὸν κόσμο καὶ νὰ ζημιώσῃ τὴν ψυχὴ του!..

Κι ὄχι μόνον γιὰ τὸν ἑαυτό του νὰ ζῆσῃ αὐτὰ· ἀλλὰ νὰ παραδειγματίξῃ καὶ τὸν πλησίον του, τὸν κάθε ἀνθρώπο, δείχνοντας ἐλεύθερα καὶ ἀβίαστα, καὶ μὲ τρόπο λεπιτὸ καὶ εὐγενικό, τὴν *πεποιθήσῃ* του στὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ, τὴν *ἀφοσίωσῃ* του στὴν Ἀλήθεια καὶ στὴν Ἀρετῇ, δίχως ὑποχωρήσεις, δίχως δισταγμούς, δίχως κακῶς ἐννοούμενη συστολή.

Καὶ ἄς εἶναι βέβαιος· καὶ ἄς ἔχῃ ἀλόγητῃ πεποιθήσῃ, πὼς θὰ *ἴδῃ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ!*



*Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης*

## Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

---

Ἐνέκαθε θεωρήθηκε *ἀναντίρρητα ἐκπολιτιστικὴ* ἡ δύναμη τοῦ Εὐαγγελίου.

Οἰκογένειες, Κοινωνίες καὶ Λαοί, ποὺ μελετᾶν καὶ ἐντροφοῦν στὸ Ἱερὸ Εὐαγγέλιο, εὐκολύνουν τὴ ζωὴ τους· μαλακώνουν τὸ σκληρὸ ἀγῶνα τῆς· περνοῦν μὲ ζηλευτὴ εὐδαιμονία· εἶναι πραγματικὰ *ἠθικοποιημένοι* καὶ ἀληθινὰ *πολιτισμένοι*.

Τὸ *Ἱερὸ Εὐαγγέλιο*, σύγγραμμα τόσων αἰῶνων τώρα, δὲν εἶναι καθόλου παλιό· *πάντοτε νέο*, δίνει ζωὴ, χαρίζει εὐδαιμονία, γεμίζει ἀγαλλίαση, παρηγορεῖ καὶ ἀνακουφίζει ἢ συγκρατεῖ, δείχνει τοὺς ὠραίους δρόμους τῆς ἀρετῆς, τῆς αὐτοθυσίας, τοῦ καθήκοντος, τῆς αὐταπαρνήσεως, τῆς νεκρώσεως τῶν παθῶν μας· μᾶς ὀδηγεῖ στὴν *ιδεώδη*, στὴν *ἀληθινὴ* ζωὴ τῆς *Χριστιανικῆς Ἠθικῆς*.

Καὶ θὰ ἦταν ὠφελιμώτατο νὰ μπορούσε καθένας νὰ μελετᾷ πολὺ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ νὰ πλησιάζῃ καὶ νὰ συμμορφώνεται πρὸς τὸ Πνεῦμα Του!

---

# ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

## Κυριακαί

## Περικοπαί Εὐαγγελίων

### ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

1η τοῦ ἔτους Ὑπαπαντή	Λουκᾶ Β'. 21—40	Σελ. 16
Κυριακὴ πρὸ τὰ Φῶτα	Μάρκου Α'. 1—8	«ἄρχ. Εὐαγγελ.
» μετὰ τῶν Φώτων	Ματθαίου Δ'. 12—17	«Γῆ Ζαβουλῶν»
» Ζαχαρίου	Λουκᾶ ΙΘ'. 1—10	σελ. 100
» Τελῶνου καὶ Φαρισαίου	Λουκᾶ ΙΗ'. 9—14	» 121
» Ἀσώτου	Λουκᾶ ΙΕ'. 11—32	» 118

### ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Κυριακὴ Ἀπόκρεω	Ματθαίου ΚΕ'. 31—46	» 139
» Τυροφάγου	Ματθαίου ΣΤ'. 14—21	» 142
» Πρώτη Νηστειῶν	Μάρκου Α'. 44—53	» 25
» Δευτέρα Νηστειῶν	Μάρκου Β'. 1—12	» 37

### ΜΑΡΤΙΟΣ

Κυριακὴ Τρίτη Νηστειῶν	Μάρκου Η'. 34—38 καὶ Θ'. 1	» 150
» Τετάρτη Νηστειῶν	Μάρκου Θ'. 17—31	«Δαιμονιζόμενος»
» Πέμπτη Νηστειῶν	Μάρκου Γ'. 32—45	προλέγ. τὰ Πάθη
» Βαΐων	Ἰωάννου ΙΒ'. 1—18	σελ. 60

### ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Κυριακὴ Πάσχα καὶ Ἀνάστασις	Ἰωάννου Α'. 1—17	» 94
» Θωμᾶ	Ἰωάννου Κ'. 19—31	» 96
» Μυροφύρων	Μάρκου ΙΕ'. 43—47 καὶ ΙΣΤ'. 1—8	» 94
» Παραλύτου	Ἰωάννου Ε'. 1—15	» 45

### ΜΑΪΟΣ

Κυριακὴ Σαμαρείτιδος	Ἰωάννου Δ'. 5—42	» 102
» τοῦ Τυφλοῦ	» Θ'. 1—38	» 49
» τῶν Ἀγίων Πατέρων	» ΙΖ'. 1—13	«Προσευχὴ Χριστοῦ
» Πεντηκοστῆς	» Ζ'. 37—53 καὶ Η'. 12	«ἐπαγγ. Ἀγ. Πν.»

### ΙΟΥΝΙΟΣ

Κυριακὴ Πρώτη Ματθ. Ἀγ. Πάντων	Ματθαίου Γ'. 32—38 καὶ ΙΘ'. 27—30	«ὅστις ὁμολογήσει»
» Δευτέρα	» Δ'. 18—23	σελ. 25
» Τρίτη	» ΣΤ'. 22—34	» 143
» Τετάρτη	» Η'. 5—13	» 39
» Πέμπτη	» Η'. 28—34 καὶ Θ'. 1	«Δαιμονιζ.»



ΙΟΥΛΙΟΣ

Κυριακή	Ἔκτη	Ματθαίου	Ματθαίου Θ', 1—8	« <i>παραλυτικός</i> »
>	Ἑβδόμη	>	> Θ', 27—36	<i>Δύο τυφλοῖν</i>
>	Ὀγδόη	>	> ΙΔ', 14—22	σελ. 36
>	Ἐνάτη	>	> ΙΔ', 22—24	> 47

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κυριακή	Δεκάτη	Ματθαίου	Ματθαίου ΙΖ', 14—23	« <i>σεληνιαζόμενος</i> »
>	Μεταμορφώσεως	>	Μάρκου Θ', 2—11	σελ. 58
>	Ἐνδεκάτη	Ματθαίου	Ματθαίου ΙΗ', 23—35	> 122
>	Δωδεκάτη	>	> ΙΘ', 16—26	« <i>Διδ/λε ἀγαθὴ</i> »
>	Δεκάτη τρίτη	Ματθαίου	> ΚΑ', 33—42	σελ. 125

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακή	Δεκάτη τετάρτη	Ματθαίου	Ματθαίου ΚΒ', 2—14	> 128
>	δεκάτη πέμπτη	>	> ΚΒ', 35—46	« <i>νομικός</i> »
>	δεκάτη ἕκτη	>	> ΚΕ', 14—30	σελ. 124
>	δεκάτη ἑβδόμη	>	> ΙΕ', 21—38	« <i>Χανααῖα</i> »

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κυριακή	πρὸ τῆς Ὑψ. τοῦ Σταυροῦ	Ἰωάννου	Ε', 3—17	« <i>ὄφις ἐρήμου</i> »
>	μετὰ τὴν Ὑψωσιν	Ματθαίου	Ε', 14—19	σελ. 133
>	Λουκᾶ Α'.	Λουκᾶ	Ε', 1—11	« <i>πληθὸς ἰχθύων</i> »
>	< Β'.	>	> ΣΤ', 13—36	> 139
>	> Γ'.	>	> Ζ', 11—16	> 30

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακή	Λουκᾶ Δ'.	Λουκᾶ	Η', 5—15	> 107
>	> Ε'.	>	> ΙΣΤ', 19—31	> 120
>	> ΣΤ'.	>	> Γ', 25—37	> 102
>	> Ζ'.	>	> Η', 41—56	> 32

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακή	Λουκᾶ Θ'.	Λουκᾶ	ΙΒ', 16—21	> 115
>	> ΙΑ'.	>	> ΙΔ', 16—24	> 116
>	> ΙΒ'.	>	> ΙΖ', 12—19	> 35
>	> ΙΓ'.	>	> ΙΗ', 18—27	> —
>	> ΙΔ'.	>	> ΙΗ', 35—43	> 41
Κυριακή	πρὸ τῶν Χριστουγέννων	Ματθαίου	Α', 1—25	« <i>βίβλος γενέσεως</i> »
>	Χριστούγεννα	Λουκᾶ	Β', 1—20	> 9
>	μετὰ τὰ Χριστούγεννα	Ματθαίου	Β', 13—23	> 19

Σελ. 4	κειμ. σειρά 23	γράψε	ὄρους	Σελ. 81	κειμ. σειρ. 7	γράψε	οὖν	
>	5 >	τελευτ.	ἦταν	>	>	σημ. 2	>	ἀνθρακιάν
>	7 >	σειρά 11	>	>	81	σημ. 2	>	ἐχοντας
>	14	σημ. γ΄.	>	>	83	σημ. 4	>	εἰπας
>	15	κειμ. σειρά τέλ.	>	>	85	κειμ. σειρά β΄ 6	>	εἶπον
>	16 >	προτελευτ.	>	>	85	σημ. β΄.	>	θα κάθεται
>	17 >	σειρά 2	>	>	86	κειμ. γ΄-δ΄. 5	>	ὁ βασιλεὺς
>	17	σημ. δ΄.	>	>	88	κειμ. σειρά 17	>	ἐν αἷς
>	19	σημ. α΄.	>	>	92	σημ. 5	>	ἀφήνοντάς
			των				των	νά πιστεῦθῃ
>	19	σημ. γ΄.	>	>	95	παρατηρ. β΄.	>	γράψε ὡς—Ἄλλὰ
>	19	σημ. στ΄.	>	>	96	σημ. β΄.	>	> ποὺ γίνηκε
>	22	κειμ. σειρά 8	>	>			>	ἡ Ἀνάστασι.
>	25 >	σειρά 1	>	>	97	κειμ. σειρά 13	>	γράψε καὶ ὁ Θεὸς
			δεύτερο					μου.
>	27	σημ. ε΄.	>	>	97	σημ. α΄.	>	γράψε σὺν πρόσωπο . . .
>	29	σημ. ζ΄.	>	>			>	κι αἰτίος
>	32	κειμ. σειρά 2	>	>	100	σημ. α΄.	>	τὴν Ἱερικῶ
>	32	σημ. α΄.	>	>	100	σημ. δ΄.	>	μικρὸς ἦν
>	33	σημ. η΄.	>	>	102	κειμ. σειρά 6	>	γράψε οὖν
>	35	κειμ. σειρά 3	>	>	102	σημ. 5	>	γράψε ἦταν κι ἀσπονδοὶ
>	35	σημ. α΄.	>	>	104	κειμ. σειρά 4	>	γράψε ἦλθον
			των					συναυξάνεσθαι
>	36	σημ. α΄.	>	>	116	κειμ. σειρά 4	>	γράψε παρατεῖσθαι
>	46	κειμ. σειρά 17	>	>	117	σημ. § 46 α΄.	>	γράψε ἦσαν ἐγγί-
>	50	κειμ. σειρά 3	>	>			>	ζοντες
>	50	κειμ. σειρά 17	>	>	121	παρατηρ. α΄.	>	ὄνομα
>	50	σημ. ε΄.	>	>	123	κειμ. σειρά 9	>	ὡς ὄφειλεν
>	52	κειμ. σειρά 11	>	>	126	>	>	6 >
>	54	κειμ. σειρά 13	>	>	126	>	>	6 >
>	55	κειμ. σειρά 24	>	>	128	>	>	14 >
			βρομιώμενος					θεάσασθαι
>	57	σημ. ε΄.	>	>	129	>	>	6 >
>	57	σημ. στ΄.	>	>	129	>	>	τελευτ. >
>	60	κειμ. σειρά 3	>	>	129	σημ. 9	>	ἐναντὸς σας
>	66	κειμ. σειρά 4	>	>	130	παρ. τελευτ.	>	πιά καιροῦς
>	68	σημ. γ΄.	>	>	131	κειμ. σειρά 9	>	ἀσθενή
>	68	>	>	>	131	σημ. 1	>	Ἀπό
>	69	σημ. στ΄.	>	>	131	>	>	8 >
			αδμόσας, δ- μνδεν»					εἶ αι
>	71	σημ. τελευταία	>	>	131	παρ. 1	>	εἶναι
>	75	κειμ. 2	>	>	132	κειμ. ἀρχή	>	Ματθαῖον
>	75	>	τελευταία	>	>	σημ. 1	>	«Πτωχοί»
>	76	>	7	>	135	παρατηρ.	>	τὸ κάθε τι
>	77	κειμ. σειρά 1	>	>	137	>	>	2 >
>	>	>	5	>	>	>	>	4 >
>	>	>	13	>	139	>	>	4 >
>	78	>	9	>	140	>	>	11 >
>	79	κειμ. σειρά στ. 5	>	>	141	κειμ. σειρ. 7	>	εἶπας
			Χαῖρε, ῥαβ- βί΄					πὸς ἢ εἰλι- κρινεῖαί μας
>	79	σημ. γ΄.	>	>	142	παρ. σειρ. 9	>	Ἀγαπήσεις
>	81	κειμ. σειρά 1	>	>	143	σημ. σειρά 2	>	θέλησή μας
			καθεύετε					μὴ βαιτολο- γήσητε
			οὖν					αὐτὸ
								κάνεις
								ἐνδύματος

## Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εισαγωγή .....	Σελ. 3
Βιογραφικές πληροφορίες για τους Εὐαγγελιστές .....	» 5
Ὁ Εὐαγγελιστής <i>Ματθαῖος</i> (εἰκόνα) .....	» 8

### ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

<b>Κεφάλαιο πρώτο. Ἡ Ζωὴ τοῦ Χριστοῦ</b> .....	» 9
§ 1. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. Β'. 1—20 .....	» 9
§ 2. Ἡ προσκύνηση τῶν Μάγων. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. Β' 1—12 .....	» 13
§ 3. Ἡ περιτομὴ καὶ ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. Β'. 21—40 .....	» 16
§ 4. Ἡ φυγὴ στὴν Αἴγυπτο καὶ ἡ ἐπιστροφὴ στὴ Ναζαρέτ. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. Β'. 13—23 .....	» 19
§ 5. Ὁ Ἰησοῦς στὸ Ναὸ τοῦ Σολομῶντος. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. Β'. 41—52 .....	» 21
§ 6. Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου. « <i>Ματθαίου</i> » Γ'. 13—17 .....	» 24
<b>Κεφάλαιο δεῦτερο. Τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ</b> .....	» 25
§ 7. Ἡ ἐκλογὴ τῶν Μαθητῶν. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. Α'. 35—52 .....	» 25
» » » « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. Γ'. 2—4 .....	» 25
§ 8. Τὸ πρῶτο θαῦμα στὴ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. Β'. 1—11 .....	» 28
§ 9. Ὁ Χριστὸς ξανακάνει εὐτυχισμένη μιὰν ἄτυχη μητέρα. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. Ζ'. 11—17 .....	» 30
§ 10. Ἡ ἀνάστασις τῆς κόρης τοῦ Ἰαεῖρου. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. Η'. 41—56 .....	» 32
§ 11. Ἡ θεραπεία τῶν δέκα λεπρῶν. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. ΙΖ'. 11—19 .....	» 35
§ 12. Ἡ θεραπ. τοῦ Παραλύτου στὴν Καπερναοῦμ. « <i>Μάρκου</i> » κεφ. Β'. 1—12 .....	» 37
§ 13. Ὁ Ἐκατόνταρχος τῆς Καπερναοῦμ καὶ ὁ Χριστὸς. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. Η'. 5—13 .....	» 39
§ 14. Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ στὴν Ἱεριχώ. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. ΙΗ'. 35—43 .....	» 41
§ 15. Ὁ χορισμὸς τῶν 5000. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. ΣΤ'. 1—15 .....	» 43
§ 16. Ἡ θεραπεία τοῦ Παραλύτου στὴ Βηθεσδά. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. Ε'. 1—15 .....	» 45
§ 17. Ἡ κατάπαυσις τῆς τρικυμίας. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. ΙΔ'. 23—33 .....	» 47
§ 18. Ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. Θ'. 1—38 .....	» 49
§ 19. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. ΙΑ'. 1—53 .....	» 53
§ 20. Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ. « <i>Μάρκου</i> » κεφ. Θ'. 2—11 .....	» 58
<b>Κεφάλαιο τρίτο. Τὰ Ἅγια καὶ φριχτὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ</b> .....	» 60
§ 21. Ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος στὰ Ἱεροσόλυμα. « <i>Ἰωάννου</i> » κεφ. ΙΒ'. 1—18 .....	» 60
§ 22. Τὰ μετὰ τὴν εἴσοδο στὰ Ἱεροσόλυμα. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. ΚΑ'. 10—17 .....	» 63

*Μεγάλη Δευτέρα.*

- § 23. Ἡ πρώτη ἐπίθεση τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων κατὰ τοῦ Χριστοῦ.  
«*Ματθαίου*» κεφ. ΚΑ'. 18—23 καὶ 32, 43, 45—46 . . . . . Σελ. 65

*Μεγάλη Τρίτη.*

- § 24. Ὁ Ἰησοῦς καυτηριάζει τὴ διαγωγή τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρι-  
σαίων. «*Ματθαίου*» κεφ. ΚΒ'. 15—22, 35—40 καὶ ΚΓ'. 1—39 . . . . . > 67

*Μεγάλη Τετάρτη.*

- § 25. Τὸ Ἀνώτατο Συνέδριο· Προδοσία· Καταδίκη. «*Ματθαίου*» κεφ. ΚΣΤ'.  
3—5 καὶ «*Λουκᾶ*» ΚΒ'. 3—6 . . . . . > 72

*Μεγάλη Πέμπτη.*

- § 26. Ὁ Μυστικός Δεῖπνος.  
α'. Ἐτοιμασία τοῦ Πάσχα. «*Μάρκου*» ΙΔ'. 12—16 . . . . . > 74  
β'. Τὸ θεῖο ὑπόδειγμα Ἀγάπης. «*Ἰωάννου*» ΙΓ'. 4—17 . . . . . > 75  
γ'. Ἡ Θεία Εὐχαριστία. «*Μάρκου*» κεφ. ΙΔ'. 22—25 . . . . . > 76  
δ'. Ὁ δρόμος τοῦ Ἰούδα. «*Ἰωάννου*» κεφ. ΙΓ'. 21—30 . . . . . > 77  
ε'. Ἡ προσευχὴ στὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. «*Ματθαίου*» ΚΣΤ'. 30—46 . . . . . > 77  
στ'. Ἡ σύλληψη τοῦ Χριστοῦ. «*Ματθαίου*» ΚΣΤ'. 47—56 . . . . . > 79  
ζ'. Ὁ Ἰησοῦς πρὸ τοῦ Ἄννα. «*Ἰωάννου*» ΙΗ'. 12—15 καὶ 19—24 . . . . . > 80  
η'. Ἡ ἄγνηση τοῦ Πέτρου. «*Μάρκου*» ΙΔ'. 66—72 . . . . . > 81  
θ'. Ἡ καταδίκη τοῦ Χριστοῦ. «*Ματθαίου*» ΚΣΤ'. 57—68 . . . . . > 82

*Μεγάλη Παρασκευὴ.*

- § 27.  
α'. Νέα καταδίκη τοῦ Χριστοῦ. «*Λουκᾶ*» ΚΒ'. 66—71 . . . . . > 84  
β'. Τὸ τέλος τοῦ Ἰούδα. «*Ματθαίου*» ΚΖ'. 3—10 . . . . . > 85  
γ'-δ'. Ἀνακρίσεις Πιλάτου καὶ Ἡρώδη. «*Λουκᾶ*» ΚΓ'. 1—17 . . . . . > 86  
ε'. Σταύρωση. «*Λουκᾶ*» ΚΓ'. 17—34 . . . . . > 87  
στ'-ζ'. Ἡ ἀνεξικακία τοῦ Κυρίου καὶ ἡ γλυχὴ τῶν Ἰουδαίων. «*Λουκᾶ*»  
ΚΙ'. 34—43 . . . . . > 89  
η'-θ'. Τὸ τέλος τοῦ Κυρίου. «*Λουκᾶ*» ΚΓ'. 44—49 . . . . . > 90  
ι'. Ἡ Ταφή τοῦ Κυρίου. «*Λουκᾶ*» ΚΓ'. 50—54 . . . . . > 91

*Μεγά Σάββατο.*

- § 28. Οἱ ἀρχιερεῖς σπραγίζουν τὸν Τάρον κλπ. «*Ματθαίου*» ΚΖ'. 62—65 . . . . . > 92

*Κυριακὴ τῆς Ἀναστάσεως.*

- § 29. α'. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. «*Ματθαίου*» ΚΗ'. 1—8 . . . . . > 93  
β'. Ἡ ἐμφάνιση στὰς Μυροφόρους. «*Ματθαίου*» ΚΗ'. 8—10 . . . . . > 94  
γ'. Οἱ Ἰουδαῖοι συκοφαντοῦν τὴν Ἀνάσταση. «*Ματθαίου*» ΚΗ'. 11—15 . . . . . > 94  
§ 30. α'. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Κυρίου στοὺς Μαθητάς. «*Ἰωάννου*» Κ'. 19—31 . . . . . > 95  
β'. Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ. «*Ἰωάννου*» Κ'. 19—31 . . . . . > 96

31.	Ἡ Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ. « <i>Λουκᾶ</i> » ΚΔ'. 50—53	Σελ. 98
	Ἡ Εὐαγγελιστὴς <i>Μάρκος</i> (εἰκόνα)	> 99

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΚΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

<b>Κεφάλαιο πρῶτο. Διδαχτικὲς συνομιλίαι τοῦ Χριστοῦ.</b>		
31.	Ἡ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζακχαῖος. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. ΙΘ'. 1—10	> 100
32.	Ἡ Ἰησοῦς καὶ ἡ φτωχὴ χήρα. « <i>Μάρκου</i> » ΙΒ'. 41—44	> 101
33.	Ἡ Ἰησοῦς μιλεῖ ἐπὶ τῆ Σαμαρειτίδα. « <i>Ἰωάννου</i> » Δ'. 5—52	> 102
34.	Ἡ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τὰ μικρὰ παιδιὰ. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. ΙΗ' 1—6 καὶ ΙΘ' 13—15	> 105
35.	Ἡ Χριστὸς καὶ οἱ Ἕλληνες θαυμαστές του. « <i>Ἰωάννου</i> » ΙΒ'. 20—23	> 106
<b>Κεφάλαιο δευτέρο. Παραβολαὶ τοῦ Χριστοῦ.</b>		
36.	Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως. « <i>Λουκᾶ</i> » κεφ. Η'. 5—15	> 107
37.	> τῶν ζιζανίων. « <i>Ματθαίου</i> » ΙΓ'. 24—30 καὶ 36—43	> 108
38.	> μετὰ τὸ κόκκο σινάπεως. « <i>Ματθαίου</i> » ΙΓ'. 31—32	> 110
39.	> τῆς ζύμης. « <i>Ματθαίου</i> » ΙΓ'. 33	> 110
40.	> τοῦ κρυμμένου θησουροῦ. « <i>Ματθαίου</i> » ΙΓ'. 44	> 111
41.	> τοῦ καλοῦ μαργαρίτη. « <i>Ματθαίου</i> » ΙΓ'. 45—46	> 111
	Ἡ Εὐαγγελιστὴς <i>Λουκᾶς</i> (εἰκόνα)	> 112
42.	Ἡ παραβολὴ τῆς σαγήνης. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. ΙΓ'. 47—50	> 113
43.	> τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη. « <i>Λουκᾶ</i> » Ι'. 25—37	> 113
44.	> γιὰ ἓνα ἀνόητο πλούσιο. « <i>Λουκᾶ</i> » ΙΓ'. 16—21	> 115
45.	> τοῦ μεγάλου δείπνου. « <i>Λουκᾶ</i> » ΙΔ'. 16—24	> 116
46.	> γιὰ τὸ πρόβατο καὶ τὴν δραχμὴν. « <i>Λουκᾶ</i> » ΙΕ'. 1—10	> 117
47.	> τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. « <i>Λουκᾶ</i> » ΙΕ'. 11—32	> 118
48.	> τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. « <i>Λουκᾶ</i> » ΙΣΤ'. 19—31	> 120
49.	> τοῦ Τελώνη καὶ τοῦ Φαρισαίου. « <i>Λουκᾶ</i> » ΙΗ'. 9—14	> 121
50.	> γιὰ τὸν πανηρὸ δοῦλο. « <i>Ματθαίου</i> » ΙΗ'. 21—35	> 122
51.	> γιὰ τὰ τάλαντα. « <i>Ματθαίου</i> » ΚΕ'. 14—30	> 124
52.	> γιὰ τοὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελώνα. « <i>Ματθαίου</i> » Κ'. 1—16	> 125
53.	> τῶν κακῶν γεωργῶν. « <i>Ματθαίου</i> » ΚΑ'. 33—42	> 127
54.	> γιὰ τὸ βασιλικὸ γάμο. « <i>Ματθαίου</i> » ΚΒ'. 2—14	> 128
55.	> τῶν δέκα παρθένων. « <i>Ματθαίου</i> » ΚΕ'. 1—13	> 129
56.	Πῶς εἰκονίζει ὁ Κύριος τὴ μέλλουσα κρίσις. « <i>Ματθαίου</i> » ΚΕ'. 31—46	> 130
<b>Κεφάλαιο τρίτο. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὀμιλία τοῦ Κυρίου.</b>		
1η	Περικοπή. Οἱ Μακαρισμοί. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. Ε'. 1—12	> 132
2α	> Ἡ ἀξία τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου. « <i>Ματθαίου</i> » Ε'. 13—16	> 134
3η	> Ὁ σεβασμὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τὸ Μωσαϊκὸ Νόμο. « <i>Ματθαίου</i> » κεφ. Ε'. 17—20	> 135
4η	> Ὁ φόνος, ἡ ὀργή, ἡ συμφιλίωσις. « <i>Ματθαίου</i> » Ε'. 21—24	> 136
5η	> Ὁ ὄρκος. « <i>Ματθαίου</i> » Ε'. 33—37	> 137

6η	Περικοπή. Ἐκδίκηση—Καλωσύνη. « <i>Ματθαίου</i> » Ε'. 38—42 . . . . .	Σελ. 138
7η	> Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον. « <i>Ματθαίου</i> » Ε'. 43—38 . . .	> 139
8η	> Ἡ ἐλεημοσύνη. « <i>Ματθαίου</i> » ΣΤ'. 1—4 . . . . .	> 140
9η	> Ἡ προσευχή. « <i>Ματθαίου</i> » ΣΤ'. 5—15 . . . . .	> 141
10η	> Ἡ νηστεία. « <i>Ματθαίου</i> » ΣΤ'. 16—18 . . . . .	> 142
11η	> Βιωτικὲς ἀνάγκες—ἀληθινοὶ θησαυροί. « <i>Ματθ.</i> » ΣΤ'. 19—34	> 143
12η	> Ἡ συμπεριφορὰ πρὸς τὸν πλησίον. « <i>Ματθαίου</i> » Ζ'. 1—5 καὶ 12	> 145
13η	> Ἡ ἐλπίδα. « <i>Ματθαίου</i> » Ζ'. 1—12 . . . . .	> 146
14η	> Ὁ ἀληθινὸς δρόμος—Οἱ ψευδοπροφῆτες. « <i>Ματθ.</i> » Ζ'. 13—20	> 147
15η	> Οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. « <i>Ματθαίου</i> » Ζ'. 21—23 . . . . .	> 148
16η	> Ὁ ἐπίλογος τῆς ὁμιλίας. « <i>Ματθαίου</i> » Ζ'. 24—27 . . . . .	> 149
17η	> Ἡ γενικὴ ἐντύπωση. « <i>Ματθαίου</i> » Ζ'. 28—29 . . . . .	> 150
§ 58.	Τὸ μόνο μέσο τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας. « <i>Μάρκου</i> » Η'. 34—38 καὶ Θ'. 1	> 150
	Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (εἰκόνα) . . . . .	> 152
	Ἐπίλογος . . . . .	> 153
	Εὐαγγέλια Κυριακῶν τοῦ ἔτους . . . . .	> 154
	Διόρθωση τυπογραφικῶν σφαλμάτων . . . . .	> 156
	Περιεχόμενα . . . . .	> 157

# ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

## ΓΡΑΜΜΕΝΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ

1. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

2. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

3. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

4. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

5. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

6. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

7. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

8. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

9. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

10. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

11. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

12. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

13. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

14. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

15. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

16. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

17. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

18. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

19. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

20. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

21. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

22. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

23. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

24. ΤΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ ΙΩ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

## ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΡΑΜΜΕΝΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

I. "ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ."

II. ΔΙΑΘΗΚΗ Γ' Δημοτικού Χ. Δημητρακοπούλου.

Κ. ΔΙΑΘΗΚΗ, Δ' Δημοτικού Χ. Δημητρακοπούλου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, Ε' Δημοτικού Χ. Δημητρακοπούλου.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ, ΣΤ' Δημοτικού Χ. Δημητρακοπούλου.

ΚΑΤΗΧΗΣΗ ΣΤ' Δημοτικού Χ. Δημητρακοπούλου.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ Ε' και ΣΤ' Χ. Δημητρακοπούλου.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ-ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ του Δ. Σχολείου Χ. Δημητρακοπούλου

II. ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΛΛΑΔΑ, ιστορία Γ' Δημοτικού Δ. Παπαϊωάννου  
—Μ. Δώρου

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ, ιστορία Δ' Δημοτικού Δ. Παπαϊωάννου  
—Μ. Δώρου

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΛΛΑΔΑ, ιστορία Ε' Δημοτικού Δ. Παπαϊωάννου  
—Μ. Δώρου

Η ΝΕΑ ΕΛΛΑΔΑ, ιστορία ΣΤ' Δημοτικού Δ. Παπαϊωάννου  
—Μ. Δώρου

III. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, Γ' ΚΑΙ Δ' Δ. Κυριακοπούλου.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, Ε' ΚΑΙ ΣΤ' Δ. Κυριακοπούλου.

IV. ΦΥΣΙΚΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, Γ' και Δ' Δ. Κυριακοπούλου.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, Ε' Δ. Κυριακοπούλου.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΣΤ' Δ. Κυριακοπούλου.





4.000

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ





**ATLAS**  
NEWS CO.  
25 MADISON ST.  
NEW YORK, N.Y.